

14.993/
7/9

Atienasum
olvasótára

De Maupassant

A mi
szívünk

KK

N. M.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

15. 12. 1881.

AZ ATHENAEUM OLVASÓTÁRA.

Országos Széchényi Könyvtár

643

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A MI SZIVÜNK

REGÉNY

IRTA

GUY DE MAUPASSANT

FORDITOTTA

ZEMPLÉNI P. GYULA

BUDAPEST

AZ ATHENAEUM IROD. ÉS NYOMDAI R. T. KIADÁSA

1899

14993/719

~~25.488.~~

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA
I. Nyomt. Növedéknapló
189 év 820. sz.

ELSŐ RÉSZ.

I.

Massival, a zenész és a Rebeka birneves szerzője, ugyanaz a Massival, a kit tizenöt év óta az »ifju, fenkölt gondolkozásu mester«-nek nevezték, így szólt egy napon Mariolle André nevű barátjához:

— Miért nem igyekeztél, hogy már eddig is bevezessenek Burne asszonyhoz? Biztosítalak, hogy ő a mai Páris legérdekesebb nőinek egyike.

— Nem igyekeztem, mert az a kör, a melyben ő él, engem éppenséggel nem vonz.

— Ebben nincs igazad, kedvesem! Az ő szalonja igazán eredeti, új, élénk és művészi érdekekkel telített. Kitűnő zenészek játszanak nála és oly szellemes fecsegés folyik a társaságában, mint a mult századbéli legelőkelőbb irodalmi körökben. Téged különös nagy örömmel fogadnak majd. Első sorban kitűnő hegedűs vagy, aztán minden hangnemben már eleve dicsérnek, végül pedig olyan embernek tartanak, a ki látogatásait sehogy sem pazarolja.

Mariollenak hizelgett ez a nyilatkozat. Sejtette, hogy a fiatal asszony aligha ártatlan ebben a nagyon is sürgős fölszólításban. Mégis habozott és részben odavetőleg, részben már meghajolva, így felelt:

— Törődöm is én vele!

— Legközelebb bevezethetlek tehát? — szolt Massival tovább. — Előtted úgy sem idegen ő már. Mi mindannyian, a kik az ő meghittjei közé tartozunk, épp eleget beszélünk róla. Igen csinos asszony, huszonnyolcz esztendő és rendkívül okos. Az ő házában csak kellemes emberek találkoznak. Klubtagok, szereplő egyéniségek csak igen szerény számban, csak épp annyian, a mi a díszlethez kell. El lesz ragadtatva, ha magammal viszlek.

És a legyőzött Mariolle így felelt:

— Nem bánom hát . . . legközelebb!

A következő hét elején a zenész újra eljött.

— Szabad vagy holnap?

— Holnap . . . persze . . . igen.

— Jól van! Holnap ugyanis velem együtt ebédelsz Burne asszonynál. Megbizott, hogy meghivjalak. Ime, fogd, itt az írásbeli meghívása is.

Mariolle André közel harminczhét éves volt. Gazdag is volt és mint ilyen, bátran áldozhatott kedvteléseinek. Sokat utazott, igen szép kép- és műgyűjteménye volt. Mondották róla, hogy szellemes ember, de egy kicsit túlcsapongó, fesztelen, szeszélyes és gunyolódó is. Ha szegény embernek

születik, kiváló, talán hires emberré válhatott volna. Szerencsés vagyoni helyzetével érdemelte ki azt a szemrehányást, hogy semmi sem lett belőle. A művészetek terén tett ugyan néhány, bár gyöngye kísérletet. Utleírásokat adott ki, a melyeket igen csinos, élénk, izléses modorban irt meg. A hangszerek közül a hegedűt művelte és még a szakemberek előtt is rendkívüli műkedvelő hírében állott. Még a szobrászat terén is ért el némi eredményt, a hol veleszületett ügyessége és merész utánzóképesége pótolta a tudást. Egyik szobra, a »Tuniszi kenyérdagasztó« még az utolsó szalonban is föltűnt. Kitűnő lovas volt és elsőrendű vivó hírében állott. Az a határozatlanság, a mely a nagyvilág zajától és a komolyabb versenytől visszatartotta, ebben is gátolta őt.

Barátait tehát igen kevésbé szorította háttérbe és talán épp ezért dicsérték és becsülték őt ezek.

Mariolle inkább nagy volt mint kicsiny; szakállát rövidre nyirva viselte, finoman meghegyezve. Haja már szürkült, de érdekesen göndör volt és barna, tiszta, élénk, kissé hideg szemeivel mindenkinek egyenesen szokott az arczába nézni. Közeli ismerősei közt a művészek voltak a legtöbben. Lamarthe író, Massival zenész, Jobin, Rivollet és Mandol festők . . . mindezek nagyrabecsülték az ő eszét, barátságát, szellemét, sőt ítéletét is.

Csak oly házakban ohajtott megfordulni, a hol az ő rendkívüli, de kissé elrejtett tulajdonságait

meg tudták becsülni. És hogy ily gyorsan rászánta magát arra, hogy Burne asszonyhoz ellátogasson, csak azért történt, mert legtöbb barátai, titkos érdemeinek magasztalói, annak a hölgynek is barátai voltak.

Az ifju hölgy a Rue du General Foyban, Saint Augustin mögött, igen csinos kis palotában lakott.

A butorok kiváló izlésről tanuskodtak. Egyszerűek, de nem mindennapiak és igen értékesek voltak. E női lakás egész berendezésének alakja, eredete és eleganciája egyaránt lekötötte a szemlélő figyelmét. Oly lakás volt ez, melyet Burne asszony büszkén nézhetett. Büszke lehetett rá, akár csak a saját személyére. Burne asszony gazdag volt és nem fukarkodott. Szerezhetett tehát oly tárgyakat, melyek eredetisége a közönséges gyűjtő előtt föl sem tűnik és egybegyűjtötte ezeket oly szalonban, mely nem sokak számára állott nyitva.

A kissé homályos szoba közepét zongora foglalta el. Attól jobbra és balra két virágtartó állott és ezek virágjai közt olyan volt az a hangszer, mint valami ur és parancsoló.

Valamivel odább egy szárnyajtó nyílt. A hálószobába vezetett, melyhez az öltözőszoba járult. Ez a helyiség is nagy és előkelő volt. Persze kárpit borította falait, mint valami kerti szobáét. Burne asszony itt tartózkodott, a mikor egyedül volt.

Házasságában eleinte igen boldogtalan volt. Férje azokhoz a jó modoru, de semmirekellő emberekhez tartozott, a kik előtt a házban mindenkinek hajlongnia és meghajolnia kell. Öt éven át ez összeférhetetlen zsarnok akarata, féltékenysége, szigora alatt állott és védtelenül, a bámulattól megmerevedve, észlelte azt a sok leleplezést, a mit a házasság élet hozott számára.

Egyszerre csak megrepedt benne egy véredény és meghalt, a mikor egy utjából tért haza. Pokróczba burkolva tették le eléje férje holttestét. És ő mereven nézte azt. Képtelen volt elhinni, hogy most szabaddá lett, szívében azonban végtelen öröm támadt, elvegyülve a rettentő aggodalommal, hogy mások is észrevehetnék ezt.

Természete független, derült, sőt tulcsapongó, behizelgő és elbájoló volt. Megvolt benne azonban a párisi nőknek az a szabadabb gondolkodása is, a melyet mintegy a boulevardok fűszeres levegőjével szivnak be. Rabszolgaságának öt éve alatt a merészségéhez bizonyos féltékenység járult. Félve ügyelt arra, hogy se szóval, se tettel át ne lépje a megszabott határokat és mégis forró vágy égett benne, hogy önmaga intézhesse sorsát, feltámadt benne az a szilárd elhatározás is, hogy szabadságát másodszor nem koczkáztatja.

Mikor a gyász ideje letelt, a művészek közül néhányat ebédre hitt meg. Ketten kimentették magukat, hárman eljöttek és meglepte őket, hogy egy

nyílt lelkületű, bájos modoru hölgyet találtak, a ki hálálkodva biztosította őket, hogy megjelenésük már azelőtt is sok élvezetet szerzett neki.

Igy aztán lassankint választott a régi ismerősök közt, a kik eddig észre sem vették és helytelenül ítéltek meg őt. Lassankint Páris legismerőbb férfait és nőit kezdte maga köré gyűjteni.

Az első vendégek képezték az alapot, a mely aztán másokat is vonzott. Háza ilyképp egy kis udvarrá lett. A ki azt óhajtotta, hogy bemutassák, annak legalább is jóhangzásu czimmet kellett birnia; mert idővel a szellemi élet képviselőihez előkelő nevek is csatlakoztak.

Pradon ur, a fiatal özvegy atyja, a második emeleten lakott. Kisérője is becsületére vált neki. Mint szellemes és elegáns, régi udvarló, Burne asszonyban nem annyira a leányát, mint a hölgyet látta, buzgón fáradozott körülte és ő ült az asztalfőn a csütörtöki ebédeknél, melyek Párisban már egy kis hirnévre tettek szert. Az emberek valóssággal versengtek ezért, folyamodások érkeztek meghívásokért, ezeket gondosan megvizsgálták és a bizalmasak véleménye alapján a kérvényeket vissza is utasították.

Lamarthe Gaston hosszuhajú művésznövendékeket vezetett be, a kik a zongoránál váltották fel a magyar hegedüsöket, kiket Massival hozott. Exotikus tánczosnők mutatták be változatos alakításaikat, mielőtt a színházak közönsége előtt megjelentek.

Arra semmi szükség nem lett volna, hogy a jó barátok oly féltékenyen őrizték Burne asszonyt. A nagy világban történt első föllépésének kellemetlen emléke nagyon is friss volt benne és elég okos volt arra, hogy ismeretsége körét valami tulságosan ne tágítsa. Az a mit róla beszéltek, boldoggá tette, de egyuttal nyugtalanította is. Arra vigyázott, hogy senki se vádolhassa, hogy viszonya van, vagy hogy egyik udvarlóját a többiek elé helyezi.

Ugynevezett barátainak mindegyike megkísérelte meghódítását, de — úgy beszéltek legalább — ez egyiknek sem sikerült. Meggyónták ezt egymásnak és bámulattal eltelve vallották meg.

Burne asszonyról egy történet keringett. A hihetetlen durvaság, a megbotránkoztató követelések, a melyekkel férje lépett fel vele szemben, házasságuknak már első idejében is örökre kigyógyították őt a férfiak szerelméből. A bizalmasabbak gyakran vitatkoztak ezen és az volt a végeredmény, hogy az oly fiatal leány, a ki a jövő gyöngédségekről álmodozik, sohasem térhet magához rémületéből, ha valami parasztember volt az, a ki a házasság fátyolát föllebbentette előtte.

Maltry György, a korszerű bölcész, ilyen alkalommal mindig gúnyosan mosolygott.

— Majd elérkezik az ő órája is! Az efféle nőknél okvetlenül elérkezik! Minél tovább késik, annál hevesebben jelentkezik majd. A művészet

íránti érdeklődése elvégre egy énekes, vagy zongoramester karjaiba dobja majd.

Lamarthe Gaston más nézetén volt. Mint regényíró, éles megfigyelő és lélekbuvár, embertársai tanulmányozásával foglalkozván, úgy vélte, hogy alapjában ismeri a nőket és csalhatatlan biztonsággal elemezheti őket. Burne asszony, az ő nézete szerint, korunk elfogultjaihoz tartozott, a mint őt »Egyike azoknak« című regényében jellemezte. Ő volt az első, a ki ezt a női fajt megállapította, betegesen izgatott idegéletüket, hideg okoskodásokat, ezerféle ellentmondó vágyaikat. Ők, a kik tapasztalatok híján semmit sem élveztek, a kor, a jelen, a modern regény által mégis kijózanodtak. Tűz és lelkesedés nem él bennük; lényük a rossz gyermekek szeszélyeiből és a vén szkeptikusok kedélytelenségéből van egybealkotva.

Lamarthe Gaston Burne asszony körül való fáradozásánál épp oly hajótörötté lett, mint a többiek mind.

A hivek csoportjából tehát mindenki a fiatal asszonynak szentelte szenvedélyes érzelmeit. Folytonosan gyanúsították és őrizték egymást és zárt sorokban vették körül azt az asszonyt, hogy elűzzék a veszélyes vetélytársat, a ki közeledhetett volna hozzá.

Különösen heten tűntek ki e kitartásukkal; Massival, Lamarthe Gaston, a vastag Fresnel, Maltry György, a fiatal divat-bölcsész és elsőrangú

világfi. Ezekhez még a társaság néhány neves embere járult, a kik abban a hirben állottak, hogy szellemesek: Marantin gróf, Gravot báró és még más kettő, vagy három.

Időnkint egyikük megtréfálta a másikat és bevezette egy barátját. Miután azonban ez a barát sem valami kiváló, sem valami nagyon érdekes ember nem volt, az ellene szövetkezett ligának, minden nagyobb fáradság nélkül, csakhamar sikerült őt kizárnia.

E módszer szerint járt el Massival, a mikor Mariolle Andrét hozta el magával.

A fekete libériás inas bekiáltotta a neveket a szalonba:

— Massival ur! — Mariolle ur!

Magas bronztalpon álló lámpa, melynek vakító lángját a redőzött, piros selyemernyő bágyasztotta, fényét antikmárvány, négyszögletes asztalra vetette. Fénykörében három férfifej és egy nő feje hajolt az album fölé, a melyet Lamarthe hozott magával. Az író állt köztük, a lapokat forgatta és a szükséges magyarázatokat mondta el hozzá.

A fejek egyike odafordult Mariolle felé, ez pedig egy finom arcba nézett, mely a vöröses-szőkék tejszínében fehérlett és a melynek fürtös haja a halántékokon égő fűszálak gyanánt lángholni látszott. A rövid, finom orr valami derült jelleget kölcsönzött ez arcznak. Az élesmetszésű szája, a mély arczgödröcskék és a hasított áll gu-

nyos kifejezést adott neki. És minde tulajdonságokkal a buskomor tekintetü szemek álltak ellentétben. Kékek voltak e szemek, olyan elmosódott, elhalványodott kékek, a melyekben a nagy és gömbölyü szemlencsék ragyogtak. Ez a különös és ragyogó tekintet talán már a morfiumtól eredő álmodozást árulta el, talán néhány belladonna-csepp használatától eredt.

Burne asszony felállt, szívesen üdvözölte vendégét és megköszönte neki, hogy eljött.

— Barátaimat már több ízben kértem, hogy vezessék be önt hozzám, sajnos azonban, kívánságaimat mindig többször kell ismételtnem, a míg azok teljesednek.

Nagy, elegáns, lassu mozgásu volt. Ruhájának csekély kivágásából vállainak legfelső része is alig látszott ki. Ezeknek színét a lámpa fénye még vakítóbbá tette. Haja azonban éppenséggel nem volt vörös, inkább a falevelek meghatározhatatlan színéhez hasonlított, a mikor az ősze lehelete festi meg azokat.

Burne asszony az atyjának mutatta be Mariollet. Az urak üdvözölték egymást és kezet fogtak. A jelenlevők most három csoportban állottak. Fesztelenül csevegtek, akár csak otthon, jó ismerősök körében, a kiket egy nő jelenléte bizonyos udvarias kiméletre készítet.

A vastag Fresnel Merantin gróffal beszélgett. Fresnel elkerülhetetlen jelenléte és az elő-

szeretet, melyet a fiatal asszony tanusított iránta, boszantotta és gyakran bántotta a többieket. Még fiatal volt, de olyan kihizott, mint egy mészáros. A milyen közönséges és unalmas volt, a hölgy szemeiben csak egy előnye lehetett, hogy szerette az özvegyet, forróbban, mélyebben szerette, mint bárki más. »Fóka« gúnynévvel illették. Nős ember is volt. Feleségéről beszéltek, hogy a távolban elemésztí magát a nagy féltékenység miatt, mert az, hogy őt e házba bevezesse, úgy látszik, még eszébe sem jutott. Massival és Lamarthe különösen azon a látszólagos rokonszenven boszankodott, a melyet barátnőjük e fujtató iránt érzett. Még szemrehányásokkal is illették hihetetlen izlése miatt és ő mosolyogva felelt:

— Ugy szeretem őt, mint egy jó, hú kutyát!

Maltry György és Lamarthe Gaston a mikrobiologia terén tett legujabb, még nem egészen bizonyos fölfedezést tárgyalták.

Maltry fölállította a tételt és épp oly finoman, mint sokoldalulag okolta meg. Lamarthe lelkesen fogadta, mert, mint minden író, ő is igen hiszékeny volt az új és eredeti dolgok tekintetében.

A high-life bölcsésze szőke, kenderszőke, vékony és magas volt. Olyan kabátba volt beszorítva, a mely csipőin valósággal megfeszült. Finom alkotásu feje kifehérlött a fehér gallérból és ritka, szőke haja olyan volt, mintha szálankint ragasztották volna fejére.

A mi Lamarthe-ot, Gaston de Lamarthe-ot illeti, őt a családnéve elé biggyesztett szócska gavallérrá és világfivá avatta. Mindenekelőtt azonban író volt, könyörtelen és rettenetes író. Szemeiben megvolt a tehetség, hogy az állásokat és mozdulatokat gyorsan és biztosan fogták fel, és ez éles tekintete segítségével, ez érzékével, a mely a regényíróval veleszületik, mint a kutyaival a szimatolási képesség, reggeltől napestig anyagot gyűjtött hivatása számára. E két egyszerű adományával, melyekhez még igen finom műérzék járult, oly műveket teremtett, melyek semmiben sem hasonlítottak más szerzők műveihez, hanem olyanok voltak, mint a való életből kiragadt lapok, az élet színeivel és elevenségével festve.

A mint egy új regénye megjelent, az uri társaság izgatott lett. Gyanakodott, nevetett, boszankodott, mert minden sor egy jól ismert személyiség álarczát engedte sejteni. Lamarthe egy alkalommal olyan kötetet is írt, a melyben sok ismerős nőt és férfit festett. Nem rosszakarattal, hanem igen élesen rajzolta őket. Az illetők sértve érezték magukat és valaki így nevezte el a könyvet: »Óvakodjatok barátaitoktól!«

Az író szíve és lelke elzárkózottnak látszott. Ugy hírlett, hogy egy asszony egyszer mélyen megbántotta őt és hogy azóta minden más nőn boszút áll.

Ő és Massival igen jól értették egymást.

A zenész persze teljesen más ember volt. Nyílt, közlékeny és meleg érzelmei daczára talán egy kicsit felületes.

Két művével annak idején nagy sikert aratott. Az egyiket Brüsszelben adták elő, a másikat a Nagy Opera szerezte meg nyomban és mint egy nagy tehetség megnyilatkozását üdvözlölte.

Azóta azonban elakadt teremő ereje. Időnek előtte megbénult a szelleme, mint az a korunkbeli legtöbb művészszel megesik. Lamarthe így szokott róluk nyilatkozni: »Franciaországban ma már csak elkorcsosodott nagy emberek léteznek.«

Massival ma csak Burne asszonyt hallotta és látta. A szalonban már mulattak is rajta.

— Mi vagyunk az utolsók? — kérdezte.

— Nem. Még Grivil bárót és Bratiane márkinőt várom.

— Ah! Pompás . . . a márkiné! Ugy ma este zenélünk is egy keveset!

— Remélem!

A várva-várttak beléptek.

A márkiné olasz családból származott, kis természetű képest igen kövér volt, élénk vérmérsékletű, fekete szemű, fekete szempillákkal, fekete szemöldökkel és oly sűrű, fekete hajjal, mely a homlokán a szeméig lógott le. A nagyvilági hölgyek közt állítólag neki volt a legszebb hangja.

A báró szenvedélyes barátja volt a zenének

és csak olyan házakba járt el, a hol ezt a művészetet megbecsülték.

Az ebéd elkészült. Burne asszony Mariolle André karját fogadta el és a többieket előrebo-
csájtotta. Egy pillanatig egyedül voltak a szalon-
ban és a mikor indulni akartak, André egy gyors,
titkos pillantást fogott el az ő ábrándos, fekete-
lencséjü szemeiből. És úgy tetszett neki, mintha e
pillantásból más szándék, más érdek szólana, mint
a milyent egy szép asszony tanusít, oly férfival
szemben, a ki őt először vezeti asztalhoz.

Az ebéd gyorsan, egyhangulag folyt. Az ide-
ges Lamarthe ellenséges indulatunak látszott az
egész világ iránt. Rossz kedve jeges lehelletként
hatott, a mely megfagyasztotta a társalgást, a mu-
latságot. Massival magába tért és gondolkozott.
Keveset evett és időnkint éles pillantást vetett a
ház urnőjére, a kinek gondolatai valószínűleg szin-
tén más világokban kalandoztak. Figyelmetlennek
látszott és az ajkai körül játszó mosoly nem volt
hosszabb tartamu, mint a válasz, melyet adott.
Mariolle és a márkiné iránt mégis kifogástalanul
teljesítette háziasszonyi tisztét, ám ez kényszerü-
ségből, szokásból történt; ő maga távol látszott
bolyongani, mintha nem is volna itt, saját aszta-
lánál, saját lakásában.

Ebédközben Mariolle még többször találko-
zott a fiatal asszony fürkésző tekintetével. Csak-
hogy az rövidebb, futólagosabb volt és kevésbbé

figyelmes. Az egész társaságban tulajdonkép csak Bratiane márkiné, Marantin gróf és Gravil báró beszélt, a kiknek igen sok elmondani valójuk volt — egymás számára.

Az est előrehaladt és Massival buslakodása még inkább fokozódott. Odament a zongorához és megütött néhány hangot. Ezek fölriasztották a ház asszonyát bódultságából, csakhamar összeszerezte a kis hangversenyt, a melynek műsorába kedvencz darabjait vette föl.

A márkiné ma hangjánál volt; Massival jelenléte lelkesítette. Ugy énekelt, mint egy igazi művésznő.

A zenész épp oly bus arczczal kísérte, mint a milyen az az előbb volt.

Burne asszony a zongora közelében ült és figyelmesen hallgatott. Mintha nézné a zenélőt, a nélkül, hogy látná . . . és Mariolle olyan féltékeny-ség-félét érzett. Pedig igazában csak férfiui hiuságában volt megsértve.

Tíz óra után gyors egymásutánban jött Fremines báróné és két, igen gazdag zsidóasszony. Valami eljegyzésről beszéltek, a mely megtörtént és egy válópöréről, mely iránt általánosan érdeklődnek.

Mariolle odanézett Burne asszony felé. Oda ült egy oszlopnál, egy nagy lámpa fényében. Finom, kissé fitos orra, arczának gödröcskéi, állának vé-

kony hasadéka, gyermekes, pajzán kifejezést kölcsönzött az arcának. Pedig közel harminczéves volt már és tekintetében, a mely az elhervadt virághoz hasonlított, valami nyugtalanító titokzatoság rejlett. A teljes fényben, a mely körülvette, bőre ugy ragyogott, mint a rózsás bársony. Burne asszony érezte a tekintetet, a mely a szalon másik sarkából szegeződött rá. Fölállt, közelebb ment Mariollehoz, és mintegy válaszul a hívásra, így szólt:

— Ön unatkozik! Sajnos, ez mindig ugy van, a mikor valaki először látogat el valahová!

Mariolle szeme ellene szólt és a fiatal asszony most széket vett és leült melléje. Csevegtek. Oly hirtelen jött, mint a tűz, melyet egy gyufaszál lobbant lángra. Az egyik már előre látszott sejteni és tudni a másiknak a gondolatait és érzelmeit. Egyforma volt a modoruk, a nevelésük, hajlamuk, de még az izlésük is. Épp ezért meg kellett egymást érteniök és kétségtelenül a sors rendelte ugy, hogy utaik keresztezzék egymást.

Meglehet, hogy a fiatal asszony e tekintetben nem volt teljesen őszinte. Az az öröm azonban, a melylyel mindig új ötletekre birta, Mariolleban a legjobb hangulatot idézte fel.

— Igazán, nagyon kellemes az önnel való társalgás, uram! szólt Burnené. Én egyébként már rég tudtam ezt.

Mariolle érezte, hogy a vér az arcába szökik, azért merészen felelt:

— És nekem, asszonyom, nekem azt beszéltek, hogy ön . . .

— . . . egy kaczer nő! Mondja csak ki bátran, szakította félbe; mert igazán az vagyok mindenivel szemben, a ki nekem tetszik. Tudja is ezt mindenki, nem titkolom. De a mint látni fogja, kaczeriségom igen pártatlan. Csak abban van segítségemre, hogy megtartsam, visszahódítsam és mindig magam köré gyűjtsem barátaimat.

Olyan odavetőleg mondta ezt, pedig igazi értelme ez volt:

»Légy nyugodt! Ne képzelődjél! Igen tévedsz, ha azt hiszed, hogy többre mégy, mint a többiek!«

Mariolle pedig így felelt:

— Ön igen ügyesen védi meg ismerőseit minden veszedelemtől, a mi itt érhetné. Köszönöm, asszonyom. Eljárása feltétlenül tetszik nekem.

Burne asszony szavai megadták neki az engedélyt e beszédre. És beszélt. Eleinte néhány bókot mondott neki és megállapította, hogy éppenséggel nem érzéketlen az effélék iránt. Aztán női kíváncsiságát keltette fel, elmondván neki, hogy mit beszélnek róla a különféle körökben, a hol megfordul. Persze közönyösnek igyekezett látszani, mintha nem törődne senki véleményével. Mégis nyugtalan lett és a vágy, hogy megtudhasson valamit, tisztán kilátszott. Mariolle erre lefestette a képét, a független, szellemes, csábítóan szép asszony képét, a kit a leghiresebb emberek rajonga-

nak körül és a ki mégis mindig tökéletes, nagyvilági hölgy marad, ki még a művészetet is szereti.

A fiatal asszony arcza erre hirtelen gúnyos kifejezést öltött, olyan határozottan francziás gúnyosat, a mely a mi fajunknak ismertető jele. Mariolle ur tulozta a hizelgést és Burne asszony megmutatta neki, hogy nem ostoba.

— Én Istenem, — szólt aztán — nyiltan bevallva, igazán nem tudom, mit szeretek inkább, a művészetet-e, vagy a művészeket.

— De hiszen a művészeket nem lehet a művészet nélkül szeretni.

— Miért nem? A művészek kedvesebbek, mint mások.

— De hibáik is kellemetlenebbek.

— Az igaz.

— A zenét tehát nem szereti?

Burne asszony erre elkomolyodott.

— Bocsánat! A zenét imádom. Jobban szeretem, azt hiszem, mint bárki más. Massival persze meg van róla győződve, hogy semmit sem értek belőle.

— Mondta önnek?

— Nem, de gondolja.

— Honnan tudja ezt?

— Ó, mi asszonyok legtöbbnyire eltaláljuk azt, a mit nem tudunk.

— Massival tehát azt hiszi, hogy ön nem ért a zenéhez?

— Ugy van! Már azon is észrevettem ezt, hogy miképp szokott nékem egy zenedarabot megmagyarázni. Azt gondolja ilyenkor magában: »Ugyis hiába. Csak azért teszem, mert olyan csinos asszony.«

— Mégis azt mondta ő nekem, hogy önnél lehet a legjobb zenét élvezni egész Párisban.

— Ez az ő érdeme.

— És az irodalmat nem szereti.

— Nagyon szeretem! Azt hiszem, hogy értek is hozzá, bár Lamarthenak más a nézete.

— Ő is azt hiszi tehát, hogy ön nem érti az ő művészetét?

— Természetesen.

— De csak nem mondta ezt önnek?

— Bocsánat! Megtette. Az ő nézete az, hogy a nőkben helyes felfogás lehet az érzelmek visszaadásában, helyes érzék a lélektani dolgok iránt, a művészet magaslatára azonban sohasem képesek emelkedni.

Mariolle mosolygott és így szólt:

— És ön, asszonyom, mint vélekedik e pontban?

Burne asszony gondolkozott néhány pillanatra, aztán fürkészőleg nézett Mariolle arcába. Tudni akarja, komolyan óhajtja-e őt meghallgatni és megérteni?

— Nekem mindenesetre megvannak a magam nézeteim! Azt hiszem ugyanis, hogy az érzélem az az út, a melyen minden behatolhat a nő

lelkébe. Csak az a baj, hogy ritkán marad ott sokáig. Érti, hogy én ezt hogy gondolom?

— Nem, asszonyom, még nem értem teljesen.

— Nos hát, én azt hiszem, hogy mi nők épp oly fogékonyak vagyunk, mint önök férfiak, ha ugyanis az eszünkre való hivatkozást mindig a női természetünkre való hivatkozás előzi meg. Mindazt, a mi arra volna hivatva, hogy érdeklődésünket lekösse, a férfiaknak elébb rokonszenvessé kell tenniök, mert mi mindent első sorban az érzelem szemével látunk meg. Határozottan érzelmet mondok és nem szerelmet és az érzelemnek ezerféle alakja, megnyilatkozása és árnyalata van. Egyedül nekünk adatott az, a férfiak keveset értenek belőle, mert a mi bennünket felvilágosít, az náluk elhomályosítja a szemhatárt. Ó, nagyon jól tudom, hogy mily keveset törődnek ők ezzel! Ha tehát egy férfi, a ki bennünket szeret, nekünk tetszik — mert szeretnie kell bennünket, miután csak ennek világossága képesít minket a magasabb lendületre — ha tehát az a férfi egy magasabb képességű lény, ugy csak egy kicsit kell fáradnia és mi mindent átérzünk, felismerünk, áthatolunk mindenben, mert — hacsak ideiglenesen is, az ő legsajátságosabb lényét visszük át magunkra. Ez persze gyakran elég gyorsan tűnik el ismét és megsemmisül. Mert mi gyorsan feledünk. oly gyorsan, mint a mily gyorsan felejtí a levegő a szót, mely rajta keresztülrezgett. Fogékonyak vagyunk, de változók is. Nem is sejt-

heti ön, hogy hányféle lelki állapotot élek én át Vannak napok, a mikor olyan vagyok, mint egy kitűnő családanya — gyermekek nélkül; máskor ismét kaczer nő vagyok — kedvesek nélkül.

Mariolle el volt ragadtatva. Azt kérdezte most:

— Hát a legtöbb értelmes nő csakugyan ilyen szellemi izgalomra képes?

— Igen! felelt Burne asszony. Ők csak gyakran elhanyagolják azt! Vagy pedig határozottan megjelölt uton kell haladniok, a mely őket vagy egy, vagy másfelé eltereli!

Mariolle újra kérdezte:

— De alapjában véve ön a zenét fölébe helyezi minden másnak?

— Igen! De erre is vonatkozik, a mit ép elmondtam. Aligha élvezném, a mint most élvezem, aligha szeretném, ugy mint most szeretem, ha nem volna Massival, az a jó angyal. Mily kár, hogy házas ember!

Az utóbbi szókat derült nevetés kíséretében mondotta, de egyuttal oly mély sajnálkozással, hogy ez volt a koronája minden eddigi beszédének, a nőkről és a művészetekről kifejtett elméletének.

Massival csakugyan házas volt. Mint ismeretlen zenész, olyan művész-házasságfélét kötött, a melynek bilincseit az ember, minden dicsőségén keresztül, mindhalálig czipeli magával! Nem is beszélt soha a feleségéről, nem vitte soha társaságokba, a hol pedig oly szívesen mozgott. Hogy

három gyermeke is van, azt csak igen kevesen tudták.

Mariolle mosolygott. Igazán elragadó volt ez az asszony! Oly szokatlan, oly különös és oly csinos! Az a komolyan derült arc, az a makacs vonás benne, az az észbódító szeme és hajának az a mély, bársonyos szőkesége!

Nehéz léptek hallatszottak mögöttük, a szőnyegen. Kissé összereztek és megfordultak. Két szolgál egy teás-asztalt czipelt. A kicsiny, kék láng fellobbant és a víz zümmögött a különös alakú tea-főzőben, a mely valami aranykereső szerszámaira emlékeztetett.

— Remélem, teázik? kérdezte Burne asszony.

Mariolle igennel felelt és ő felállt. Közelebb ment a teásasztalhoz, a melyen a zümmögő kis kátlán a friss sütemények és cukrozott gyümölcsök halmazából emelkedett ki.

Arczélének árnyéka odavetődött a szalon falaira. Mariolle most látta csak, hogy mily finom a termete, mily karcsu a dereka. Világos ruhájának uszálya úgy simult utána, mint valami végtelen kigyó. És hidegen gondolta magában: »Vigyázzunk! Ez szirén! Tökéletesen olyan!«

Burne asszony ezalatt egyik vendégtől a másikhoz ment és sorra kínálta őket frissítőkkal. Mozdulatainak bája igazán rendkívüli volt. Mariolle épp tekintetével követte ismét, a mikor Lamarthe, a teáscsészével kezében, odaállt eléje.

— Együtt megyünk?

— Természetesen.

— De hát akkor máris menjünk! Fáradt vagyok!

— Azonnal! Jöjjön!

Elbucsuztak.

Mikor az utczára kiértek, az író azt kérdezte:

— Haza megy, vagy pedig a körbe?

— Még vagy egy órára a körbe mennék.

— Tambourinhoz?

— Igen.

— Ugy elkisérem az ajtóig. Én magam unatkozom az ilyen helyeken. Sohasem megyek oda.

Egymást karonfogva haladtak Saint Augustin irányában. Nemsokára azonban Mariolle szólt meg:

— Mily különös asszony! Mint vélekedik felőle?

Lamarthe hangosan felkaczagott.

— Tehát már kezdődik a betegség? Ön is át fog rajta esni, mint a többi mind. Én már ki-gyógyultam belőle. A betegség pedig abból áll, hogy annak a nőnek barátai, bármikor és bárhol találkozsanak is, egyébről sem tudnak beszélni, csak róla.

— Én most először teszem és senkisémm csodálkozhatik rajta. Hiszen alig ismerem.

— Nos hát! Beszéljünk róla! Ön a legjobb

uton van, hogy beleszeressen! Ez végzetes dolog, de mindenki így jár vele.

— Hát csakugyan olyan csábító?

— Igen is, meg nem is. A ki a régi jó időkbeli nőket szereti, a szívvvel, lélekkel helyes érzéssel bíró nőket, a milyenek a már félig elfelejtett regényekben szoktak előfordulni, az természetesen elfogult iránta. Az elfogultság gyűlöletté fajul és az illető elvégre minden rosszat ráfog. Mi többiek azonban, a kik a modernt szeretjük, mind kénytelenek vagyunk bevallani, hogy elragadó egy aszszony; csak arra kell ügyelni, hogy le ne bilincseljen. Pedig éppen ez az, a mi mindenkivel meg-esik! On épp úgy fog járni, mint a többiek.

— Ó, én! — kiáltotta Mariolle és gondolatainak visszhangja az, a mit mondott. Mi vagyok én reá nézve? Közönséges jött-ment, hogy úgy fejezzem ki magamat, egyéb semmi. Nagyon tévednék, ha azt hinném, hogy nem első sorban a rangot és nevet keresi minden embernél.

— Bizonyára keresi. De egyidejűleg mulat rajta. Az illető férfinak első sorban tetszést kell aratnia az ő szemében, mert máskülönben a leg-hiresebb, a legkedvesebb, a legelőkelőbb sem lépheti át tizszer a küszöbét! Miért szereti annyira Fresnelt, azt a hülyét, vagy azt a kifent Maltryt? Kétségkívül mulatságosabbnak találja őket, mint bennünket. Az is lehetséges, hogy azok jobban is szeretik őt.

— Nem az egyetlen ő a maga nemében, szólt tovább. Manapság legalább ötvenen, talán még többen vannak, a kik hozzá hasonlítanak.

A beszélgetők szinte észrevétlenül mentek végig a Malesherbes-boulevardon, a rue Royale-on és az Avenue des Champs Elysées-n. Épp az Arc de Triomphehoz értek, mikor Lamarthe hirtelen az órájára nézett.

— Kedvesem, — szólt aztán, tudja-e, hogy már egy óra és tiz percz óta beszélünk róla? Mára elég! Majd más alkalommal kísérem el a körig. Most menjen aludni! Én is lefekszem.

II.

A szoba nagy, világos volt és remek szőnyeggel kárpitozva, melyet egy idegen diplomata hozott Perzsiából. Az alapja sárga volt, mintha aranyhabba mártották volna; a mintázatában képviselve volt minden szín, a perzsa zöld azonban leginkább föltűnt.

Butor nem volt sok. Három hosszú, zöldszínű márványlappal fedett asztalon volt egy nőnek minden öltözékkelléke felhalmozva. A középsőn állott a vastag kristályból készült nagy mosdótál. A másikon rengeteg mennyiségű palaczk, doboz, melyek egytől-egyig ezüstbe foglalva és a tulajdonosának

névbetűivel ékítve voltak. A harmadik asztalon voltak azok a csinos, titokzatos szerszámok és segéd-eszközök, a melyekre a modern kaczérságnak van szüksége és a melyeknek rendeltetését csak a beavatottak értik. Volt még az öltözőszobában két diván és két alacsony párnázott szék. Egy óriási tükör foglalta el az egész falat, mintegy kilátást nyújtva a távol messzeségbe. Három részből állt és mozgó szárnyai közt a fiatal asszony minden oldalról nézhette és láthatta magát.

A jobboldali fülkét rendszerint függöny takarta el. Ott állt a fürdő-kád, azaz inkább a zöldmárvány mély medencze, a melybe két lépcsőn kellett lemenni. A medencze szélén bronz Ámor guggolt. A kagylókból, melyeket kezében tartott, forró és hideg víz folyt. A háttérből egy velencei tükör ezerszeresen vetette vissza a medencze és a benne fürdőző képét.

Íróasztal is volt a szobában. Igen szép, egyszerű, angol darab. Tetejét levélpapírok, apró, föltépett borítékok fődtek.

Most itt feküdt egy kereveten, kínai selyem pongyolában, a melynek hosszú redőiből szép, kecses, kerek karjai kandikáltak ki. Szőke haját magasra fölfésülte és homloka fölött csomóba kötötte. Burne asszony a fürdés után álmódzott.

A komorna kopogtatott, belépett és egy levelet nyújtott át.

Burne asszony átvette, egy pillantást vetett

a czimzés kézírására, föltépte a borítékot és elolvasta az első sorokat. Aztán nyugodtan így szólt: »Egy óra múlva csöngetek.«

Csak akkor mosolygott, a mikor egyedül maradt. A diadalmas öröm mosolygása volt. Az első sorok, a melyeken átfutott, eleget árultak el. Itt volt, — itt volt végre . . . Mariolle szerelmi vallomása.

Elég sokáig állt ellen! Mert már három hónapja igyekszik őt elbódítani. Soha még férfival szemben annyi bájt, figyelmet és szeretetreméltóságot nem tanusított. Ő azonban bizalmatlan, elfogult volt és ellentállt minden csábításnak. Hányszor beszélgettek már a legbizalmasabban, a mikor a fiatal asszony lényének minden varázsát feltárta. Hányszor zenéltek együtt. Lelkükben ugyanaz a lelkesedés lángolt. Most végre az ő szemeiből ragyog eléje: a legyőzött férfi vallomása, az önmagát ragadó szenvedély könyörgő kérése.

Nagyon jól ismerte ezt ő, a ki már oly sokat tapasztalt! Elég gyakran igyekezett azon, hogy áldozata tekintetébe csalja azt a fájdalmas, kínzó vallomást. Jól esett neki annak észlelése, hogy a nő tulsúlyával mint hódította meg a tért lépésről lépésre, mint lett lassankint az »egyetlenné«, a szélsőyes bálványnyá, a kihez esdekeltek. Ennek gyökere talán még a házasságából eredett, valami homályos vágyból, hogy boszut állhasson egyért valamennyin. Most ő akart az erősebb lenni, a ki

megtöri az ellentállást és fájdalmat okoz annyit, a mennyit maga akar.

Első sorban azonban kaczéznak született. A mióta önmaga fölött uralkodni tudott; mindig vágyott az után, hogy tisztelőit üldözze, elejtse, épp úgy, mint a hogy a vadász üldözi a vadat, hogy azt elesni lássa. A ki az ő házába ki-bejárt, annak az ő szépsége rabjává is kellett lennie és nem létezett elég erős szellemi kapocs, a mely állandóan füzte volna őt oly férfihoz, a ki az ő kaczérságának ellentállt, akár azért, mert a szerelem iránt egyáltalán érzéketlen volt, akár azért, mert szívét másutt kötötte le. A ki az ő barátja akart maradni, annak szeretnie kellett őt. A ki azonban rabjává lett, azt fogva is tartotta leirhatatlan szivessége, gyöngéd figyelme, csodálatos szeretetreméltósága. A hódító joga volt az, a melyet azokra gyakorolt, a kiket egyszer imádói sorába fogadott. És kormányozta őket ügyesen, bölcsen, épp úgy, a hogy az hibáinak, erényeinek és féltékenységé módjának megfelelt. Ha valaki tullépett a határon, a kellő pillanatban visszautasította és újra fölfogadta, komoly föltételeket szabott neki, a mint észére tért.

De a férfias tulajdonságok iránt nem volt érzéketlen. Ha voltak is pillanatok, a mikor őt is elfogta a gyengeség, e pillanatokat egyedül csak ő ismerte. Ahhoz mindig értett, hogy a veszély pillanatában megállást parancsoljon magának.

Meg volt áldva a modern nők skeptikus élelátásával is. Néhány hét alatt a leghiresebbnek fejről is leszedte a fénykoszorút. Iránta támadt szenvedélyükben elfelejtették negélyezett modorukat, társadalmi állásukat és a többiekhez hasonlóan, szegény halandókká váltak, a kiket a szép asszony csábításai vezettek és vezéreltek.

Burne asszony önmagában látta nemének koronáját. Hol volt azonban az a megbecsülhetetlen férfi, a ki őt megérdemelte volna?

Mindezek daczára az unalom sem volt előtte ismeretlen. Alapjában véve nem sokat törődött a körökkel, a hová ellátogatott. Eljárogatott, mert a társadalmi illem így kívánta és hosszú estéken át küzdött az ásítás ellen, a mely torkában rejtőzött, az álmoság ellen, a mely szempilláira nehezedett. Mulattatták ellenben ama körök mesterkélt viszonyai és saját szeszélyei, valamint örökké változó érdeklődése környezetének emberei és tárgyai iránt. Idegei kinozták őt és nem vágyai. És így mult élete vig uralomban, a közönséges emberi boldogság után való vágy nélkül, a szórakozás örökös hajhászásában.

Megelégedett volt, mert a világ legcsábítóbb, legtehetségesebb asszonyának tartotta magát. Az a vonzóerő, a melylyel birt és a melyet annyszor kipróbált, büszkévé tette őt. Szabálytalan, különös, lebilincselő szépsége elragadtatta. Finom érzésére támaszkodott, a melylyel annyit sejthetett és előre-

láthatott, — abban a szellemben bizott, a melyet a legkiválóbb férfiak is elismertek.

Az a gondolata sohasem támadt, hogy benne magában és nem másokban rejlik az unalom forrása, a mely folytonosan kinozta őt.

»Az egész világ kiállhatatlan«, szokta mosolyogva mondani. »Kedvesek csak azok az emberek, a kik nekem tetszenek és azok is csak azért, mert nekem tetszenek.« Neki azonban csak az tetszett, a ki mindenek felett állónak tartotta őt.

Mennyire csodálkozott tehát, a mikor Mariolle meghódításán oly sokat kellett fáradoznia! Mert hogy tetszett neki, azt már az első napon felismerte. Aztán lassankint feltűnt előtte az ő sajátossága, gyanakodása, rejtegetett becsvágya, érzékeny természete. És értett hozzá, hogy e gyöngé oldalát támadja meg, a mikor őt kitüntetéseivel, gyöngéd figyelmével valósággal elárasztotta. Végre meg kellett magát adnia.

Már egy hónap óta elárulta a lénye, hogy hányadán van vele. De hiányzott még valami . . . a vallomás!

Oh, azok a vallomások! Alapjában véve nem sokat törődött velük. Gyakran nagyon is közvetlenek, sőt nyomatékosak voltak. A mi őt elragadtatta, egészen más volt: a gyöngéd bizonyítékok, a félig kiejtett szók, a halk suttogások, az erkölcsi térdhajtás. És mennyi tapintat és ügyesség kellett.

hogy a szerelmet a kifejezés tartózkodó határai közt lehessen tartani.

Egy hónap óta várta és leste tehát Mariolle-tól azt a nyílt, vagy leplezett szót, a melylyel a férfiak, természetükhöz képest, szivük terhén könnyítenek.

És ime, most semmit sem szólt, hanem irt! Egy hosszú levelet, . . . négy oldalból állót! Az elégtétel érzetétől reszketve tartotta kezében azt a levelet. Hogy azt egész kényelmesen élvezhesse, végig nyújtózott a kereveten. Aztán olvasott. Bámulattal eltelve olvasott.

Az, a mit Mariolle elmondott, igen komolyan mondott, nem volt egyéb, mint az, hogy az ő kedvéért nem hajlandó több fájdalmat is eltűrni és sokkal jobban kiismerte őt, mintsem önként akarna az áldozatává lenni. Igen udvarias kifejezésekkel, a melyeken az elfojtott szenvedély átcsilámlott, kifejtette, hogy a férfiak iránt tanusított eljárását kiismerte, hogy ő is rabnak érzi magát, a fenyegető szolgaságból azonban szabadulni akar és elszökik. Régi vándoréletét kezdi meg újra Elutazik.

Bucsuzása kifejező és határozott volt. Burne asszony persze bámult, a mikor e szenvedélylyel és gyöngéd haraggal telt négy oldalt elolvasta, újra elolvasta, aztán ismét előlről kezdte. Felkelt és fel-alá járt a szobában. Meztelen karjait hátra-

téve, kezeit félig pongyolája zsebeibe rejtette. Az egyik kezében az összegyűrt levelet tartotta.

És még elbódultan a váratlan fordulattól, így szólt magában: »Nagyon csinosan ír a jó fiu, becsületes őszinteséggel és megható módon! Jobban ír, mint Lamarthe. Semmi regényes ize nincs.«

Dohányzásra támadt kedve és egy szivarkát vett ki a meiszeni porcellántartóból, a mely az illatszeres asztalkán állt. A szivarkára rágyújtott, aztán közelebb ment a tükörhöz, a melynek szét-feszített három szárnyából három fiatal asszony lépett elébe. A mint közvetlenül a tükör előtt állt, köszönt, mosolyogva, könnyed fejbólintással, így szólva magában: »Igen csinos! Nagyon csinos!«

Igy állt egy ideig. Elragadtatva az őt környező három képmásától. Elragadtatónak találta magát, örült, hogy láthatja magát és az az önös, mámoros érzet, a melylyel szépsége látásában gyönyörködött, aligha volt kevésbé érzéki, mint a férfiak szenvedélye.

Ám épp személyének e szeretetében rejlett bájának titka és a férfiszívek fölött gyakorolt hatalma. Bámulta magát, szerette arcát, megjelenésének előkelőségét. Ha közömbösebb lett volna külseje iránt, sokkal szebb lehetett volna, a nélkül, hogy azokat a szerelmi érzéseket idézte volna fel, a melyeknek áldozatául esett mindenki, a kit természetete nem védett meg ellenük.

A tükör előtt való állás végre is kifárasz-

totta egy kicsit. És még folyton mosolyogva képmására, így szólt: »Majd meglátjuk uram!« Aztán végigment a szobán és leült íróasztalához.

Levele így szólt:

»Kedves Mariolle ur!

Holnap négy órakor jőjjön el hozzám! Egyedül leszek és remélem, hogy megnyugtathatom a képzelt veszedelem dolgában, a mely el-rémíti.

Barátnéjának tartom magam és be fogom önnök bizonyítani, hogy az is vagyok.

Burne Michéle.

Mily egyszerűen volt öltözve, mikor másnap Mariolle Andrét fogadta! Világos szürkészinű volt a ruhája, kissé lilaszinbe játszó. Búskomor jellegű volt, mint az esti alkonyat. Semmi disz rajta. A szövet megfeszült nyaka és karjai, dereka, termete és csipői körül.

Mikor Mariolle nagy komolyan belépett, eléje ment és mind a két kezét nyujtotta feléje. Ő megcsókolta mind a két kezét és aztán leültek. Burne asszony nem szólt semmit. Mariolle pedig nem tudott szólni és az ő szavait várta.

Végre is az asszony szánta el magát.

— Nos hát, térjünk egyenesen a dolog érdekére! Mi történt? Tudja-e, hogy nagyon udvariatlan levelet irt nekem?

— Tudom és ezer bocsánatot kérek. A tul-

ságos, mondhatnám durva őszinteség mindig hibám volt. Utamra indulhattam volna, a nélkül, hogy illetlen és sértő nyilatkozataimmal terheljem. És számítottam az ön helyes érzékére is.

— No, no! — felelt Burne asszony a kielégített részvét hangján. — Hát miféle bolondság ez?

Mariolle félbeszakította:

— Kiméljen meg attól, hogy beszélnem kelljen róla.

Most a fiatal asszony vágott közbe élénken:

— Megkértem, hogy jöjjön el hozzám, hogy megbeszéljük a dolgot. És addig fogunk róla beszélni, a míg meggyőződik, hogy nincs semmi veszély.

És úgy nevetett most, mint egy kis leány.

— Az igazat irtam meg önnek, az őszinte, aggasztó igazat, a mitől félek.

Akadozva beszélt és Burne asszony ismét elkomolyodott.

— Nos hát, én ismerem ezt. Minden barátom átesett rajta. Ön azonban azt írta nekem, hogy borzasztó kaczer nő vagyok. Az is vagyok, nem is tagadom. De senkisem hal bele; még csak nem is fáj nagyon, azt hiszem. Olyan válságos percz ez, mint Lamarthe mondja. Ön most van benne. De majd elmulik és aztán következik a — hogy is mondjam — krónikus szerelem, a mely már nem is fáj és a melyet én egy kis tüzzel tar-

tok fenn, hogy nagyon előzékeny, igen ragaszkodó és szerfelett hű barátokra tegyek szert. Nos? Nem vagyok becsületes, szabad és merész? Ösmer-e sok nőt, a kik a férfiaknak elmondanák azt, a mit én most elmondtam önnek?

Oly derült, oly elszánt, oly kihívó volt, mialatt így beszélt. Mariolle nem tehetett másképp, neki is mosolyognia kellett.

— Az ön barátai, kivétel nélkül, oly emberek, a kiket nem először perzselt meg az efféle láng — szólt azután. Kiégett, kiszáradt emberek lévén, már alig érzik azt a tüzet, a mely őket éri. Én azonban, asszonyom, ilyesfélét még soha nem tapasztaltam és biztosan tudom, hogy borzasztó napjaim lennének, ha nem fojtanám el az érzelmeket, a melyek szivemben támadóban vannak.

Burne asszony előrehajolt, kezeit térdeire tette. Hirtelen igen bizalmas lett:

— Hallgasson meg. Igen komoly vagyok Semmi kedvem, hogy elveszítsek egy barátot oly félelem miatt, a mely, az én hitem szerint, csak képzelt. Ön szeretni fog engem . . . jól van! A mai férfiak azonban nem úgy szeretik a mai nőket, hogy miattuk valami kárt tennének magukban. Higyje ezt nekem. Ismerem a nőket is, a férfiakat is!

Egy pillanatra elhallgatott, aztán oly nő mosolygásával, a ki hazudni vél, mialatt igazat mond, így szólt:

— Menjen! Ugyan mi van rajtam, a mit

bolondulásig lehetne szeretni? Nagyon is modern vagyok! Barátnője, kedves barátnője leszek, a ki iránt ön igazi jóindulattal viseltetik. Egyéb semmi! Arról majd gondoskodom!

És komolyan tette hozzá:

— Mindenesetre jegyezze meg magának azonban, hogy képtelen vagyok arra, hogy valaki iránt bizonyos mértéken túl hevüljek. Ugy fogok önnel bánni, mint a többiekkel, igen jól, de soha sem jobban. A kényurakat és féltékeny embereket utálok. A férjtől mindent el kellett tünnöm. A barátomtól azonban egyikét sem tünném el azoknak a zsarnokságoknak. Látja, nyílt vagyok, mint mindig. Mint jó pajtása beszéllek önhöz és nem rejtek el semmit. Megkísérte-e tehát azt, a mit ajánlottam? Ha nem sikerül, még mindig ráér, hogy kerekét oldjon.

Mariolle ránézett. Ez ez asszony már is legyőzte. Hangjával, mozdulatainak bájával, azzal az egész varázsával, mely bódítólag áradt ki lényéből. Mariolle lemondott és mégis reszketett, hogy oly közel volt hozzá.

— Megkísérlem, nagyságos asszonyom! Ha nem sikerül . . . annál rosszabb rám nézve! Ön megérdemli, hogy egy kicsit szenvedjek érte.

Burne asszony nem engedte, hogy tovább beszéljen.

— Most elég! — szólt. — Sohse térjünk öbbé erre vissza.

És más tárgyra terelte a beszélgetést: Mari-
olle egy óra multán elment. Boldogtalannak érezte
magát, mert szerette azt a nőt és örült, a miért
megigérte neki, hogy itthon marad.

III.

Boldogtalan volt, mert szerette. De nem olyan
szerelmes volt ő, mint mások. Azt a nőt, a kiért
szive vert, nem az erények dicskoszorujával övezte,
hanem gyanakvó, bizalmatlan szemekkel nézte, mint
oly férfi, a ki teljesen még sohasem adta meg
magát.

Néhány titkos szerelmi ügy, néhány bensőbb
viszony, melyeknek a közömbösség vetett véget, fize-
tett élvezetek, a melyeket megunt . . . szive lap-
jára egyébként nem volt írva.

A mikor Burne asszony házába került, elfo-
gult volt irányában. Az, a mit barátai közöltek
vele, kíváncsivá tette, érdekelte és mulattatta őt,
de egyuttal visszataszító hatással is volt rá. Az
első találkozás után persze elismerte, hogy igen
élénk és kellemes asszony, a kinek varázsa való-
sággal ellenállhatatlan.

Aztán elérkezett az idő, a mikor a vele való
együttlét élvezetet szerzett neki, olyan élvezetet, a
milyent az egyszerű társas érintkezésben elképzelni
sem tudott volna. Lényében volt valami fenséges,

valami meglepő és gúnyos sajátság, és épp ez volt az, a mi őt bódítóvá tette.

Elragadó volt a modora Mariolleval szemben, mert meg akarta hódítani, mint a többieket. És ő elment hozzá, ahányszor csak elmehetett. A vágy hogy lássa és újra láthassa, nőttön nőtt benne.

A nők meghatározhatatlan fluiduma volt az, a mely átjárta és megfékezte őt. De minél inkább érezte, hogy hatalma alá került, annál tisztábban sejtette és látta sajátosságát is. Mennyi bánatot szerzett neki az az asszony és mily másnak óhajtott volna ő!

És mégis nem az ő jobb tulajdonságai, nem épp a hiányai, melyeket szemére vetett, voltak azok, a melyek őt elcsábították, legyőzték, önmagának, józan eszének ellenére!

Az, hogy úgy játszott kaczérságával, mint egy legyezővel, melyet felnyitott és bezárt, a szerint a mint tetszettek, vagy nem tetszettek neki azok az emberek, a kikkel összekeült. Hogy semmit sem vett komolyan, az eleinte mulattatta, most aggasztotta őt. Elbágyadt szívét az ujdonság és szórakozás olthatatlan szomja töltötte be.

És mindez akárhányszor úgy elkeserítette, hogy elhatározta, hogy látogatásait megszorítja és végül egészen megszünteti.

De már másnap keresett valami ürügyet, hogy újra láthassa őt. Ellentállási ereje mindinkább fogyott és csak azt az egyet látta és érezte

mind világosabban: hogy e szerelem teljesen czéltalan, szenvedése pedig bizonyos.

Ismerte azt a nőt ugy, a mint ismerni lehetett. A szenvedély éleslátássá fejlesztette látó érzékét és gondolatai ellenállhatatlanul feléje törtek. Fáradhatatlanul törekedett, hogy lényét elemezze, hogy e női lelket megvilágítsa.

Mégis igen jól tudta, hogy lejtőre jutott és hogy annak aljában örvény tátong. Borzadálylyal gondolt a veszélyekre, a miket e szenvedélynek multhatlanul fel kell idéznie.

De hát csakugyan mindig és mindenki vel ugyanezt a játékot üzte ez a nő? Nem szeretett talán mégis egyet, igazán, ha csak egy napig, vagy egy óráig? Soha sem érezte azt a fellángolást, a mikor a megtelt szív könnyíteni igyekszik magán.

Mint hires ember, talán vállalkozott volna arra a szerepre, melyet ő barátainak szán. Neve megóvta volna a megaláztatástól. Így azonban nem kell neki. Megírta bucsuzó levelét.

Mikor rövid válaszát megkapta, ugy érezte, mintha valami nagy szerencse érte volna. És a mikor megigérte neki, hogy itthon marad, ugy örült neki, mintha szabadságát szerezte volna vissza. Pár nap mult el és nem történt köztük semmi. Az a bágyadtság azonban, a mely az ilyen válságot követni szokta, ujra elmult és kívánságai ismét megújultak. Megfogadta, hogy a kényes kérdést szóval sohasem érinti többé. Az azonban nem gá-

tolta abban, hogy ne írjon! Egy este nem tudott aludni. Az ő képe ismét előtte állt és szinte akaratlanul ült le az íróasztalához, hogy érzelmeit a papírra bizza. Nem levelet irt, csak mondatokat, gondolatokat. Szavakba öltöztetett lázas mámor volt ez. Nyugodtabb lett. Aggasztó izgatottsága lecsillapult, és a mikor lefeküdt, el is aludt.

Reggel többször elolvasta, a mit irt. Mindaz, a mit érzett, megrázó erővel visszhangzott abban. Boritékba tette a levelet, megczimezte és csak jóval később adta postára. Hadd kapja meg reggel, a mikor felkel.

Hogy e papirlapok nem fogják megharagítani, azt biztosan tudta. Hiszen a leggyöngébb lelkiismeretű nők is végtelenül türelmesek a megírt szerelmi vallomás iránt, a melyet az igaz érzelem mondott tollba.

Estefelé felkereste őt. Látni akarta, hogy mint fogadja és hogy mi mondani valója lesz. Ám nem volt egyedül, Pradon ur volt nála. Néha órákig maradt ott; leányával szemben inkább a gavallér szerepét játszotta, mint az apát. Viselkedése is gyöngéd hódolattal volt eltelve.

Mikor Mariolle belépett, a nő arcza fölragyogott. Élénken nyujtotta feléje kezét és mosolygása azt látszott mondani: »Nagyon szeretlek!«

Mariolle remélte, hogy Pradon ur nemsokára elmegy. De nem ment. Ismerte leányát, oly hidegnek tartotta őt, hogy a legtávolabbról sem gyanu-

sította és mégis folytonosan vigyázott rá, ügyelt, mint egy katona.

Igy hát maradt és Mariolle tudta, hogy lehetetlen lesz tőle szabadulni. És miután a jóakarát, de még a közömbösség is jobb az ellenségeskedésnél, Pradon ur kegyét is megnyerni igyekezett. Ugyszólván folyton beszélt, jókedvű és mulatságos volt. Semmi sem árulta el, hogy mi dul benne.

Burne asszony pedig teljes megelégedéssel gondolta magában: »Nem ostoba és kitünő komédiás!«

Pradon ur pedig azt gondolta: »Kellemes ember! És a leányom bajosan fogja őt egyensúlyából kiforgatni, mint a többi tökfilkókat!«

Mikor aztán Mariolle a kellő időben elment, két oly embert hagyott el, a kik valósággal lelkesedtek érte.

Ő maga persze elég keserves hangulatban távozott.

A mikor a közelében tartózkodott, már fájt neki a bilincs, a melyben az a nő fogva tartotta. És sejtette, hogy a szive ajtaján hiába kopogtat, akárcsak a fogoly, a ki öklével zörgeti börtönének vasajtáját.

Elhatározta, hogy ő is meghódítja őt csellel, türelemmel, és makacs módon és titokban. Meg akarta nyerni azzal a hódolással, a mit ő kívánt, azzal az imádással, mely elbódította őt, azzal az önkéntes szolgálattal, a melybe visszakerült.

Levele tetszett. Ujra írhatott tehát.. És írt.

Éjnek idején, a mikor a lélek még egyszer összefoglalja, a mi rendkívülit a nap hozott, a mikor mindaz, a mi éltet és izgat bennünket, óriási, emberfeletti arányokat ölt, leült az íróasztala mellé és nem állta útját lelkesedése megnyilatkozásának.

A költészet magva, a mely sok lusta emberben elcsenevészedik, új erővel kelt benne életre.

Saját ajkaival szította szive tüzét, a míg a lángok magasan felcsaptak. Mert a valódi igazi szerelmes levelek nem ritkán veszedelmesebbek arra nézve, a ki írja azokat, mint arra, a ki elolvassa.

Régi ellentállását azonban leginkább az törte meg, hogy Burne asszony kétségbevonhatatlan előszeretetet tanúsított iránta. Ez idő szerint kétségkívül ő volt neki a legkedveltebb embere és nem is habozott, hogy ezt nyíltan kimutassa. A reménynek egy sajátságos, az örültséggel határos neme fogta el. Talán mégis elérkezik az a nap, a mikor az a nő szeretni fogja őt.

Levelei tényleg gyermekes és nagy örömmel töltötték be. Ily csöndes tartózkodással még sohasem szerették és imádták őt. És senkinek sem jutott még eszébe, hogy reggelenként az érzelmek árával kedveskedjék neki, mint ő tette, borítékba zártan, a mit a komornája a reggelivel egyszerre hozott be ezüst tálcán. És még inkább fokozta ezt az élvezetet, hogy ő sohasem említette, hogy úgy tett, mintha nem is tudna róla. Hogy szalon-

jában ő maradt a leghidegebb valamennyiük közt, és hogy semmivel sem árulta el azt a sok gyöngédséget, a mivel naponta és titkon elárasztotta.

Életében elég szerelmes levelet kapott. Azok hangja azonban egészen más volt, merészebb, tolakodóbb, terhesebb.

Az az ember a megtestesült gyöngédség volt.

Beszélt vele, senkisémet sejtette azonban, hogy valaha imádatáról biztosította volna a szép asszonyt. Aztán a helyzet is új volt, regényre méltó! Burne asszony is igaz örömet érzett, a mikor közelében tudta azt a lényt, a ki úgy szereti őt. A másiknak rokonszenve hatott az övére és mint valami erjedő anyag, befolyásolta az ítéletét!

Sok szívet fellázított már életében. Minden hiusága mellett azonban meg volt az a homályos sejtése, hogy azokban a szivekben sohasem ő volt az egyedüli uralkodó. Képe mellett oly érdekek éltek, a melyeknek vele semmi közösségük nem volt. Mindig féltékeny volt valamire: Massivalnál a zenére, Lamarthenál az irodalomra. És e félsikerek, a képtelenség, hogy a becsvágyó férfiak lelkéből minden egyebet kiirthasson, bántotta őt. Azoknak a hírességeknek, azoknak a művészeknek mégis volt egy törvényes urnőjük, a kitől senki és semmi el nem választhatta őket — ez az ő hivatásuk volt. Most került eléje az első férfi, a ki előtt ő kívül semmi más nem létezett. Egy benső hang sugta neki, hogy soha még egy embert sem birt

oly teljesen, mint most Mariollet. És óriási hála-
érzet támadt benne a jó fiu iránt, a ki neki ezt
a diadalt szerezte, a hála pedig lassankint gyön-
gédsséggé érlelődött. Vágyott utána, jelenléte, tekin-
tete után, óhajtotta megalázkodását és rabszolgasá-
gának bizonyítékait.

Mint a hogy egy országot hódít meg valaki,
lépésről-lépésre, napról-napra, úgy hódította meg
ő Mariollet. Csak az ő kedvéért rendezett ebédeket,
csak miatta járt el a színházakba és ünnepélyekre.
Kielégített hódítási vágyában maga után von-
szolta őt.

És Mariolle követte őt. Boldog volt, hogy ily
figyelemre méltatják. Boldog volt tekintetének lát-
tára, hangjának hallatára. Szeszélyeit úgy élvezte,
mint mindmegannyi kedveskedést. A szerelem és
vágy felhőjébe került, ez égette őt, elbódította ér-
zékeit, mint valami heves láz.

MÁSODIK RÉSZ.

I.

Már korán reggel érkezett a távirat, a mely Mariollet Burne asszonyhoz hívta. A mikor azonban elment hozzá, nem találta őt otthon és bement a második szalonba, hogy megvárja.

Ez a hely olyan volt, a mint ő szerette. Mégis, a mikor egyedül volt ott, elszorult a szive és olyan aggasztó érzése támadt, a mely csak akkor szűnt meg, a mikor a ház urnője belépett.

Gyorsan, jókedvűen, szokása ellenére fején a kalappal, lépett be.

— Ujságot mondok.

— Mi az, nagyságos asszonyom?

Burne asszony nevetett és ránézett.

— Kis időre falura megyek.

Mariolleban hirtelen a mély csalódás érzete támadt. Arczán is meglátszott ez.

— Ah! És ezt oly nagy örömmel mondja nekem?

— Igen. Üljön le. Elmondok mindent. Ön tudja vagy talán nem is tudja, hogy van nekem

egy nagybátyám, jó anyám fivére, a ki utépítő főmérnök. Ennek a nagybácsinak falusi birtoka van Avranchesban és életének java részét ott tölti el a feleségével és gyermekeivel, mert hivatása is ahhoz a vidékhez köti. Mostanáig minden nyáron elmentünk hozzájuk. Csak ez évben nem éreztem semmi kedvet. A bácsi ezt rossz néven vette és a papával valósággal veszekedett. Ez alkalommal mindjárt megsugom magának azt is, hogy a papa féltékeny magára. Azt mondja, hogy kompromittálom magamat önnel. Legyen teljesen nyugodt. Majd elrendezek én mindent. A papa tehát szemrehányásokkal illetett és kénytelen voltam megigérni, hogy tiz-tizenkét napot eltöltök vele Avranchesban. Kedden utazunk. Nos, mit szól hozzá?

— A szívemet tépi.

— Egyéb semmi?

— Mit akar még? Hát visszatarthatom én?

— Magának hát semmi sem jut eszébe?

— Nem . . . de mégis . . . semmi. És magának?

— Nekem persze volna egy tervem. Hallgasson meg. Avranches egész közel van a Szent-Mihály hegyhez. Ismeri a Szent-Mihály hegyet?

— Nem ismerem, asszonyom.

— Nos hát, a jövő pénteken egyszerre az jut az eszébe, hogy azt a csudát szeretné megbámulni. Avranchesban megáll és szombaton este, úgy alkonyat felé például, az öböl közvetlen közelében

levő városi parkban sétál. Egész véletlenül találkozzunk. A papa arczokat vág ugyan, a mivel én nem törődöm és másnap reggelre nagy kirándulást tervezünk az apátságba. Mutasson nagy lelkesedést és legyen kedves. Hiszen maga igen kedves tud lenni, ha akar. Hódítsa meg a nénimet és hívjon meg valamennyiünket ebédre a fogadóba, a hol megszállunk. Ott aztán meg is hálunk és csak másnap kell elválnunk. Ön Saint-Malon át visszautazik és egy hét múlva már én is Párisban leszek. Nos, jól kieszeltem? Kedves vagyok?

— Maga a legdrágább nekem a világon! — rebegett Mariolle hálásan.

— Csitt! — intette a szép asszony.

És pár másodpercig egymásra néztek, Burne asszony mosolygott. És e mosolyában meg volt mindaz, a mi hálát, elismerést, igazi meleg, sőt gyöngéd vonzalmat érzett iránta. Mariolle pedig a lábaihoz tudott volna borulni, ott fetrengett volna előtte a porban és hangos ordításban törhetett volna ki. Csakhogy lássa, a mit hallani nem akart, a mi őt egész lényében betöltötte, a mi testét és lelkét végtelen fájdalommal kinozta, mert nem mutathatta neki: szerelmét, iszonyú, de üdvöztető szerelmét.

És az az asszony mégis megértette őt teljesen, a nélkül, hogy azt szóval, vagy tettel elárulta volna.

Jókedvűen kérdezte tehát:

— Nos, megállapodtunk? Megteszszük a kirándulást?

És Mariolle az izgatottságtól fuldokolva rebegte:

— Megállapodtunk, asszonyom.

Ujabb csend következett most. Burne asszony aztán, minden további bevezetés nélkül, így szólt:

— Ma nem tarthatom itt tovább. Csak azért jöttem haza, hogy megmagyarázzak magának mindent, miután, mint mondtam, holnapután elutazom. Holnap reggeltől estig el vagyok foglalva és ma is, ebéd előtt, igen sok végezni valóm van.

Mariolle azonnal felállt. Fájdalmasan érintette, hogy el kell őt hagynia.

Kezeit megcsókolta, aztán elment. Szívét fájdalom és remény töltötte be.

Pénteken reggel a nyolcz órai futárvonattal elutazik majd. A vasuti láztól elragadtatva, egy pillanatig sem aludt. Egész éjjel úgy érezte magát, mint egy fogoly.

A mint a reggeli szürkület első sugara becsillant a függönyökön, kiugrott az ágyból, felnyitotta az ablakot és az eget nézte. Talán csak nem lesz rossz idő? Nem. Verőfényes nap ígérkezett. Gyorsan felöltözött, olyan gyorsan, hogy a kelléténél két órával elébb készült el. Inasát mégis azonnal bérkocsiért küldte. Később esetleg nem talál-

hatna, őt pedig örült türelmetlenség üzte, hogy a házból kikerüljön és végre uton legyen már.

A kocsi rázása megnyugtatta. De a mint a montparnassei pályaházba lépett, ismét elcsüggedt. A vonat indulásáig még ötven percz hiányzott.

Egy kocsiosztály üres volt. Teljesen lefoglalta. Egyedül akart lenni, hogy zavartalanul ábrándozhassék. Végre aztán ott volt, feléje közeledett, a futárvonat vitte ringatva. Türelmetlensége ezért nem csökkent, inkább nőtt és a gyermek balga vágya támadt fel benne, hogy mind a két kezét a kocsi falának feszítse és teljes erejével tolja azt.

Az utolsó negyven percz alatt legalább huszszor nézte az óráját. Ujra és újra kihajolt az ablakból és végre, egy meglehetősen meredek dombon megpillantotta a várost, a hol »Ő« várta őt.

Egy fogadó omnibusza vitte be a városba. Ő volt az egyetlen utas és a lovak lassan haladtak fel az avranches-i meredek uton, melynek végében a házak valóságos csodákat képeztek.

Mariolle csak a bördöndjét helyezte el a fogadó egy szobájában. Aztán megkérdezte, merre van a parkhoz vezető ut. Hosszu lépésekkel haladt előre. Jól tudta, hogy nagyon korán érkezik céljához. De hátha a szép asszony is előreigazította óráját nagy türelmetlenségében?

Mikor a rácsozathoz ért, egy pillantásra meglátta, hogy a kert jóformán egészen üres volt. Csak három öreg városi polgár sétálgatott, a kik naponta

itt szokták üres óráikat eltölteni. Egy ábrándos szemü angol nevelőnő körül vékony lábu kis fiuk és leánykák játszottak.

Mariolle dobogó szívvvel haladt el. Átkutatta az utakat, mignem egy nyárfasorba ért tekintete, a hol valami zöld lombozat két részre látszott a kertet osztani. Végig ment azon az uton és egy terrasra jutott, ahonnan remek kilátás nyílt a meszsze távolba. És hirtelen ott nyult fel előtte magasba a hegy, a melynek kedvéért kellett neki tulajdonképp ide jönnie.

Végtelen homoksivataghoz hasonlóan, a melynek végében a tenger és az égboltozat összeforrt, úgy terjedt el itt a tengerpart, a melyből a hegy kiemelkedett. Folyó viz kigyódzott rajta és a ragyogó kék ég alatt apró vitzócsák csillogtak, mint valami nagy szemek, a melyek mélyéből egy másik égboltozat nézett fel.

E végtelen partvilágban nem volt más szomszédja, mint egy száraz szikla, a melynek gömbölyü háta a sikos iszapban megüledni látszott.

Mariolle mélyen megindulva állt. E pillanatban minden másról megfeledkezett, még megkinzott szivéről is. Egy harang hangja azonban felriasztotta és a viszontlátás reménye uj életre ébredt benne.

A szép asszonynak jönnie kell, nemsokára, azonnal. Már ott is látja őt háttérében az utak egyikének, a melyek a pompás terrasra torkollottak. Megismerné alakját, járását. Látni fogja arczát,

mosolygását, hallani fogja a hangját. Oh az a boldogság . . . az a végtelen boldogság! Érezte, hogy ő közel van, habár még láthatatlan . . . gondolataiban máris vele van.

Önkénytelenül is halk kiáltást hallatott. Egy kék napernyő tűnt föl a bokrok közt, semmi más, csak egy kék napernyő. Ő az, kétségtelenül ő az. Egy kis fiu jött előre. Karikát hajtott maga előtt. Aztán két hölgy jött — fölismerte őket. Aztán két férfi: Burne asszony apja és egy másik ur. A szép asszony tiszta kékbe öltözött, mint a tavaszi ég. Óh igen! Tisztán fölismerte, bár vonásait még nem különböztethette meg. De nem mert eléje menni. Tudta, hogy hebegni fog, hogy el fog pirulni, hogy képtelen lesz ezt a véletlent Pradon ur gyanakvó szemeiben igazolni.

És az asszony volt az, a ki végre is rászólt, és még csak meglepetést sem igyekezett színelelni:

— Jó napot, Mariolle ur! kiáltott. Ugy-e, gyönyörű itt a világ?

Ez a fogadtatás teljesen kizökkentette őt a szerepéből. Nem tudta, hogy mily hangon feleljen, hanem hebegve szólt:

— Oh, asszonyom, ön az? Mily szerencse, hogy itt találom! Meg akartam ismerni ezt a pompás tájat.

Burne asszony mosolyogva felelt:

— És épp azt az időt választotta arra, a mikor én is itt vagyok. Ez szép öntől.

Aztán a bemutatás következett:

— Mariolle ur, legjobb barátaim egyike. — Valsaciné asszony, nagynéném. — Nagybátyám, a ki utakat és hidakat épít.

Aztán odaállt közéje és a nénje közé és miután gyors, intő pillantást vetett rá, így kezdett szólni:

— Nos, hogy tetszik ez a táj?

— Azt hiszem, nincs szebb az egész világon.

— Ugy csak maradjon itt pár napig, mint én és majd meglátja, hogy ez a táj mily hatással lesz önre. Feledhetetlen lesz a hatása. A tenger hullámainak örökös locsogása, az az örökös, nagy mozgása, a mely naponta kétszer eláraszt mindent, oly gyorsan, hogy a leggyorsabb ló sem tud előle menekülni? Az egyetlen színjáték, a melyet az ég valósággal ingyen ad nekünk — esküszöm, a nagy gyönyörűségtől valósággal el vagyok ragadtatva. Valósággal magamra sem ismerek többet, ugy-e, kedves néni?

Valsaciné asszony már öreges hölgy volt, ősz hajjal; előkelő vidéki hölgy, általánosan tisztelt felesége a főmérnöknek, egy roppant öntudatos, elbizakodott hivatalnoknak. Bevallotta, hogy ilyen lelkesedést még sohasem észlelt az unokatestvérénél.

— Egyébként ezen nem is csodálkozom, — szólt aztán rövid gondolkodás után. — Hiszen eddig alig látott mást, mint színpadi díszleteket.

— Pedig minden esztendőben eljárók Dieppebe vagy Trouvilleba.

Az öreg hölgy mosolygott.

— Dieppe, vagy Trouvilleba az ember csak azért megy, hogy a barátaival találkozzék. A tenger ott csak arra való, hogy szerelmi találkozásokat mosson el.

Egyszerűen, minden czélzás nélkül mondta ezt.

A társaság visszafordult a terras felé, a mely ellenállhatatlanul vonzott mindenkit.

A leszálló nap finom, könnyű, átlátszó arany fátyolt vont mindenre és az apátságnak mind sötétebbé váló körvonalai kidomborodtak alóla. Ragyogó alapon elhelyezett óriási ereklyeládához hasonlított.

Mariolle azonban nem látta ezt, ő csak a szeretett, imádott asszonynak szőke fejét látta. Ilyen elbűvölően szép még sohasem volt. Sohasem bámulta, sohasem szerette inkább.

A szép asszony mindezen tisztán átlátott. Tudta, hogy a győzelme teljes, fényes és a tenger leheletétől, az ózondus levegőtől új életre ébresztve, rá sem nézett, hanem így szólt:

— Olyannyira örülök, hogy láthatom.

Majd gyorsan hozzátette:

— Meddig marad itt?

— Két napig, a mait is beleszámítva. Aztán odafordult a nagynénjéhez:

— Vajjon Valsaciné ő nagysága és férje

megtisztelnének-e azzal, hogy a holnapi napot velem együtt töltsék el a Szent-Mihály-hegyen?

Burne asszony megelőzte rokonait:

— Meg sem engedhetem, hogy nemet mondjanak, ha arra lehet kilátásunk, hogy önnel együtt legyünk.

És a mérnök felesége hozzátette:

— Igen, uram, szívesen beleegyezem, de csak azon feltétel alatt, hogy ön ma este velünk ebédel.

Mariolle meghajtotta magát és megköszönte a meghívást. És hirtelen úgy érezte, hogy nagy öröm tölti be, oly öröm, a milyent csak akkor éreznünk, ha legédesebb reményeink teljesülnek. Mit ért el? Miféle új varázsa támadt az ő életének? — Semmi!

És a boldogságnak megmagyarázhatatlan sejtelve mégis mámorként hatott rá.

Rendes, mindennapi dolgokról beszéltek most, mint a hogy az idegenek jelenlétében szokás. Csak pillantásaik voltak annál beszédesebbek.

Végre elindultak a Valsaci-villa felé. Ott állott az Avranches közvetlen közelében, egy szép kert közepén, a honnan az öbölre nyílt kilátás.

Mariolle, a ki nem akart alkalmatlankodni és a kit Pradon hideg, majdnem ellenséges modora kellemetlenül érintett, idejekorán elbucsuzott. A mikor Burne asszony kis kezét ajkaihoz emelte, kétszer egymásután is feltűnő jelentőséggel ismételte:

— Holnap! Holnap a viszontlátásra!

Alig ment el, Valsaciék, a kik már elfalusiasodtak, a lefekvést kezdték emlegetni.

— Ugyan menjenek! — szólt Burne asszony. Én még sétálok egyet a kertben.

— Én is, mondotta az atyja.

Gyapotkendőt dobott a vállaira és most egymás mellett lépkedtek a fehér, homokos uton, a melyet a hold fénye ragyogott be.

Pradon jó ideig hallgatott, aztán halkan így kezdett szólni:

— Kedves gyermekem, ha igaz és őszinte akarsz lenni, be kell ösmerned, hogy soha sem adtam neked tanácsokat.

Most itt volt tehát az a támadás, a melynek közeledését már régen érezte és a melyre el is készült.

— Bocsánat, papa, egyet mégis adtál.

— Én?

— Igen, igen!

— Oly tanácsot, mely a . . . te életedre vonatkozott?

— Igen, még pedig igen rossz tanácsot. A legkomolyabban elhatároztam tehát, hogy a mennyiben további tanácsokat is adnál, azokat nem fogom követni.

— Hát miféle tanácsot adtam én neked?

— Hogy Burne felesége legyek! Ezzel bebizonyítottad, hogy sem ítélő képességed, sem ité-

leted, sem emberismereted nincs, de sőt, mi több, még saját leányodat sem tudtad helyesen megítélni.

Pradon erre nem felelt mindjárt. Leányának szavai meglepték, zavarba hozták. Végre nagy vontatottan így felelt:

— Bevallom, hogy akkor tévedtem. De a mennyiben ma intelek meg, határozottan mondhatom, hogy nem tévedek.

— Ugy hát beszélj! A mit jónak tartok, fel fogom használni.

— Azon az uton vagy, hogy kompromittáld magad.

Burne asszony nevetett. Talán kissé tulhangelősen. Aztán pedig mintha elmerengett volna valamin, így szólt:

— Mariollet gondolod, ugy-e?

— Igen, őt!

— Ez esetben elfelejtetted, hogy már Maltryval, Massivallal és Lamarthe urral, de talán még más tizzel is kompromittáltam magamat. Te féltékeny voltál valamennyire. Hiszen az én sorsom különben is az, hogy egy férfi sem tetszhetik nekem, mert nyomban fellázad az egész csapatom. Első sorban pedig te, a kit az ég mint méltóságteljes apát és főrendezőt adott nekem.

— Nem, nem! — felelt Pradon gyorsan. — Még soha, senkivel sem kompromittáltad magadat. Sőt ellenkezőleg, a barátaiddal való érintkezésben mindig a legtapintatosabb voltál.

Burne asszony erre a legnagyobb hidegvérrel felelt:

— Kedves papa, nem vagyok én már gyermek. És biztosítalak, hogy Mariolle urral sem többé sem kevésbé nem fogom magam kompromittálni, mint a többiekkel. Teljesen nyugodt lehetsz. Őszintén bevallom azt is, hogy csak az én hívásomat követte, a mikor idejött. Kedves, okos embernek találom és sokkal szerényebbnek, mint a többi ismerősömet. Ez volt a te nézeted is, mignem egy napon azt vélted észrevenni, hogy egy kicsit kitüntetem őt. Ezt pedig nem szenvedheted. Nagyon jól ismerlek e tekintetben, és többet tudok, mint a mennyit el akarok mondani. Mariolle tehát tetszik nekem, és a legkellemesebbnek tartom, ha társaságában egy kis kirándulást tehetek. Miért lennék tehát oly ostoba, és miért fosztanám meg magamat oly élvezettől, a mely reám nézve nem jár semmiféle kockázattal? Mert biztos, hogy nem kompromittálom magam, miután te is itt vagy.

Pradon hallgatott. Elfogult, elégedetlen volt. A dolog kinosan érintette.

— Ne félj! Szólt Burne asszony tovább. Nincs abban semmi, ha a nagybátyám, a nagynéném, az apám és egy barátom társaságában kirándulok a Szent Mihály-hegyre. Nem is tudja meg senki és ha meg is tudja, senki sem vetheti a szememre. Ha ismét visszatérünk Párisba, ez a barátom is csak a többiek sorában kap helyet.

— Nem bánom! felelt Pradon. Vegyük tehát a dolgot úgy, mintha semmit sem mondtam volna.

Még pár lépést tettek. Aztán így szólt Pradon:

— Bemegyünk? Fáradt vagyok és lefeküdném.

— Én nem. Én még kint maradnék egy kicsit. Az éj oly szép.

— Messzire azért el ne menj. Az ember sohasem tudhatja, mi baj érheti.

Bizonyos célzással mondta ezt és Burne asszony így felelt rá:

— Itt maradok az ablakok alatt.

— Ugy hát jó éjt, gyermekem.

Homlokon csókolta leányát és bement a házba.

Kis távolban, egy tölgyfa alatt, kis fehér pad állt. Burne asszony odament és leült. Meleg volt az éj, a mezők illata és a tenger lehellete töltötte be.

A fiatal asszony ölében pihentette kezeit és szemeit maga elé meresztette. A ködben, mely fehér volt, mint a homokpart, saját lelkébe igyekezett tekinteni.

Igy ült már gyakran párisi öltözőszobájának tüköre előtt, azon tűnődve: »Mit szeretek? Mit óhajtok? Mit remélek? Mit akarok? Mi vagyok?«

Szerette önmagát; a bámulat, melyet mindenfelé keltett, a legnagyobb megelégedéssel töltötte őt be. Ezentul azonban már soha semmi sem indította meg a szívét, legfőlebb a pusztá kíváncsiság. Nagyon jól tudta ő ezt. A mint arcát nézte és figyelte, úgy tanulmányozta belvilágát is. A mi

másoknak szíve mélyét érintette, benne csak fölületes érdeklődést keltett. Mulattatta őt, érzelmeit azonban nem hevítette. És mostanáig beérte ezzel is.

Néha azonban már gyorsabban is keringett a vér az ereiben: a mikor valaki különösen vonzotta, a mikor egy vetélytársnője vonta el tőle azt a férfiut, a ki neki tetszett. Olyankor a nő természetes érzelmei támadtak föl benne és a szerelemnek ez a csalfa látszata sokkal inkább boldogította őt, mint a sikernek pusztá diadala. Az efféle föllángolás azonban nem volt hosszú tartamu. Vajjon miért? A bágyadtság, az unalom azért ébredt benne oly gyorsan, mert talán nagyon is élesen látott. Az, a mi őt a férfiakban eleinte érdekelte, meghatotta, elbájolta, az csakhamar közönségessé vált előtte. Nagyon is hasonlítottak egymáshoz a férfiak, ha sohasem voltak is azonosak. És még soha egy sem volt köztük, a kit a természet úgy megáldott volna, hogy őt állandóan foglalkoztatta és szívét szerelemre lobbanthatta volna.

Honnan eredt ez? Azok a férfiak voltak az okai? Avagy az ő saját hibája volt? Hiányzott a többiekben, a mit kért, vagy a sors tőle is megtagadta a tehetséget, hogy szerethessen? Egyáltalán csak azt az egyetlen lényt szokás szeretni, a kit az ég egyetlen ember számára látszott teremteni? Vagy egyszerűen csak azért szeret az ember, mert szerelemre született?

A szerelem maga is nem legendája-e a szíveknek? Némelyek ösztönből hisznek benne és mások addig foglalkoznak vele, a míg végül szintén elhiszik. Hátha ő is ezekhez tartozik?

Különös, gyöngéd vágy támadt fel az elébb benne. Fejét odahajtotta volna Mariolle vállaira, odasimult volna hozzá, hogy azt a teljes, benső közelséget keresse, a melyet sohasem ér el az ember.

Igen, lelkesedés volt az, a mit iránta érzett és még most is érez. Talán csak ennek kellene engednie és a szenvedély magától gyul lángra. Nem volna-e a legnagyobb gyönyörűség, ha oly este, mint a mai, ott járhatna vele a patak mentén, a fűzek alatt és ha szerelme jutalmát ajkaival nyujtaná neki, melyekhez az ő ajkai tapadnának?

A villában egy ablak nyílt meg. Megfordult. Az atyja volt, a ki utána nézett.

Burne asszony odaszólt neki:

— Még nem alszol?

És Pradon ur így felelt:

— Ha sokáig kint maradsz, meghülsz.

Erre visszament a házba. A mikor egyedül volt szobájában, félrelebbentette a függönyöket és kitekintett az öbölre, a mely felett mind fehérebb ködfelhők szálltak a hold fényében. És úgy érezte, hogy az ő szívében is felszállnak a ködök, melyeket a szerelem szellője üz el.

Mégis jól érezte magát és jól aludt. Komor-

nájának kellett őt felkeltenie. Korai órára volt az indulás kitűzve, hogy már a hegyen reggelizzenek.

Egy nagy kocsiban akartak valamennyien menni. A mikor annak robogása felhallatszott a homokos utról, Burne asszony az ablakhoz sietett és Mariolle tekintetével találkozott, a ki az ő tekintetét kereste. Szive dobogni kezdett egy kicsit. És meglepetve észlelte ezt a működést, a mely gyorsabban hajtja a vért az erekben, a mint a szemek valakit megpillantanak.

Mint tegnap, az elalvás előtt, ma is azt mondta magában: »közel vagyok hozzá, hogy megszeressem őt!«

De a mikor szemtől-szembe állt vele, a mikor látta, hogy mennyit szenved, hogy a szerelem valósággal beteggé teszi, legszivesebben kitérte volna karjait és odanyújtotta volna neki ajkait. De csak egy pillantást váltottak, és Mariolle elhalványult a nagy boldogságtól.

A kocsi elindult. Verőfényes reggel volt, üde és madárdalos. A part felé haladtak, a folyón át és sok falun keresztül. A kavicsos uton sokat zök-kent a kocsi, az utasok valósággal ugráltak benne.

Burne asszony és Mariolle André az előttük föltáruuló képet nézték, majd egymás tekintetét keresték. Szivüknek mindinkább fokozódó, vagy már túlradó érzésébe belevegyült valami tündérszerű tünemény, a melyet a juliusi reggel rózsás fénye árasztott el.

Barátságos beszélgetés folyt.

Valsaciné asszony tragikus dolgokat beszélt a futó-homok veszedelméről, az éjjeli drámákról, a melyek a puha, embereket elnyeldeső talajon játszódtak el.

A kocsi hirtelen megállt. A tenger elárasztotta az utat. Egyelőre itt csak a kövek voltak ellepve, odább azonban veszedelmes gödrök is lehetnek. Várni kell tehát.

A társaság leszállt a kocsiról, hogy a közelből nézzék a tengernek azt a különös, gyors és néma visszavonulását.

A kissé kiemelkedőbb rétek zöld színe újra föltűnt már. A sziklakiszögellések, a homokos területek már csak a száradó vizcsöppektől csillogtak.

Ismét felszálltak a kocsira, de még nem indultak tovább. Egyenesen megálltak benne, hogy jobban élvezhessék a remek látványt. Aztán kiszáradt előttük az ut is, a lovak elindultak és lépésben haladtak tovább.

Majd le kellett ülniök, mert a lovak most ügetni kezdtek. És Mariolle hirtelen valami ellenállhatatlan vágyat érzett, hogy Pradonnal megbarátkozzék és hogy szeretetreméltó figyelmességgel áraszsa el. Az apa a hizelgések iránt csak oly fogékony volt, mint a leánya és arczára újra visszatért a mosolygás.

Már egy óra volt, a mikor a fogadóba értek, a hol a reggelit rendelték meg. Az óvatos vendég-

lősné azonban még nem készült el vele. Várni kellett és igen későn ültek asztalhoz. A pezsgő csakhamar fölélesztette a kedélyeket.

Mindenki megelégedést érzett, és két szív közelállónak vélte a boldogságot. Csemegézés közben, a mikor a bor és a társalgás azt a kellemes hangulatot idézte elő, a mely a legjobb lakomának is koronája szokott lenni, Mariolle hirtelen azt kérdezte:

— Hátha itt maradnánk holnapig? Holdvilágnál minden remekszép lehet, és ma este még együtt is ebédelhetnénk.

Burne asszony minden gondolkozás nélkül elfogadta az ajánlatot, az urak is hozzájárultak, csak Valsaciné asszony habozott, mert a kis fiát otthon hagyta. Férje azonban megnyugtatta. Hát máskor nem volt már távol a háztól? Reggeli után ő maga táviratozott a nevelőnőnek. Mariolle Andrét igen kedves embernek találta, mert megdicsérte a zsilipeket.

Reggeli után az apátság megtekintése került sorra. Meredek uton kellett haladniok és akárhányszor elállt egy kicsit a lélekzetük.

Burne asszony és Mariolle, a kik a többiek előtt jártak, egy pillanatra megálltak és körülnéztek. A szép asszony kísérője karjára támaszkodott, valami boldogító érzés töltötte be, a milyent eddig nem ismert még. Bár sohase volna vége a meredek

utnak, mert életében most először volt igazán és teljesen megelégedve.

— Oh istenem, mily szép! — rebegett.

Mariolle ránézett és így felelt:

— Másra gondolni sem tudok, csak önre!

És a szép asszony mosolyogva szólt erre:

— Valami nagyon költői ugyan nem vagyok, de ez mégis elragadtat; nagyon is szép!

— Örülésig szeretem!

Reszketve mondta ezt és a karját érintő gyöngye nyomása volt erre a válasz.

Tovább mentek. Az apátság kapujában vezető várta őket és felmentek a pompás lépcsőn, mely két óriási torony közt az őrszobába vezetett. Onnan aztán teremről teremre mentek, udvarból udvarba, egyik börtönből a másikba. Láttak, hallottak, bámultak és el voltak ragadtatva mindentől.

Végre a kolostorhoz értek, a hol meglepetésük oly nagy volt, hogy akaratlanul is megálltak. Majd lassan, egymást karon fogva, haladtak az oszlopos tornáczon, jó messzire kísérőiktől, a kik fáradtan megálltak a bejárásnál.

— Ó istenem, mennyire szeretem ezt! szólt Burne asszony és ismét megállt.

Mariolle pedig így szólt:

— És én, én nem tudom, hogy hol vagyok, hogy mit látunk és hogy egyáltalán élek-e? Csak azt tudom, hogy ön mellettem van, egyebet nem tudok.

A szép asszony mosolyogva nézett szerelmese arcába.

— André! rebegett aztán és Mariolle tudta, hogy ez asszony az övé!

Szótlanul folytatták utjukat. Szemügyre vették az épület többi részét, de már alig láttak valamit. Egyedül az ugynevezett »bolondút« volt még az, a mely bámulatot keltett bennük.

— Szabad-e itt felmenni? — kérdezte Burne asszony.

— Nem szabad; felelt a vezető.

Erre husz frankot mutatott neki és az ember megingott.

Az egész család persze ellene volt az esztelen vállalkozásnak. A szakadék mélysége és a végtelen kilátás megrémítette a többieket.

Burne asszony odafordult Mariollehez.

— Tud-e majd ott menni?

— Már merészebb uton is jártam, felelt Mariolle mosolyogva.

És nem törődve a többiekkel, a szerelmes pár útnak indult,

A keskeny peremén, a mélység szélén, André ment előre. És Burne asszony követte őt, a falhoz lapulva, szemeit a földnek szegezve. Szinte elalélt a félelemtől, belekapaszkodott a kezébe, és a szép asszony, aggódása közepette, bámulattal eltelve gondolta magában: Ez valódi férfi!

Mariolle érezte, hogy a fiatal asszony reszket

— Szédül? — kérdezte tőle.

— Egy kicsit! — felelt halkan. De ön mellett nem félek.

Mariolle erre karját fonta dereka köré és ez a segítség oly biztonsággal töltötte el, hogy hirtelen föltekintett és úgy nézett a messzeségbe.

Most már nem vezette, hanem valósággal vitte a szép asszonyt, a ki szívesen átengedte magát az erős karoknak és hálás volt, hogy ezt a kedvtelését nem rontotta meg csókjaival.

Lent aggódva várták visszatérésüket és Pradon bosszusan szólt:

— Hogy lehet már ily ostobaságot elkövetni!

— De hiszen sikerült. A mi pedig sikerül, papa, az sohasem esztelenség.

Meggyőződéssel felelt így és Pradon vállat vont rá.

Vissza indultak. Csak a kapusnál pihentek egy kicsit, hogy fényképeket vegyenek és röviddel az ebéd előtt megérkeztek a fogadóba. A vendéglősné ajánlotta, hogy a rövid várakozási időt a parton való sétával töltsék el. Szerinte a tenger felől kell a hegyet nézni, onnan a legszebb.

És a társaság, bár fáradt volt, újra útnak indult.

A kolostor innen nézve, lovagvárnak látszott. Óriási falaival szinte parancsolólag állt ott.

Burne asszonynak és Mariollenek azonban mindez iránt nem volt érzéke. Ők csak egymásra

gondoltak. Belekerültek a hálókba, a miket egymásnak vetettek ki és ott éltek, a börtönfalak mögött, a hol az emberek megfélemeznek a világról és csak egyetlen szeretett lényt látnak.

Csak a terített asztalnál, a lámpák derült világában, ébredtek fel varázsukból és szinte meglepetve észlelték, hogy mindezek dacára mégis éhesek. Sokáig ebédeltek.

Közel tíz órára járt az idő, a mikor Valsaciné asszony már nem bírta tovább a fáradtságot. Indítványát, hogy aludni menjenek, elfogadták és igen szívélyes bucsu után, mindenki a szobájába ment.

Mariolle André előre tudta, hogy ő nem fog aludni. Meggyújtotta tehát a kandallón álló mindkét gyertyát, kinyitotta az ablakot és kitekintett az éjbe.

Testileg közel járt ahhoz, hogy a czéltalan reménykedés kinjainak áldozatául essék. Itt volt ő, közvetlenül mellette, csak két ajtó által választva el tőle és mégsem érhetette el.

Idegeit oly csillapíthatatlan izgatottság fogta el, hogy nem tudta, mibe fogjon, hogy e boldog és mégis boldogtalan est magányából menekülhessen.

Érezte, mint mult az idő, kint az ár ezüst vizét látta terjedni, de a lefekvésre még most sem gondolt. Valami nagy isteni boldogság sejtelve tartotta ébren.

E pillanatban kint valami kéz a kilincset látzott keresni. Mariolle gyorsan megfordult. Az ajtó

lassan kinyílt és egy nő lépett a szobába. Fehér csipkefátyol fedte fejét, testét bő, puha szövet takarta, mely olyan volt, mintha selyemből, pehelyből és hóból szótték volna. És mintha észre sem vette volna a férfit, a ki az örömtől majdnem megbénulva állt az ablak holdvilágos keretében, egyenesen odament a kandallóhoz és eloltotta mind a két gyertyát.

II.

Másnap reggel a társaság tagjai a fogadó kapujában akartak egymástól elbucsuzni. Elsőnek Mariolle André jött le. Most Burne asszonyt várta, a boldogság és aggodás érzelmeivel eltelve. Mit fog ő tenni? Milyen lesz? Mi lesz mindkettőjükkel? Mily boldogító, nagy, borzasztó kalandnak néz elibe? A hatalmában volt annak az asszonynak, tetszése szerint cselekedhetett vele.

Mikor fogja őt viszontlátni? Megrövidít-e látogatását a rokonoknál, avagy elodázza hazatérését? Szinte félt az első tekintetétől és első szavaitól. Hiszen a mult éj mámorában nem látta őt és alig beszélt vele néhány szót. Szívesen, de gyöngéd szeméremmel kínálkozott neki; habozás, ellenkezés nélkül türte szerelmét. Aztán könnyed lépésekkel újra elment és ajkai halkan rebegték: »Holnap, barátom!«

Mariolleban e röpke, különös együttlétből vegyes érzés maradt. A férfi csalódása, a ki a szerelem termését még nem aratta le teljesen . . . és a biztos remény örömmámora, hogy rövidesen legyőzheti az utolsó ellentállást is.

Most a hangját hallotta és összerezzen. Hangosan beszélt és bosszusan. Atyjának valami kívánsága kedvetlenithette el. Ez még akkor is meglátsozott rajta, a mikor már lejött a lépcsőkön. Mariolle két lépéssel eléje ment; a szép asszony meglátta és mosolygott. Gyorsan és szívesen nyujtotta neki kezét. Kijelentése volt ez annak, hogy azt, a mivel boldogította, nem veszi vissza és nem bánta meg.

— Tehát csakugyan el kell válnunk? kérdezte Mariolle. Oh, nagyságos asszonyom, sokkal nehezebb ez nekem, mint gondolni mertem volna.

— Nem tart sokáig, felelt Burne asszony halkán. És a mint Pradont közeledni látta, sugvattette hozzá: »Mondja, hogy a Bretagneban nyolcz-tiz napi utat akar tenni, de ne tegye!«

E pillanatban Valsaciné jött nagy izgatottan.

— Mit hallottam az apádtól? Holnapután el akarsz már utazni? Pedig megígérted, hogy legalább a jövő csütörtökig maradsz itt.

— A papa igen ügyetlen, felelt Burne asszony kissé duzzogva. Egyáltalán nem tud hallgatni. De én tényleg el akarok utazni, a tenger ezuttal is idegbeteggé tesz. Legalább egy havi idő kell, míg megszabadulok tőle.

A kocsi sürgette Mariollet. A legfőbb ideje, hogy elinduljanak, ha a pontorsoni vonatot el akarják érni.

És Burne asszony azt kérdezte:

— Mikor jön vissza Párisba?

Mariolle úgy tett, mintha gondolkoznék, mintha számolna és a vége az lett, hogy túlsokat mondott:

— . . . Két-három hét múlva.

— No, ez jó hosszú idő! — szólt a szép asszony mosolyogva. Ha idegeim még egyszer úgy megkinoznak, mint a mult éjjel, már két nap múlva utazom.

Az izgatottság föléje kerekedett Mariollenek. Majdnem azt ordította: »Köszönöm! köszönöm!« De mégis uralkodott magán és csak egy csókot nyomott a kézre, mely itt most utolszor nyult feléje.

Sok udvarias szóváltás, kölcsönös bókolás után kocsijába ült. Elindult, azonban még mindig visszafordult Burne asszony felé.

Meg nem pihenve sehol, egyetlen pillantást sem vetve ki a kocsi ablakából, egyenesen visszament Párisba. Egész éjjel ébren álmodott. Egyedül az emlékeknek élt.

De alig ért otthonába, ujra elfogta a soha ki nem elégíthető szív lázas türelmetlensége.

Felöltőjét, kalapját véve, eltávozott lakásából. A lépcsőn vetette fel a kérdést: »Hová is megyek?« Egy gondolata támadt, a melylyel még eddig nem foglalkozott. Találkozásaikra csinos, rejtett, néma

lakásra van szükségük. Ezt tervezte most, a merre járt. Este elcsüggedve tért haza. Másnap kilencz órakor újra utnak indult és Auteuilban, egy kis utczában, talált egy három kijárással bíró kertet és egy pavillont, melynek gyors rendbehozatalát a kárpitós megigérte.

Mariolle maga választotta ki a kárpitokat, egyszerű butorokat rendelt és vastag szőnyegeket. Egy pék ügyelt a kertre és a felesége kész volt a pavillon rendben tartására. Végre kertészt is talált, a ki az ágyakat virágokkal ültetné be.

Mariollet esti nyolcz óráig foglalkoztatták e dolgok. És a mikor elég fáradtan hazaért, íróasztalán táviratot pillantott meg. Szíve hangosan dobogott, mialatt felbontotta.

»Holnap jövök. Várjon további értesítést.

Miche.«

Ő maga még nem irt neki, de most csak pár perczig evett, aztán rögtön leült íróasztalához, hogy a papirra bizza azt, a mi lelkét betöltötte.

Másnap reggel, a mint fölébredt, levelet kapott, mely estére jelezte Burne asszony megérkezését. E levélben arra kérte őt, hogy utazásának meséjét továbbra is fentartsa és ne mutakozzék sehol. Arra is felszólította, hogy másnap délelőtt a Tuileriák kertjében, a szajnaparti terraszon sétáljon.

Már egy órával előbb volt ott. Egyedül bolyongott a nagy kertben, a hol ezidőszerint csak az

errefelé siető hivatalnokok jártak. Röviddel tíz óra előtt felment a terraszra, hogy Burne asszonyt lesse. »Bizonyára elkésik«, gondolta magában. De a közeli toronyóra alig ütötte a tizet, már is megpillantani vélte őt a távolban. Gyorsan közeledett, mint valami divatárus leány, a ki a műhelybe siet. Ez egy kissé megingatta hitében. Hátha mégsem ő az! A járása az övé, de az a szerény tartás, az egyszerű, sötét ruha?

Egyenesen a terraszra vezető lépcső felé ment, ezzel azt a véleményt keltve, mintha naponta itt sétálgatna.

És ő volt. Lassan jött eléje, míg Mariolle valósággal rohant feléje. A mikor egymáshoz értek, Burne asszony könnyed mosolygással üdvözölte, melyből némi nyugtalanság látszott.

— Maga könnyelmű! Ki mutatkozhatik így nyilvánosan! Már a Rue Rivoliből láttam. De jöjjön. Itt a narancsliget mögött van egy pad, ott leülünk. Máskor is ott fog várni.

— Hát gyakrabban jár el ide?

— Persze. Jól érzem magam. És miután minden reggel sétálni szoktam, néha a szép kilátásban is gyönyörködöm. Itt egyedül lehet az ember, míg a Boisban valósággal hemzsegnék a sétálók. De el ne árulja titkomat.

— A világért sem!

— Oly igen szeretem! Beteg vagyok a várástól. Megkapta a levelemet?

— Igen. Köszönöm! igazán nagyon meghatott.

— És nem haragszik érte?

— Nem! Miért is? Maga nagyon kedves.

Mariolle szavakat keresett, hogy kifejezze hála-
láját és izgatott állapotát. De mert nem találta
meg a kellő kifejezést, folytonosan csak azt ismé-
telgette:

— Oly nagyon szeretem!

— Tudja-e, hogy miért rendeltem épp ide?
kérdezte Burne asszony, más irányba akarván a
beszélgetést terelni. A víz és a csolnakok miatt!
Itt nem úgy vagyunk ezekkel, mint Normandiában,
de azért itt sem csunyak.

Leültek egy padra, a kőpárkány közvetlen
közelében. A terrazon ekkor csak két kertész és
egy cselédlány volt. Ugyszólván egyedül voltak tehát
és senkisem figyelhette meg őket.

— Emlékszik még a »bolond utra«, nagysá-
gos asszonyom?

— Igen. De a mikor eszembe jut, egy kicsit
félek. Másodszor nem tenném meg. Okvetlenül el-
szédülnék. A levegő, a nap, a tenger akkor úgy-
szólván megmámorosított. De nézzen csak oda, ba-
rátom! Nem pompás?! Oh, mennyire szeretem ezt
a Párisomat.

E szavak oly különösek voltak. Mariolle azt
kezdte sejteni, hogy az a valami, a mi a szép asz-
szony szívében már virulni kezdett, ismét elhervadt.

— Törődöm is én mással, ha ön van melletttem! — szólt suttogva.

Burne asszony némán szoritotta meg André kezét. Ez pedig hirtelen beszélni kezdett. Ez a kézszorítás nagyon is sokat mondott és szíve megsza-
badult az aggasztó érzéstől. Lassan, ünepélyesen mondta el, hogy életét ezentul csak neki szenteli, hogy kizárólag az övé lesz ezentul és hogy tetszése szerint bánhat el vele.

Burne asszony azonban minderre azt mondta mosolyogva:

— Túl sokat ne ígérjen!

Mariolle most egészen oda fordult hozzá és mélyen belenézett a szemeibe, oly tekintettel, mely fölér a legbensőbb érintkezéssel. A mit lángoló leveleiben megirt, azt újra elmondta most és az asszony úgy hallgatta, mintha tömjénfüstbe volna burkolva. A nőnek minden izét sohasem rázta meg benne úgy senki sem, mint ez az ember. A mikor végre elhallgatott, egyszerűen így szólt:

— Én is oly nagyon szeretem! Holnap újra találkozunk itt?

Mariolle gondolkozott. Szívét nyomta valami, a mit tulajdonképp nem mert kimondani.

— Igen . . . igen . . . okvetlenül! De hát csak itt láthatjuk egymást? A hely elhagyatott, az igaz, de azért akárki elmehet erre.

Az asszony habozott.

— Ez igaz! De hogy az emberek előtt ha-

zugnak ne maradjon, két hét előtt semmi esetre sem szabad mutatkoznia. Igen kedves és titokzatos volna, ha azalatt találkozhatnánk, hogy az emberek önt Páristól távol hiszik. De miután ez idő szerint házamban nem fogadhatom, úgy . . . igazán nem tudok megoldási módot . . .

Mariolle érezte, hogy most elpirult.

— Nem kérhetem, hogy hozzám jöjjön. De van más mód is, vannak helyek . . .

Burne asszony sem meglepetést nem mutatott, sem sértve nem érezte magát. Asszony volt, álszemérem nélkül, gyakorlati észjárással és helyes gondolkodással.

— Ugy van, mondotta aztán, de ez mégis megfontolandó.

— Én már megfontoltam.

— Már?

— Igen.

— Nos, és?

— Ismeri a Vieux-Champs-utczát Auteuilben? — Ez utczában, illetőleg utcácskában van egy kis ház, a kis ház körül kert, a melynek ugyancsak erre az utcára vannak kijárásai. Az a kis ház várja önt!

A szép asszony gondolkozott. Aztán óvatos asszonyi észjárással néhány kérdést intézett. Egy csöpp zavart sem mutatott. Mariolle válaszai kielégíthették, mert távozófélben így rebegett:

— Holnap odajövök.

— Mikor?

— Három órakor.

— Az ajtó mögött várom. Hetes szám, el ne felejtse. Odaérkezvén, kopogtasson.

— Holnap tehát, barátom, holnap!

— Holnap. Isten önnel. Köszönöm. Imádom. Mind a ketten fölálltak.

— Ne kísérvén el, — szólt Burne asszony. Tíz perczig maradjon még itt, aztán a rakpart hosszában menjen el.

A szép asszony igen gyorsan távozott. Járása oly elfogulatlan, oly szerény, oly sietős volt, hogy igazán valami csinos, szorgalmas leánykának lehetett volna tartani, a ki reggelenként végiggyalogol Páris utczáin, hogy a műhelybe jusson.

Mariolle kocsira ült és kihajtatott Auteuilbe. Hátha a lakás el nem készül még holnapra?

A munkások azonban serényen dolgoztak. A kertész is jóformán elkészült feladatával. Sokféle virág nyílt az utak szélein és az ágyakban.

Mariolle örült. Ugy fogadta ezt, mint valami újabb sikert annál a nőnél, a kit szeretett. És a mikor a kárpitos arról is biztosította, hogy holnapra minden butordarab a helyén lesz, még néhány dísz-tárgyat ment vásárolni.

Másnap reggel, már a korai órákban, ismét ott volt a pavillonban. Minden pillanatban óráját nézte és a perczeket számlálta, a melyek a találkozás idejétől elválasztották. Sürgette a munkásokat

és maga is fáradozott, hogy még szebb legyen minden.

Egy óra felé az utolsó munkás is elmehetett már. A mutatók befutották utjokat a körlapon és mély csend volt a házban, a hol életének legfőbb boldogsága várta. Egyik szobából a másikba ment, hangosan beszélt, ábrándozott és rajongott. Ehhez hasonló érzése még sohasem volt.

Végre odaállt az ajtó mögé és időnkint fölnyitotta. Hisz megtörténhetik, hogy a szép asszony eltéveszti.

Hármat ütött az óra. Legalább is tiz torony és kolostor órája igazolta ezt a tényt. Mariolle most már kezében tartotta az órát és úgy várt, a mikor meghallotta a rácsozaton a halk kopogást.

Kinyitotta az ajtót. Ő volt az! Csodálkozva nézett körül. Aztán szintén nyugodtan jegyezte meg, hogy itt alig ismeri őt valaki. Kielégített kíváncsisággal nézte a kertet, két kezét, melyekről lehuzta keztyűit, odaszorította szerelmese ajkaihoz és aztán karjába kapaszkodott.

Közben folyton ismételte:

— Oh, mi szép itt minden! Mily elbájoló!

A rózsabokorról letépett egy szálát, megcsókolta és övébe erősítette. Aztán mind a ketten beléptek a pavillonba és itt is úgy örült mindennek, hogy Mariolle a lábaihoz szeretett volna borulni. Talán csak lelke mélyében támadt fel a gondolat,

hogy inkább az ő személyével foglalkozzék többet, mint a berendezéssel.

Burne asszony pedig olyan volt, mint egy kis leány, a kinek uj játékszert ajándékoztak. Női erényének e sirjában elfogulatlanul bámult meg mindent.

Odafordult hozzá. A felhívás bódító mozdulataival tárta feléje karjait. És egymás karjaiba borultak. Ajkaik egybeforrtak oly csókban, melynek érzésében az ember elveszni vél.

Három órát töltöttek el menhelyök zavartalan magányában, szemtől-szembe, ajkat ajkra tapasztva és Mariolle Andréban a lélek mámorához az érzékek mámora is járult.

Mariolle érzelmeinek túláradása mellett úgy beszélt hozzá, mint egy bálványhoz, a mely az ő kedvéért leszállt talapzatáról. Az asszony pedig hallgatta, hirtelen támadt bágyadtságtól legyőzve és szemeiben az az unalom mutatkozott, a mely elfogta őt szalonjában is, ha egy vendége tulsokáig maradt nála.

Már szinte úgy tetszett, hogy nem is figyelt eléggé, mert Mariollet a mondat közepén szakította félbe:

— Most már okvetlenül mennem kell. Hat órára Bratiane márkinénál kellett volna lennem, most persze elkéstem.

Mariolle elkísérte az ajtóig, a melyen az előbb belépett. Még egyszer megölelték egymást. Aztán

kitekintett az utczára és erősen a falnak lapulva, eltávozott.

Mariolle egyedül maradt. A kerti utakon járkálva, azon az örökös ellentmondáson gondolkozott, a mely a remény és a teljesedés közt van.

Csak késő este ment haza. Evett valamit, aztán leült, hogy neki írjon.

A következő nap hosszú volt, az est végtelen. Még egyszer írt neki. Miért nem felelt, miért nem közölt vele semmit?

A második nap reggelén végre érkezett egy rövid távirat. A következő napra, ugyancsak három órára, újabb találkozást jelzett. És a kis kék papírlap egyszerre megszűntette minden kinját.

Mint az első alkalommal, most is pontosan jelent meg. Mosolygott, kedves volt. A találkozás a kis házban épp úgy mult el, mint három nap előtt. Mariolle lelkében egy kis kijózanodás, muló idegenkedés támadt. Hol maradt az a tuláradó szenvedély, a melynek közeledését érezte? Az érzékek kielégítése azonban kárpótolta és a boldogságban, a melyet élvezett, elfelejtette — legalább egyelőre — azt, a mi után vágyott.

Husz nap mult el így, édesen és kellemesen. Ő úgy érezte, mintha ennek mindig így kellene maradnia, mintha örökre elrejtőzhetnék az emberek elől és egyedül csak neki élhetne.

Burne asszony háromnapos időközökben jött, el és minden ellenkezés nélkül. E találkozások mu-

lattatták őt, a kis ház tetszett neki és ez a titokzatos, veszély nélkül való szerelmi élet izgatta, épp úgy, mint kedvesének mindinkább növekvő, imádat-tal határos gyöngédsége.

Egy napon mégis így szólt hozzá:

— Most, barátom, ismét elő kell kerülnünk. Holnap délután nálam várlak. A többieknek már megmondtam, hogy megérkeztél.

Mariolle nagy csalódást érzett.

— Már most? Miért?

— Mert végre is megláthatna valaki Párisban. És mert megmagyarázhatatlan távolléted szóbeszédre adhatna alkalmat.

Mariolle belátta, hogy neki igaza van. Megígérte, hogy eljön, csak még azt kérdezte:

— Holnap tehát fogadónapod van?

— Még annál is több . . . egy kis ünnepség.

— Miféle ünnepség?

Burne asszony jókedvűen mosolygott.

— Massivalt, hosszas ellenkezése után, végre rábirtam, hogy még teljesen ismeretlen Didóját nekem játssa el először. Dicsőítése ez a régi szerelemnek és Bratiane asszony, a ki Massivalt kizárólagos tulajdonának tartotta, magánkívül van. Mégis ott lesz, mert hiszen énekel. Nos látod, hogy elérem, a mit akarok?

— Sokan lesznek?

— Nem. Csak közeli ismerősök. Majdnem valamennyit ismered.

— A legszivesebben elmaradnék. Oly boldog vagyok magányomban.

— Okvetlenül el kell jönnöd, barátom. Hát nem érted, hogy veled törődöm leginkább?

Mariolle szive dobogni kezdett.

— Köszönöm, köszönöm, szólt aztán. Ott leszek

III.

— Jó napot, kedves Mariolle ur!

Nem volt többé az auteuili »drága barát«, a kit rövid, gyors kézszorítással üdvözölt. Nagyvilági hölgy volt ma, nagyon is elfoglalt háziasszony, a kinek társadalmi kötelezettségei voltak.

Belépett a szalonba és Burne asszony már a szép Le Prieur né elé sietett, a kit mélyen kivágott ruhájáért és klasszikus idomaiért »istennőnek« gonyoltak. A férje a szépművészetek akadémiájának tagja volt.

— Ah, Mariolle! — kiáltott feléje Lamarthe. Honnan került elő, kedvesem? Már azt hittük, hogy meghalt.

— Finistéreben utaztam.

— Ismeri Fremines bárónét?

— Nem. Csak látásból. De már sokat halottam felőle. Kissé furcsa nőnek mondják.

— Királyné a romlott asszonyok közt, az illata azonban hamisítatlan. Jőjjön, bemutatom.

Karon fogta és odavezette egy fiatal asszonyhoz, a kit mindig babához hasonlítottak, sápadt, de szép babához, a kit az ördög eszelt ki a szakállas gyermekek megrontására. Tekintete csak arra látszott hivatva lenni, hogy szokatlan lényének titkát elrejtse.

Igazában senkisémet tudta, hogy tulajdonképp mi volt ez a nő, hogy mit gondol és mit cselekszik. Ellenállhatatlan hatalmat gyakorolt azonban a férfiak szíve fölött és a férje épp oly talány volt, mint ő. Igen kedves, igen előkelő volt és semmit sem látszott észrevenni. Vagy talán megszokta már felesége különczködéseit, a melyek őt is mulattatták?

Közte és Burne asszony közt nagyon is érthető rokonszenv uralkodott, a legádázabb féltékenység mellett. E pillanatban a báróné diadalmaskodott. Igazi, nagy győzelmet aratott. Meghódította Lamarthe-ot, elvette őt vetélytársnőjétől és magához ragadta, hogy mindenki láttára uralkodjék felette.

Épp a mikor Mariollet bemutatta, a szalon másik végéből Burne asszony egy pillantását fogta el. És mosolyogva sugta barátjának:

— Nézze csak, a ház urnője elégedetlen.

Mariolle föltekintett. Burne asszony azonban épp Massival felé fordult, a ki az ajtóban megjelent.

Mindjárt utána Bratiane márkiné jött és Lamarthe-ot e megjegyzésre bírta:

— Mi alighanem csak a második Didó elő-

adását fogjuk élvezni. Az első bizonyára már a márkiné kocsijában játszódtott le.

Harag, gyűlölet támadt Mariolle lelkében ez asszony, ez egész társaság ellen. Miután Lamarthe épp odahajolt a fiatal asszonyhoz, hogy a fülébe sugjon valamit, Mariolle meghajtotta magát és hátrább lépett.

Bár lépéssel odább a szép Le Priurné állt egyedül. Hozzásietett, hogy üdvözlje.

Most az utolsó vendégek érkeztek. A vastag Fresnel, — aztán Marly, a divatbölcész, Gravil báró és Marantin gróf.

Leánya mellett Pradon ur fogadta a vendégeket és Mariolle iránt rendkívül előzékeny volt. Burne asszony pedig járt-kelt és mindenkivel többet látszott törődni, mint vele. Szive fájdalmasan sajgott.

Később még azt is észrevette Mariolle, hogy Lamarthe és Fremines báróné fokozódó bizalmaskodása igen kellemetlenül érinti őt.

— Nincs semmi jelentősége! — mondotta magában. — A kaczérnő boszankodik, a szalonhölgy féltékeny, mert egy ritka diszletet elraboltak tőle!

És ez észleletnél mégis szenvedett.

Pradon ur csendet kért. Massival felnyitotta a zongorát, a márkiné levetette keztyűit és előlépett, mert Didó szerelmi ömlengéseit kellett ma énekelnie.

Még egyszer megnyílt az ajtó és belépett egy fiatal ember, a ki azonnal magára vonta mindenki figyelmét. Nagy és karcsu volt, jól ápolt szakállal, rövid, göndör szőke hajjal . . . igazi arisztokrata megjelenés.

Maga Le Prieur né is teljesen elragadtatva látszott lenni.

— Ki az? — kérdezte Mariolle.

— Ön nem ismeri?

— Nem.

— Bernhaus Rudolf gróf.

— Ah! Bernhaus, a kinek Fabre Zsigmond-dal párbaja volt?

— Igen.

Ez a párbaj oly esettel állt összefüggésben, a mely annak idején óriási föltűnést keltett. Bernhaus gróf követségi tanácsosa volt az osztrák és magyar nagykövetségnek, nagyjövőjű ember-számba ment tehát, az »elegáns Bismarck«-nak nevezték általában. Ez a Bernhaus valami nyilvános diszlakoma alkalmával sértő kifejezést hallott, a melylyel az ő uralkodónéját illették és a sértőt, a ki híres vivó volt, párbajra hívta és megölte. A párbaj, mely az egész világ figyelmét és érdeklődését felkeltette, a grófot nagyon híressé tette. Egyebekben csakugyan igen kedves ember volt, igen kellemes modoru és kifogástalanul előkelő. Lamarthe szokta róla mondani: »No, ez az ember megszelidíti vad szépeinket.«

Bernhaus Burne asszony mellett foglalt helyet. Arcza különös hódolatot fejezett ki. Massival leült a zongorához és ujjai végigfutottak a billentyükön. A hallgatók mind fölálltak, hogy az énekesnőt jobban láthassák és hogy a zenére jobban figyelhesenek.

Mariolle és Lamarthe véletlenül egymás mellé kerültek.

Mély, figyelmes, tiszteletteljes csend állott be. A mester azután megkezdte zenei elbeszélését, melyben sok volt a szünet, az ismételés, a mely hol epedő, hol ismét ideges és nyugtalan volt, de mindig meglepően eredeti.

Bratiane márkiné sápadtan, mozdulatlanul állt helyén. Fekete, éjsötét haja beesett a homlokába, szemeit maga elé meresztette. Arczában az erős akarat kifejezése látszott és pillantásai gyujtottak, mint a villámok.

Massival pedig tovább játszott a fájdalmasan megható történetét.

Az énekesnő teste e pillanatban megremegett. Ajkairól aggódó, sziveket tépő panasz szállt le. Nem volt ez olyan régi divatu, tragikus kétségbeesés, a milyent a szinpadi énekesek szoktak bemutatni, nem is olyan szerelmi dal volt az, a melynek halálára tapsvihar kél a hangversenytermekben, hanem a megkinzott test felkiáltása, jajszava volt és hasonlított a halálra sebzett állat, az elárult nő teremtés ujongásához.

Most ismét elhallgatott és Massival élénkebben, tüzeesebben folytatta a boldogtalan királynő történetét.

És újra az énekesnő hangja zendült fel.

Forró, rezgő dala visszhangzott a hallgatók szívében. Ő maga is átszenvedni látszott, a mit énekelt. Ez az ő szerelme volt, vagy legalább is az a szerelem, a melyre képes volt ez a fekete szemű, éjsötéthaju olasz nő. Mikor bevégezte énekét, szemei könnyektől csillogtak és lassan szárította le azokat.

Lamarthe odahajolt Massivalhoz. Valósággal remegett a művészi lelkesedéstől.

— Oh Istenem! Mily szép ő e pillanatban! Igazi nő, az egyetlen nő körünkben!

Egy pillanatig gondolkozott, majd így szólt tovább:

— Végre is . . . ki tudhatja?! Talán csak a zene visszfénye, látszat, melynek semmi valóságos alapja nincs! De mily művészet kell e látszat, a teljes valóság látszatának előidézésére!

A lírai drámaköltemény első és második része közt szünet következett. A szerzőt és az énekesnőt elárasztották dicséretekkel. Lamarthe különös szenvedélyt tanusított az elismerésben és ez őszinte is volt.

Mikor vissza akart térni a helyére, Bernhaus grófot^r ott látta Fremines asszony mellett. Buzgón

beszélgettek, igen bizalmasan és lelkesen mosolyogtak egymásra. Mariolle, a ki mind csendesebb lett, ott állt egyedül, az ajtónak támaszkodva és Lamarthe melléje állt. Burne asszony körül, a ki mindenfelé teát kínálgatott, a vastag Fresnel, Maltry György, Gravil báró és Marantin gróf kört képeztek. És Lamarthe gunyosan szólt barátaihoz:

— És mindezek daczára drágakövek nélkül való korona! Mily szívesen odaadná mindezt az ékességet a briliánsért, a mely neki hiányzik!

— Melyik briliánsért? — kérdezte Mariolle.

— Bernhausért . . . az ellenállhatatlan, páratlan Bernhausért. Hiszen egyedül neki szól ez a mai ünnepség, csak az ő kedvéért lehetett azt a csodát nyélbe ütni, hogy Massival itt énekeltette el flórenczi Didóját.

André egy szót sem hitt. Mégis szívében érezte a tördöfést.

— Hát már régóta ismeri?

— Ments isten! Mintegy tiz napja. E rövid idő alatt azonban ugyancsak fáradozott és valóságos hadvezér módjára működött. Ön ugyancsak nevetett volna, ha látta volna!

— Mit?

— Hát legelőször Fremines asszonynál találkoztak. Akkor este én is ott ebédeltem és Bernhaus ott mindennapos vendég. Ezt ön bizvást elhiheti, ha kettőjük érintkezését megfigyeli. A gróf és a szép Burne asszony alig üdvözölték egymást, az

asszony már is alkalmazásba vett minden eszközt, hogy a páratlanul előkelő osztrákot megnyerje magának. És a szép asszony győzött és tovább is fog győzni, bár a kis Freminesné ugy lelkiismeretlenség, mint szivtelenség és léhaság dolgában jóval tultesz rajta.

Massival néhány akkordot ütött meg a zongorán, hogy a beszélgetőket elhallgattassa. Bratiane asszony a költemény második részét énekelte. Igazi, elragadó Didó volt, fizikai szenvedélyével és érzéki kétségbeesésével. Lamarthe azonban le sem vette többé szemeit Fremines asszonyról és Bernhaus grófról, a kik még mindig egymás mellett ültek.

Mikor a zongora utolsó hangja a tetszészajban elrezgett, megint visszatért az előbbi tárgyra. Oly izgatott volt, mintha egy ellenfelével vitatkoznék:

— Nem, azok nem nők. A legtisztességesebbek köztük öntudatlanul, szemérmetlen teremtések. Minél jobban ismerem őket, annál tisztábban átértem, hogy egyikükből sem indul ki az az édes mámor, melyet az igazi nőnek kell bennünk ébresztenie. Ők is bódítanak, de egyidejűleg elpusztítják az érzelmeket, mert minden izükben hamisak. Kétségkívül ez is izlik, de nem ez a régi bor. Látja, kedvesem, a nő csak két dolog számára van teremtvé: a szerelemre képtelenek és gyermekeket nem akarnak. Ha aztán mégis születik gyermekük, az eleinte szerencsétlenség, később teher nekik. Szörnyetegek azok a nők!

A heves hang, a melyen az író beszélt és a dühös pillantások, miket szemei löveltek, különös hatással voltak Mariollera és így szólt:

— És élete felét mégis miért füzi szoknyáikhoz?

— Hogy miért? — vágott vissza Lamarthe élénken. Egyszerűen azért, mert érdekelnek! És aztán . . . aztán . . . Meg akarja talán tiltani az orvosoknak, hogy eljárjanak a kórházakba és hogy a betegségeket tanulmányozzák? Azok a nők az én betegeim!

Mariolle figyelmesen hallgatta a beszélőt. Szomorúság borult a lelkére, olyan volt az, mint a fátyol, melyet a szünni nem akaró eső borít a földre.

Az efféle párbeszédekben Lamarthenek nagy élvezete tellett. Épp egy újabb mondatba akart kezdeni, a mikor Burne asszony hozzájuk lépett,

— Így szeretem én! — kiáltott és leült az urak mellé. Két férfit lepek meg oly beszélgetésben, melyet nem az én javamra folytatnak. De meg aztán önök ketten az egyedüliek az egész szalonban, a kiket meghallgatni érdemes. Miről van szó?

Lamarthe egy csöppet sem volt zavarban. Gúnyos udvariassággal felelt a fölvetett kérdésre. Aztán megkezdte a bizonyítást, újra, még élesebben, még döntőbb érvekkel. A vita tárgya nyomban fölkelte a szép asszony érdeklődését. Pártállást foglalt és szellemesen, finoman és ügyesen védte a modern nőt. Megemlítette a hűséget és ragaszkodást, a melyre a női faj leghirhedtebb képviselői

is képesek és egyes kifejezései, melyeknek titkos értelmét Lamarthe föl nem foghatta, lázasan dobogtatták Mariolle szívét.

Mikor Burne asszony ismét eltávozott, hogy Fremines asszony mellé üljön, a ki Bernhaus grófot még mindig fogva tartotta, Lamarthe és Mariolle újra meghajolt női okossága és kedvessége előtt, beismervén egymás előtt kölcsönösen, hogy ez az asszony egyetlen a maga nemében.

— És most nézzen oda ! — szólt a regényíró hirtelen.

Odaát épp egy szóbeli párbajt vívtak. Miről beszéltek azonban a pillanatban? Miről beszélt az az osztrák és a két hölgy? Burne asszony épp akkor jött oda, a mikor a nagyon is elnyujtott együttlétben, ha az érdekeltek mégannyira tetszenek is egymásnak, az unalom szokott föltámadni. Szívesen fogadott esemény volt tehát az ő odajövetele, hogy duzzogva ismételje, a mit épp Lamarthetól hallott.

Jókedvü, szenvedélyes vitatkozás támadt. Mindenki megmondta véleményét és Burne asszony a legügyesebbnek és legmulatságosabbnak bizonyult a hölgyek között. Ha érzelmeinek hangja talán nem is volt őszinte, mégis meglepett mindenkit.

IV.

Mariolle elhagyta Burne asszonyt. Jelenlétének csiklandozó bája és varázsa elrepült és az ő lelkéből az, a mi heteken át betöltötte, eltűnt.

És miért? Mi történt? Semmi, vagy legalább jóformán semmi. A matiné vége felé még nagyon is kedves volt hozzá és tekintete ismételten látszott erősíteni: »Az én szememben egyedül csak te vagy itt!« És mégis feltámadt benne valami tudat, a mely ellen eddig mindig tudott védekezni. Husz napon át a magáénak tartotta őt, föltételezte benne a kizárólagos odaadást. Pedig ő e napok alatt csak úgy élt, mint mindig, látogatásokat tett, a tetszésvágynak soha nem pihenő harczaiban legyőzte ellenfeleit és üldözte a férfiakat. Örömmel hallgatta a hizelgéseket, a melyekkel elárasztották és kedves-ségével jutalmazott másokat, ő mellette.

Már most! Már most tette ezt! Később nem is csodálkozott volna rajta . . . hiszen ismerte a világot, a nőket, az érzelmeket! Mint okos ember, megértett sok mindent és tulzott követeléseivel, gyanakvó kételyeivel sohasem bántotta volna. Hiszen ő szép volt, előkelő, arra teremtve, hogy tessék és hogy eláraszszák hizelgéssel, hódolattal. Azt azonban meg nem gátolhatta, hogy ne szenvedjen benne valami, a mi lelke mélyében rejtőzött, ott, a hol a

leggyöngédebb érzések vannak. Mind a mellett Burne asszonyt nem illette szemrehányásokkal.

Boldogsága első napjaiban távol tartotta őt szalonjától, azt kívánta, hogy elrejtőzzék, de csak azért, hogy a figyelmet elterelje, hogy a gyanut eloszlassa és hogy annál biztosabban az övé lehessen. Miért tehát e fájdalom a szívében? Miért?

Ő azt képzelte, hogy az az asszony teljesen az övé és most feltámadt benne a sejtés, a meggyőződés, hogy teljesen soha sem fogja birni, mert egy-egy része az egész világé.

Elvégre is mi volt ő arra a nőre nézve? Első kedvese, vagy a tizedik? A férj utódja, vagy Lamartheé, Massivalé. Vagy talán Bernhaus gróf elődje?

Valósággal lázas volt, a mint ezekre gondolt és a pavillonban eltöltött édes perczekre. Ugy érezte magát, mintha egy lejtőn gurulna le. Mi volt az tulajdonképp, a mit annak az asszonynak a szemére vethetett? Semmi. Csak az, hogy ő másképp fogta föl az életet, hogy az ő szívében más szavuk volt az érzelmeknek.

Másnap reggel pedig csak az az egy vágya volt, hogy újra láthassa. Hogy látása által erős-bödjék bizalma. Türelmetlenül várta első hivatalos látogatásának perczét.

A bizalmas barátok szalonjába vezették be. Burne asszony egyedül volt és leveleket irt. Mikor

megpillantotta Mariollet, fölállt és kezeit előre-nyujtva, sietett feléje.

— Oh, jó napot, barátom!

Oly örömmel, oly élénken és szívesen mondta ezeket, hogy a legrutabb gondolatai is árnyék gyanánt tűntek el.

Mikor ott ült mellette, mindjárt a szerelméről kezdett beszélni, a mely egészen mássá lett, mint a milyen azelőtt volt. Gyöngéden fejtegette előtte, hogy a világon a szerelmeseknek kétféle fajtája létezik, Az egyiket örült szenvedély tölti be, tüzüik azonban a győzelem percze után kialszik, — a másikat megköti, lebilincseli a bírási, az érzéki szerelem egyesül a lelkiel és ez szüli azokat a mély viszonyokat, a melyek oly gyakran kötik össze a férfiak szívét a nőkével! ez a szerelemnek nagy, tökéletes, kinos rabszolgasága.

Burne asszony elragadtatással és hálásan hallgatta a beszélőt. Szavai elbódították őt, mint a hogy elbódít bennünket a színész, a ki szerepét a legtokéletebben játsza el.

Hiszen ő is csüngött rajta, mindinkább érezte szükségét, nem érzékei, hanem női jelleméből kifolyólag, a mely inkább a gyöngédségre, hódolatra, önmegalázásra szomjazott. Hálából szívesen nyujtotta volna neki ajkait, karjaiba zárta volna, teljesen odaadta volna magát neki, csak azért, hogy tovább is bálványozza őt.

A véletlen úgy hozta magával, hogy ma más látogatás nem jött. Mig az est leszállt, egyedül maradtak, folytonosan egy dologgal foglalkozva, oly szavakat váltva egymással, melyeknek másra nézve egészen más volt az értelmük.

Épp a lámpákat hozták be, mikor Bratiane asszony jelent meg. Mariolle ajánlotta magát és Burne asszony az első szalonig kísérte.

— Mikor látlak újra?

— Pénteken, mint rendesen, három órakor!

— Pénteken tehát! Isten veled! Imádlak!

A két nap alatt, mely e találkozástól elválasztotta, élete oly üresnek tűnt fel, mint még eddig soha.

Pénteken, a kitűzött óra előtt három órával indult el Auteuilbe.

Már jóval azelőtt, hogy a várva várt kopogtatás elhangzott, ott volt az ajtónál és mert várnia kellett, reszketett a türelmetlenségtől. Már negyed négyet ütött. Óvatosan kidugta fejét a nyitott ajtószárnyon. Az utca, egész hosszában, üres volt. Kínosan teltek a perczek. Az óráját folytonosan a kezében tartotta és mikor a mutató már fél négyre ért, úgy vélte, hogy egy örökkévalóság óta vár. Most könnyed lépések hallatszottak, a keztyüs kéz három kopogása is elhangzott, szive hálával telt meg és minden aggodalmát egyszerre elfelejtette.

— Nagyon elkéstem? — kérdezte Burne asszony lélektelenül. A legjobb akaratom mellett sem

jöhettek hamarább. A házam látogatókkal volt tele és nem tudtam ürügyet találni, hogy elküldjem őket. Mondd csak, igazi neved alatt lakol itt?

— Nem! De miért kérdezed?

— Mert táviratilag szeretnélek értesíteni, ha egyszer igazán nem jöhetnék.

— Nicolle a nevem itt.

— Jól van. Nem fogom elfelejteni. Mily szép kert! De üljünk le egy pillanatra! Különös történetet akarok neked elmondani.

És elmondta neki a legujabb botránytörténetet, melylyel még egészen el volt telve. Massivalné, a művész régi kedvese, a kit végre feleségül vett, örült féltékenységtől elragadtatva, egyszerre ott termett Bratiane asszony egy estélyén, mialatt a hölgy énekelt és a művész kísérte őt. Borzasztó jelenetet okozott.

A bolond Massival ki akarta vezetni a feleségét, ez azonban arczul ütötte őt, haját, szakállát tépte és harapta, tépte a ruháit. Lamarthe, két szolga segítségével, nagynehezen kiszabadította a furia körmeiből. Az asszony úgy belekapaszkodott a férjébe, hogy mozdulni sem birt. A nyugalom csak akkor állt helyre, a mikor az egész társaság elment. A mester azóta nem mutatkozott, az író pedig, a ki a jelenet tanuja volt, most mindenütt elbeszéli és magyarázgatja.

Burne asszonyt is teljesen elfoglalta. Másra nem is gondolt. Folytonosan Massivalt és La-

marthe-ot emlegette és ezzel Mariolle érzékenységét ingerelte.

— Mindezt csak most hallottad?

— Persze! Nincs egy órája.

Azért késett el tehát, gondolta magában elkeseredve. Majd hangosan hozzátette:

— Menjünk be. Igen?

És Burne asszony engedékenyen bár, de szórakozottan felelt:

— Miért ne?

Egy órával később már elment. Nagyon sietett és Mariolle egyedül tért vissza a magános házacskájába. A szobában egy alacsony székre ült. Lelkében, egész emberi mivoltában olyan fekete ürféle maradt, a melynek fenekére elláthatott. De nem látott, nem értett, nem fogott fel semmit. Csókjait nem kerülte, öleléseiből azonban kivonta magát. Nem vonakodott, nem tagadott meg semmit, csak a szívét nem hozta magával, szívét, mely valahol másutt, idegen helyen bolyongott.

V.

A tél kezdetéig hiven fölkereste a kis házat. Hiven, de nem pontosan.

Az első három hónapban késése háromnegyed és két teljes óra közt váltakozott. Mikor az őszi eső megeredt, Mariolle a kertajtó mellett fődött

kioszkot állíttatott föl. A hideg nedvességtől reszketve, nem várhatott órákig, ha minden egyes találkozás árát jókora náthával nem akarta megfizetni.

Most már nem volt szokatlan a hosszú várakozás. Elkecsperedett, kimerítő lelki harczot vívott valami érthetetlen dologgal, a mi talán nem is létezett: annak a nőnek szive melegével. Találkozásaik mind ritkábbakká váltak.

Néha nevetve jött és csak fecsegésre volt kedve. Keztyűjét, kalapját le sem tette, fátyolát fel sem emelte, meg sem csókolta Mariollet és úgy ült le.

Voltak aztán napok, a mikor gyöngédebbnek, bensőbbnek látszott. Mariolle, a ki élesen, gyanus szemekkel figyelt, a ki szerelmes szemeivel nézett, a kinek hódítása még soha sem volt teljes, elfalálta és megértette mindezt.

Örökös késései mutatták, hogy igen gyöngé a vágy, a mely hozzá vezette. Rövid idő óta különben halogatni is szerette a találkozásokat. Gyakran az utolsó pillanatban jöttek táviratok, kieszelt mentegetődzéssel, a miben elég ügyes volt.

Ha érzelmei elhülését, szenvedélye megunását látta volna, ez talán izgatta, sértette volna, elvégre azonban talán helyreállította volna benne az egyensúlyt. Így azonban azt mutatta, hogy Mariolle drága neki, hogy szerelme hizelgő reá nézve, hogy egyáltalán nem kívánja őt elveszíteni.

A házában nem győzte eleget látni. Ugyanaz a távirat, a melylyel a találkozásról lemondott, ebédre, vagy esti beszélgetésre hívta meg őt. Eleinte megaláztatásként fogadta ezt; aztán megértette, hogy csakugyan szívesen látja, mert jelenléte nélkülözhetetlenné vált reá nézve.

Mariolle iránti való előszeretetét nem is rejtegette. Nem törődött azzal, hogy mások mint vélekednek felőle; titkos vágya talán inkább az volt, hogy a harcz és féltékenység tüzét szítsa. A hányszor valaki Burne asszonyhoz jött, biztosra vehette, hogy ott találja Mariollet, a nagy székben, melyet törzshelyéül választott. A »vikárius karszékében«, mint Lamarthe nevezte el. És a legszivesebben, egész estéken vele maradt, csevegve, vagy az ő szavait lesve.

De hát akkor miért panaszkodott Mariolle? Nem panaszkodott, csak félt. Félt attól, a mi hirtelen bekövetkezhetik, holnap vagy holnapután. Félt attól a valakitől, a ki hirtelen előtérbe léphet. Valamely művész, katonatiszt, komédiás, valaki, a ki tetszik a nőknek, a kik előtt föltárják karjaikat.

Eddig csak a multra volt féltékeny, most már a jövőre is az volt. Pedig a többiek meg úgy vélekedtek, hogy csak ő rá lehetnek féltékenyek. Már gyanakodtak rá és Burne asszonynyal szemben is czélozgattak. Néhányan a kedvesének mondták, a többiek Lamarthe nézetéhez csatlakoztak és azt hitték, hogy a szép asszony csak mulat, mint min-

dig. Az apja boszankodott, szemrehányásokat is tett neki, ő azonban mindezt büszkén tűrte. De Mariollet kellemetlenül érintették a gyanakodó hírek és meg is mondta Burne asszonynak.

— Baj is az! — felelt a szép asszony.

— Csak legalább igazán szeretnél!

— Hát talán nem szeretlek, barátom?

— Igen is, nem is! Itt nálad igen, másutt alig. Én inkább az ellenkezőt szeretném, miattam és miattad is. Az asszony mosolygott és halkán szólt:

— Az ember úgy tesz, a mint lehet.

— Oh, ha sejtenéd, mennyit szenvedek azalatt, hogy téged fölmelegíteni igyekszem! — szólt Mariolle újból.

Az asszony nem felelt. Ezt a tárgyat nem kedvelte.

Igy hát nem is mert reá tovább hatni. Csak a tekintete pihent rajta, mint valamely gyűjtemény legdrágább kincsén. Az övé volt ez az asszony és mégsem az övé, — szabad volt és lekötött, — megnyerte és mégsem érthette el. Közel, egész közel állt hozzá és egészen mégsem érte el sohasem azt a nőt, a kit lelkének és testének teljes, csillapíthatatlan szenvedélyével szeretett.

Mint viszonyuk kezdetén, újra irt neki. A tinta győzte le erényének első ellentállását, a tintával vivhatja ki talán felette az utolsó, legnagyobb diadalt. Látogatásai ritkábbak voltak most, leve-

leiben azonban naponta panaszkodott. Néha, a mikor levelei igen beszédesek és igen fájdalmasak voltak az asszony is felelt neki. Igen okosan, szellemesen, sőt képletesen fejezte ki magát. Férfi hiuságának hizelegtek e levelek. A szép asszony szive azonban épp oly kevésbé volt meg bennük, mint az auteuili kis házban elcsattant csókokban.

Mariolle az okát kereste ennek. És miután Burne asszony leveleit könyv nélkül tudta, az okot végre meg is találta. Az ember inkább mutatkozik abban, a mit ir, mint abban, a mit elmond.

A férfi talán irásközben is eltagadhatja igazi természetét. Hivatása és a gyakorlat megtanítja, miképp bánják a tollal. A nő azonban csak önmagáról ir és minden szavában lényéből is van valami. Burne asszony csak gondolkozott, de nem érzett. Kedvesen irt és finomul. Hozzá intézett leveleiben azonban más hangot kellett volna találnia. Olyan hangot, a mely a szivből ered és parázs módjára éget.

A mikor inasa reggelenként behozta a postát, szemeivel végigrepült a leveleken, a mig megtalálta a szeretett kézírást. És ha megtalálta, lázas izgatottság vett rajta erőt és szive hevesen kezdett dobogni. Kinyújtotta kezét, megragadta a levélkét, újra megnézte a czimzését, mielőtt fölbontotta. Mi mondani valója lehet? Benne lesz-e a »szerelem« szó? Azt, hogy szereti őt, még sohasem irta le, a »nagyon« vagy ehhez hasonló kifejezés hozzáfűzése nélkül. »Nagyon szeretlek«. — »Igazán szeretlek«!

— »Nem szeretlek talán?« — Ismerte ő mindezeket a fordulatokat, a melyek semmit sem jelentenek, mert tulsokat mondanak. Van-e fokozás a szerelemben? Megítélhető-e, hogy valaki keveset, vagy nagyon szeret-e? A ki szeret, az szeret és ez elég. Rövid szó, a mely mindent tartalmaz, a mely a testet, a lelket, az életet, az egész létet kitölti. Érezni lehet, mint a vér melegét, mint a levegőt, melyet belélegzünk, mint a gondolatot, mely bennünk él, mert egyetlen gondolattá lesz. Kivüle nincs semmi.

Mariolle ennek a kis szónak esett áldozatául. Átfutotta a levélke sorait és megnyilatkozását kereste az érzésnek, mely hasonló volna az övéhez. De csak azt találta: »Nagyon szeretlek!« és sohasem azt, hogy »*Szeretlek!*« Leveleiben a szt.-mihály-hegyi szép kis regényt folytatta. Ám ez csak szerelmi regény volt és nem szerelem.

Kis idő multán válaszhai mind ritkábban kezdtek érkezni. A frázisok és ismétlések kifárasztották. Különben is benne élt most a nagyvilág zajában. A téli. ünnepek egymást érték. Páris mulatott. Egész éjjel robogtak a fogatok az utczákon és a kocsik ablakaiból a diszes hölgyek fehér, tünemény-szerű képét lehetett látni.

Az emberek mulattak és a ragály behatolt a társaság minden rétegébe, Burne asszonyt sem kimélve meg.

Nagy sikerével kezdődött, melyet az osztrák

nagykövetség estélyén bemutatott balletben aratott. Bernhaus gróf hozta őt össze a nagykövetnével és Burne asszony egyszeriben meghódította Malten hercegnőt. Rövid idő alatt benső barátnőjévé lett és ismeretsége lassankint elterjedt az egész diplomáciai karban és a legelőkelőbb arisztokráciában. Miután kecses, okos, elegáns hölgy volt, könnyen diadalmaskodott mindenütt, divatossá vált és oly kiváló állást foglalt el, hogy a francia nemesség legekszkluzivabb tagjai is keresték társaságát.

A czimeres fogatok hosszú sora állt minden csütörtökön a Rue de General Foyban és a megzavart cselédség a hercegnőket a márkínékkal, a komteszeket a baroneszekkel cserélte el, a mikor a jóhangzású neveket bekiáltozták a szalonba.

Burne asszony valósággal bódult volt. Egyszerre odakerült ama kiváló teremtések sorába, a kiket Páris ünnepel, bámul, imád, a mig divatosak. Ezzel azonban az előkelőség vágya támadt fel benne.

Környezetének művészeti klikkje védekezett ellene. Lázadók módjára, zárt sorokba gyültek régi barátai és ebben a körben még a vastag Fresnel is sokrabecsült erő volt. A feje a csoportnak Mariolle volt. Hiszen tudták, hogy mily nagy a befolyása arra az asszonyra és hogy mily nagy a barátság, a melyet az asszony ő iránta minden alkalommal tanusított.

Ő pedig utána nézett, mint a hogy a gyermek néz a piros léggömb után, a melynek fonala elsza-

kadt. Az ő szemei láttára lebegett tova a társas-élet bódító, derült légkörében. Tarka, tánczó, elegáns tömegbe látszott előle menekülni, messzire attól a titkos nagy boldogságtól, a melyet ő remélt. Féltékeny volt mindenkire és mindenre. Nemcsak a férfiakra, hanem a nőkre és a tárgyakra is. Oly nagyon szenvedett érzelmeinek e vad árja alatt, hogy szinte belebetegedett. És kétségbeesett arcának végre is föl kellett előtte tűnnie.

— Mi bajod? Ugy megváltoztál, lesóványodtál.

— Nagyon szeretlek.

A szép asszony egy pillantással köszönte ezt meg neki.

— Tulságosan sohasem lehet szeretni, barátom.

— És neked mondd ezt?

— Persze.

— Nem érted tehát, hogy viszonzatlan szerelmekben meg kell halnom.

— Elsősorban nem viszonzatlan. Másodsorban az effélétől nem hal meg az ember. Harmadszor pedig összes barátaink féltékenyek rád, a mi azt bizonyítja, hogy nem bánok veled oly igen rosszul.

Megragadta a szép asszony kezét.

— Nem értesz.

— Nagyon is jól értelek.

— Nem hallod azt az esdést, a melylyel folytonosan a szivedhez fordulok?

— Hallom.

— És . . . ?

— És . . . bánatot okoz nekem, mert igazán mindenekfölött szeretlek.

— Nos tehát?

— Te azt mondod nekem: úgy érezz és cselekedjél, mint én. Ugy beszélj, mint a hogy-én beszélek. Csak tehetném, szegény barátom! Olyan vagyok, a milyen vagyok. A mint isten megteremtett, úgy adtam magamat neked oda. Nem bántam meg, nem kérek vissza semmit, mert minden emberi lény közt te vagy nekem a legkedvesebb.

— De nem szeretsz!

— Szeretlek azzal az egész akaraterővel, mely bennem lakozik! Az én hibám, ha nem erősebb és nem más?

— Ha teljesen biztos volnék benne, talán megnyugodnám.

— Mit akarsz ezzel mondani?

— Azt akarom mondani, hogy föltételezem benned a képességet, hogy másképp szeress és hogy csak nem én vagyok az a férfiú, a ki benned ezt a szerelmet fölkelthetné.

— Tévedsz, barátom! Több vagy te nekem, mint a mennyi valaha ember volt és lesz. Legalább így hiszem én. Nem hazudom neked, nem színlelek, mint azt oly sok más nő teszi. Légy azért hálás, ne kinozd magad és ne busulj. Bizzál vonzalmamban, a mely hű és egyedül csak a tied.

— Különös módon fogod föl a szerelmet, és épp oly különös módon beszélsz róla, felelt Mariolle alig hallhatólag. Te beéred azzal, hogy egy széken ott ülök melletted. Reám nézve azonban üres a világ nélküled. Nem tudok semmit, nem érzek semmit, nem akarok kivüled semmit.

A szép asszony barátságos mosolygással felelt:

— Tudom és értem én mindezt. El vagyok tőle ragadtatva és csak arra kérlek, szeress mindig így, ha lehetséges, mert ez igazán boldoggá tesz. Csak arra ne késztesd, hogy komédiát játszszam neked. Nekem igen nehezemre esnék és egyikünk-höz sem volna méltó. Régóta éreztem, hogy e kölcsönös magyarázatnak meg kell köztünk történnie. Igen fáj nekem, mert őszintén szeretlek. Természetemet azonban nem változtathatom meg, a tiedhez hasonló sohasem lesz. Végy tehát úgy, a milyen vagyok.

— Sohasem gondoltál tehát arra, sohasem tartottad lehetségesnek, hogy másképp is szerethetnél? Egy napig, egy óráig legalább? — kérdezte hirtelen.

A szép asszony zavarba jött és egy pillanatig gondolkozott.

— Mielőtt úgy szerettelek, mint a hogy most szeretlek, azt hittem, talán, hogy . . . hogy jobban el fog ragadni, ez esetben azonban kevésbé egyszerű, kevésbé odaadó és végre valószínűleg kevésbé őszinte is lettem volna.

— Végre kevésbbé őszinte?

— Miután te a szerelmet abban foglald össze, hogy »Vagy minden, vagy semmi«. Nálam pedig ez azt jelentette volna, hogy: »Előbb mindent, aztán semmit!« A mikor ez a semmi kezdődik, minden asszony hazudni kezd.

— Kinos elgondolnom, hogy máskép is szeretethetnél — szólt Mariolle bágyadtan. Te is érzed ezt, egy napon tehát majd csak eléd kerül az, a kit igazán fogsz szeretni.

— Nem hiszem — felelt Burne asszony habozás nélkül.

— De miért nem? Miért nem? Hiszen már érezted a szerelem sejtelmét, azt a le nem csillapított, kinzó reményt, hogy életed, lelked, tested összeforranthatna egy másik lényvel és beleolvadhatna. Miután e hatalmas érzést sejtethetted, elérkezik az a nap is, a mikor föléd kerekedik.

— Nem. Csak képzeletem ámított el. A mit neked adok, az minden, a mit adhatok. A mióta a kedvesed vagyok, gyakran gondolkoztam mind-ezen. Figyelj jól. Én nem félek semmitől, még a szavaktól sem. Nos tehát, meg vagyok róla győződve, hogy forróbban, mélyebben nem szerethetek, mint a hogy e pillanatban szeretek. Lásd, úgy beszélek hozzád, mint a hogy csak magamban szoktam beszélni. És azért teszem, mert okos, értelmes, éles eszü vagy és mert én a teljes becsületességben a legjobb és az egyetlen eszközt látom, a mely ben-

nünket hosszú időre egyesíthet. Ezt óhajtom és ezt remélem, barátom!

Mint a szomjazó a hűs cseppet, úgy szivta ő magába a szép asszony szavait. Aztán térdre borult és ruhája redőibe rejtette homlokát. És mialatt két kis kezét árasztott el csókjaival, folytonosan ismételte: »Köszönöm, köszönöm!«

Mikor aztán fölegyenesedett, hogy ránézzen, az ő szemeiben is két könnycseppet látott csillogni. Karjai a nyaka köré fonódtak, gyöngéden fölemelte magához, lehajolt hozzá és szempilláit csókolta.

— Ül le, — szólt aztán. — Nagyon oktalan dolog, hogy itt térdelsz előttem.

Mariolle leült. Némán nézték egymást egy ideig. Aztán azt kérdezte tőle az asszony, hogy elvezeti-e valamelyik nap Predolé szobrászhoz, a kőről most egész Páris beszél.

Megállapították a határnapot és Mariolle fölállt, távozni készült.

— Eljössz holnap Auteuilbe? — kérdezte suttogva.

— Hogyne jönnék!

Mariolle magánkívül volt örömében; e »talán« reménye elbódította. Remény volt az is, mely a szerelmesek szívéből sohasem hal ki.

VI.

Burne asszony kétlovas hintója gyors vágatással robogott végig a Rue de Grenellen. Április eleje volt.

A fiatal asszony lábai melegítő kövön pihentek, testét bunda takarta, mely szerelmesként simult hozzá. Kellemetlen érzéssel eltelve gondolt arra, hogy legkésőbb egy óra múltán bérkocsiba kell szállnia, hogy Mariolleval Auteuilban találkozzék.

Mily szívesen küldött volna neki lemondó táviratot! Az az elhatározása azonban, hogy minél ritkábban szedi rá, már kéthónapos volt és ez idő alatt igazán őszintén igyekezett, hogy úgy szeresse Mariollet, mint a hogy ez őt szerette.

Burne asszony ezt legalább meg akarta kísérleni. Sikerült neki az, hogy a legnagyobb gyöngédséggel emlékezett meg róla és a találkozások napjain bizonyos érzelmi lázban volt. Hiszen, a ki éjnek idején rablókkal és kisértetekkel foglalkozik, elvégre maga is megtanul félni.

Bundájába burkolva, lábait a melegítő kövön pihentetve, Burne asszony bizonyos kedvteléssel nézte, mint verődnek a jégdarabkák a hintó ablakához. És ezt a kellemes meleget elhagyva, jéghideg bérkocsiba szálljon és odasiessen ahhoz a szegény

emberhez? Igazán, nem volt ehhez való elég bátorsága.

Távol állott tőle a szándék, hogy visszavonuljon, hogy szakítson vele és hogy gyöngédségének határt szabjon. Továbbra is bizonyítékait akarta nyújtani szerelmének, — most is, a jövőben is, csak nem oly gyakran. Hiszen ez a gyakori találkozás talán meg is rontaná a csodás, ritka boldogság legszebb varázsát és soha nem szünő vonzóerejét. Ezt tehát nem szabad parancsolni.

Már azt is számítgatta, hogy mennyivel inkább biztosíthatná Mariolle állhatatosságát, ha néha megtagadná magát tőle. A bőjtölés fokozza az éhséget és az érzéki vágy nem egyéb étvágynál.

Idáig jutva, elhatározta, hogy ezuttal elmegy még Auteuilbe és csak rosszulletet fog színelni. Kevéssel ezelőtt még a lehető legkellemetlenebb volt neki a zimankós időben való kocsikázás; most már nem félt tőle. A mit még pár percz előtt nem akart, azt most szívesen tette. És nagyon jól tudta, hogy miért teszi. Mosolyogva mondta magában, hogy mégis különös, ha valaki egy oly természetes dolgot oly természetellenesnek tart.

Az előbb még félt Auteuiltől, mert ismerte a találkozások apróbb kellemetlenségeit. A gombostükkal, melyekkel nem tudott elbánni, mindig véresre szurta kezeit, és ruháit, miket a vetkőzés sietségében szerteszét dobált, csak nagynehezen

tudta megint összeszedni. A gondolat, hogy ismét magának kell öltözködni, már eleve lehangolta.

Burne asszony sokáig időzött e gondolatnál és megforgatta minden oldalról. Elvégre mégis csak valami közönséges, kissé megszégyenítő ez a meghatározott időben való szerelem. . . . az az óra, melyet már napokkal azelőtt megállapítottak, mint valami üzleti utat, vagy orvosi látogatást! Ha egy hosszú, zavartalan, bódító együttlét befejezéseül valami érzés elragadja az embereket, — ha az ajkak forró csókokban tapadnak egymáshoz és mámorban száll tova a lélek . . . ez igen természetes dolog. Mily egészen más valami azonban az, ha az ilyen csókokat előre bejelentik, ha hetenkint egyszer visszatérnek és ha az ember azokat, kezében az órát tartva, várja.

Óh, az az auteuili óra! Minden barátnéjánál kiszámította, és szinte félve érezte közeledni. Mert e kinos napokon nem maradt otthon, a hol valami látogatás, valami váratlan akadály fogva tarthatta volna, hanem bejárta Párist minden irányban. És most hirtelen így szólt magában:

»Ma ünnep van, igen későn fogok odamenni, hogy ne kinozzam tulságosan!«

A kocsi első részében egy kis faliszekrény volt, a mely e szűk, kárpitozott női-szoba fekete selymében rejtőzött. Fölnyitotta, kis ajtó tolult félre és egy tükör került elő, mely az ő arcának magasságáig ereszkedett le. A tükör mögött sok

apró ezüstszinű tárgy volt: arczpordoboz, ajkfestő ón, néhány illatszeres üvegecske, tintatartó, tollszár, olló, papírvágó kés az uj regény felvágására, melyet utközben olvas. Egy pompás óra is volt ott. Négyet mutatott.

— Még legalább egy óra! — gondolta magában Burne asszony.

Megnyomott egy gombot és az inas, a ki a kocsis mellett ült, kezébe fogta a hallócsövet. Burne asszony megragadta a másik végét, a mely a kocsiiban volt és ajkaihoz emelte a metszett kristályból készült beszélőkagylót.

— Az osztrák nagykövetséghez! — parancsolta.

Aztán a tükörhöz fordult. Ugy nézte benne képét, mint mindig, vagyis azzal a meglelégedéssel, melyet az emberek legkedvesebbjének láttára lehet érezni.

Burne asszony még javában nézte magát, mikor a kocsi nagy robajjal gördült be a nagykövetség kapujába. Begombolta bundáját, visszatette a tükröt és becsapta a faliszekrényt. A kocsi megállt és ő a kocsishoz fordult:

— Menjen haza! Ne várjon.

Inas jelent meg a lépcsőn és ettől az kérdezte:

— A herczegnő itthon van?

— Igenis, asszonyom.

Belépett, fölment egy emeleten és bement a

kis szalonba, a hol Malten herczegnő az íróasztalnál ült.

Barátnéját megpillantva, a hölgy örvendő, ragyogó szemekkel, gyorsan felállt. Megölelték és ajkon, arczon többször megcsókolták egymást.

Aztán két alacsony székre leültek a kandalló mellé. Nagyon szerették egymást, őszintén tetszetek egymásnak és megértették egymást minden tekintetben. Titokzatos és különös módon vonzották egymást, a jólét ugyanaz az érzése töltötte be őket. Félnapokon keresztül, szüntelenül tudtak fecsegni. Beszélgetésükben nem volt semmi mélység, de azért érdekes volt mindkettőjükre nézve, mert a mi őket egymáshoz füzte, az az izlésüknek teljes egyformasága volt.

— Látja, mennyire szeretem! — szólt Burne asszony. — Ma nálam ebédel, de még előbb is látni akartam; ez már valóságos szenvedély, kedvesem!

— Olyan szenvedély azonban, melyet én is viszonzok! — felelt a svéd nő mosolyogva.

És szokásukhoz hiven, kaczerkodni kezdtek egymással, akárcsak férfiakkal ültek volna szemben. Csakhogy ez a tetszésvágy a vetélytársnő ellen fordult.

Beszélgetés közben Burne asszony időnkint az órára nézett. Pár másodpercz mulva ötöt üt. Mariolle már egy órája várja.

»Most elég!« gondolta magában és fölállt.

— Már? kérdezte a herczegnő.

— Sietek, mert várnak. Pedig szivesebben maradnék itt.

Ujra összecsókolództak és Burne asszony, a ki bérkocsit hozatott, elment.

A sántító gebe csak nagynehezen czipelte tova az ócska csészát. És ezt a sántítást, ezt a fáradságot érezte Burne asszony magában is. Ő is hosszúnak, nehéznek találta az utat. Andrét látni fogja, de csalódást szerez neki. Az előbbinek örvendett, az utóbbi elszomorította.

Ott találta az ajtó mögött, a hol reá várt. A hidegtől félig megdermedett. A fákat rázta a téli vihar, a jégdarabok tánczot jártak a kifeszített esernyőn, mely alatt a ház felé igyekeztek. Lábaik besüppedtek a sárba.

Pusztá, kietlen volt a kert. És André sápadt volt. Igen szenvedett.

Mikor beléptek a szobába, Burne asszony így szólt:

— Oh istenem, milyen hideg van itt!

Pedig mindkét szobában vigan égett a tűz.

— A bundámat magamon tartanám egy kicsit.

Csak néhány gombot szabadított fel és ruhájának tolldisze kikandikált. Fázott, úgy ült, mint egy kis vándormadár, a melynek sehol sincs maradása.

Mariolle odaült melléje.

— Pompás ebéd lesz ez a mai! Már előre örülök neki.

— Kik lesznek ott?

— Hát első sorban te! És aztán Predole, a kinek az ismeretsége után olyannyira vágytam.

— Igazán? Predole?

— Igen! Lamarthe hozza magával.

— Sehogy sem fog neked tetszeni az a Predole. A szobrászok egyáltalán nem igen szoktak a szép asszonyoknak tetszeni. Hát még Predole?

— Lehetetlen, kedvesem! Nagyon is bámulom őt.

Predole legyőzte, meghódította Párist. Ismerték ugyan és tisztelték már legutóbbi kiállítása előtt is. Azt beszélték róla, hogy pompás szobrocskákat készít. De a mikor műveit együtt látták a kiállításon, a lelkesedés valósággal kitört.

Különlegességét az apró szobrok képezték, a melyeken kevés, igen kevés volt a lepel: finom, fátyolozott meztelenség, a melyet művészi tökélyvel tudott megalkotni. Különösen tánczosnői mutattak ritka, simulékony szépséget.

— És még ki lesz ott? — kérdezte Mariolle.

— Malten herczegnő.

Ez a név kellemetlenül érintette őt. Volt valami kifogása ez asszony ellen.

— Hát még?

— Massival. Bernhaus, Maltry . . . egy szóval az én válogatott társaságom. Ismered különben Predolét?

— Egy kicsit.

— Milyennek találsz?

— Pompás ember. Egyike azoknak, a kik igazán szeretik művészetüket. És ha beszél, nagyon érdekes ember.

Mariolle megragadta a szép asszony kezét, a ki bundájában összehúzódott. Előbb gyöngéden ölelte, aztán megcsókolta. Burne asszonynak pedig eszébe jutott, hogy teljesen elfelejtette a beteget játszani és most hirtelen más ürügyet keresve, így szólt:

— Óh istenem, mily hideg van!

— Igazán?

— Roppantul fázom.

Mariolle felállt, megnézte a hőmérőt. A szobákban csakugyan nem volt meleg.

Aztán újra leült melléje és újra hallotta panaszát:

— Ó istenem, mily hideg van!

Most végre megértette. Három hét óta figyeli már erőltetett gyöngédsége megcsappanását. Most már értette, hogy ez az asszony megunta a színelést.

És mintha csak azt asszony gondolataiban akart volna tovább fürkészni, az kérdezte:

— Ma tehát még a bundádat sem akarod levenni?

— Nem, mert reggel óta köhögök egy kicsit. Ebben az utálatos időben meghűtöttem a torkomat és nem szeretnék ágyba kerülni.

Erre szünet következett, majd Burne asszony szólalt meg:

— Mindenkép látni akartalak, máskülönben el sem jöttem volna.

Mariolle azonban nem felelt. Megint az asszony szólalt meg:

— Heteken át a legszebb idő volt és most ilyen hideg van; igazán veszedelmes ez a hirtelen változás!

Mariolle pedig csak nézte az asszonyt és azt gondolta magában:

— Ez hát az ő szerelme!

Most először érzett iránta bizonyos gyűlöletet.

— Azt mondja, hogy fázik, — gondolta magában. — De csak azért fázik, mert nálam van. Igen, ha valami mulatságról van szó, valami szélelyről, a milyennel az efféle felületes teremtések töltik el idejüket, mily bátran daczolna mindennel, még élete árán is! A legkeményebb hidegben nyitott kocsin jár, csak azért, hogy ruháit mutogassa! De hát ilyenek a mai asszonyok!

Burne asszony pedig a legnagyobb lelki nyugalommal ült vele szemben és ő pontosan tudta, hogy e pillanatban, abban az édes, szeretett fejcskében nincs más gondolat, mint az, hogy ennek a kínos együttlétnek vége szakadjon.

Van-e még, volt-e valaha nő, a kit a szenvedély és hév teljesen betöltött volna? Volt-e valaha

nő, a ki szenved, sir, elragadtatással adja oda magát, a ki szerelmet rebegve ölel, kapaszkodik? Van-e nő, a ki testtel, lélekkel szeret — ajkaival, a melyek beszélnek, szemeivel, melyek mindent látnak, szívével, mely fennen dobog és kezével, mely simogat, kedveskedik? Van-e nő, a ki daczol mindennel, a ki éjjel és nappal, az őrzés és fenyegetés daczára, merészen és reszketve siet a férfi elé és ellentállás nélkül, a boldogságtól félőrrülten veti magát karjaiba. pusztán azért, mert szereti?

Elragadóan szép volt az az asszony, a mint ott ült, szorosan beleburkolódzva tolldiszes ruhájába. Igen, azok a ruhák, azok a féltékeny örök, azok a kaczer, drága akadályok, — azok védőleg övezték körül az ő kedvesét és megvédték vele szemben. Ezek voltak a tulajdonképeni ellenségek, a melyek ellen harczolni kell, s melyeket le kell győzni.

— Remekszép az öltözedek! — szólt Mariolle, nehogy arról kelljen beszélnie, a mi kinozta.

— Mit szólsz majd ma este, ha meglátsz?

Erre köhécselt néhányszor és aztán tovább szólt:

— Mindinkább meghülök. Engedj most elmennem, barátom! A nap nemsokára ujból visszatér és én is!

Mariolle nem kérte, hogy maradjon. Minden bátorsága elhagyta. Igen jól tudta, hogy nincs hatalma, a melylyel ezt a teremtest fölrázhatná nyugalmából, azt a teremtest, mely lelkesedést egyál-

talán nem ismert. Vége . . . vége örökre! Hiábavaló volt minden remény.

És lelkében hirtelen föltámadt a szilárd elhatározás, hogy e kínos rabságból kiszabadítja magát.

— Isten veled hát!

Mariolle hangjának bánatos volta meglepte az asszonyt.

— Ma estig, barátom;

— Ma estig. Isten veled!

Kikisérté a kert ajtajáig. Aztán visszajött és egyedül ült a kandalló mellé. Egyedül! Még csak most ébredt tudatára annak, hogy mily hideg van. Szíve nagyon szomorú volt. Vége! Mily borzasztó gondolat . . . oh! Sohasem fogja többé remélni, várni, sohasem fog róla ábrándozni azzal a szívből fakadó melegséggel, mely időnkint bevilágítja sötét életünket, mint az örömtűz a sötét tájat. Elment, mert fázott! Maga előtt látja, a mint épp az imént ránézett . . . elbűvölte, hogy szívét annál biztosabban érhesse. És mily jól érte, egyetlen, utolsó ütésével! Érezte, hogy a régi seb, mely fölszakadt, tovább terjed és gyógyíthatatlanná válik, mert a gyilkos közömbösséget kétélű tőr gyanánt forgatta meg benne. Sujtott szívéből pedig a fájdalom átözönlött egész testébe, fölszállt a torkáig és fojtogatta.

Ő elment, mert fázott! Ő hóhegyeken menne keresztül, hogy hozzá juthasson. A ház tetejéről vetette volna le magát, hogy lábainál heverhessen.

Kedvese, viszonyuk elején, mondott neki valamit, a mit nem felejtethetett el. Azt mondta: »A mai férfiak nem szeretik a mai nőket úgy, hogy értük kárt tennének magukban. Higyje nekem, ismerem én mind a két fajtát.« Mariolle tekintetében csalódott, önmagát illetőleg nem, mert még hozzátette: »Azt már eleve megmondom önnek, hogy én nem tudok valakit igazán szeretni, legyen az bárki is.«

Legyen az bárki is? Biztos dolog ez! Nos... őt legalább nem szerette, de hát más valakit... Nem, őt nem! Őt nem szerethette! De hát miért nem?

Mariolleben az az érzés támadt, hogy egész élete egyetlen, nagy tévedés volt. Sokáig védekezett ez érzés ellen, most kitört belőle és lesujtotta. Nem tett semmit, nem ért el, nem nyert, nem vivott ki semmit. A művészetek izgatták, de egyikhez sem mert hozzáfogni. Hiányzott belőle az a kitartó munkakedv, a mely győzelemre vezet. Siker nem boldogította, lelkesedés nem élt benne valami nagy feladat iránt. Egyetlen, erőteljes igyekezete... az a törekvése, hogy egy nő szívét legyőzze, hajótörést szenvedett.

Sokáig tartott, míg végre lecsillapodott egy kicsit, akkorra már az éj is leszállt. Még épp anynyi ideje volt, hogy visszatérhetett lakásába, hogy az ebédre átöltözködjék.

VII.

Mariolle első vendégnek érkezett Burne asszonyhoz. Leült és figyelmesen nézte a falakat, butorokat, függönyöket, csecsebecséket, melyeket szeretett, mert azé az asszonyé voltak. A szalon bizalmas helye volt neki. Itt ismerkedett meg vele és itt látta újra, oly számtalanszor. Itt keletkezett szerelme és napról-napra fejlődött benne, mignem elérkezett a vereség órája.

Megnyilt a mellékszoba ajtaja. Burne asszony lépett be és kezeit Mariolle felé nyujtva, sietett hozzá. Ő pedig uralkodni igyekezett magán és a szép asszony nem vett észre semmit.

Az, a ki előtte állt, nem is ő volt, hanem élő, páratlanul remek virágbokréta. Dereka körül szegfüöv simult. Meztelen karjait és vállait nefe-lejts- és gyöngyvirág-girlandok csókolták. Mellén pedig három orchidea pompázott. Szőke hajában ibolyák voltak, melyek kelyhében briliáns cseppek csillogtak.

— Fejgörcsöm van, így szólt, de majd jobban leszek.

Lehellete olyan volt, mint a tavaszé s Mariolle bámulva nézte. Valjon ki számára készült e pompás öltözék? Kedveseinek akart tetszeni, vagy Maltin herczegnőt akarja elhomályosítani?

Megnyilt az ajtó, a herczegnőt jelentették be.

Burne asszony eléje sietett és orchideáit gondosan kimélve, könnyed, gyöngéd mosolygással nyujtotta neki ajkait. Mily csinos, irigylésre méltó csók, melyet e két nő — teljes szivből — váltott!

Mariolle megrezzent a halálos fájdalomtól. Ő eléje sohasem sietett így, így sohasem csókolta meg őt, mint ezt az idegent. Megint az előbbi következtetés ébredt fel benne: »Ezek a nők nem a mi számunkra vannak teremtvé!«

Massival érkezett, utána Pradon, Bernhaus gróf és Maltry, a ki valósággal ragyogott az angol chictől. Még Lamarthe-ot és Predolt várták. A szobrászról beszéltek és az egész társaság egyhangulag őt magasztalta.

Végre megjelent. Bámulva nézték. Bizonytalan koru, köpczös ember, széles parasztvállakkal és fekete haju, nagy fejjel. Vonásai éles metszésűek voltak, az orra hatalmas, ajkai vastagok, szakálla szürkülő. Arczából félenkség és kellemetlen érzés látszott. Ügyetlenül lógatta karjait. Talán óriási kezei okozták ezt. E kezek szélesek, vastagok voltak, izmos ujjukak, mint egy Herkulesé, vagy mészárosé. Arcza annál élénkebb kifejezésű volt. Szemei szürkék voltak és tekintetük átható. Gyorsan, firkészve nézett körül. E szemekből nagy lélek szólt.

Burne asszony egy kis csalódást érzett. Udvariasan székkal kínálta meg a művészt és ő leült. De elfogultan ült, valószínűleg bosszankodott, hogy egyáltalán eljött e házba.

Lamarthe azonban, a kiben megvolt a nagyvilágias jártasság, magára vállalta, hogy megtöri a jeget és odafordult barátjához.

— Már csak meg kell önnek mutatnom, kedvesem, hogy hol van. Fenséges urnónket már ismeri. most a környezete kerül sorra.

És egy kézmozdulattal a kandalló felé mutatott, a melyen Houdon egy eredeti mellszobra állt, aztán egy íróasztal felé, a melyen Clodian híres tánczó női diszelegtek. Végül egy állványra, melyen a legszebb négy Tanagra-alak állt.

Predole arcza hirtelen felvidult. A pusztában újra megtalálta gyermekeit. Felállt és odasietett a négy, antik agyagalakhoz. Kettőt közülük megragadott hatalmas kezeivel, melyekkel egy ökröt is lesujthatott volna. Burne asszony félt. Ő pedig ügyesen, óvatosan, gyöngéden forgatta az alakokat; úgy tett, mintha becézné.

— Ugy-e, csinos? — kérdezte Lamarthe.

És most a szobrász kezdte dicsérni. Kifejezései oly találóak voltak, mint a milyen tiszták voltak gondolatai. Egy sarokban félig elrejtve, bronzszobor állt, mely oly nehéz volt mint egy ágyugolyó. Ő pedig megragadta, odavitte a lámpa elé, sokáig nézte, aztán visszavitte a helyére. Aligha erőltette meg.

— Óriás, a ki szinte hivatva van arra, hogy márvánnyal, érczel birkózzék, ugy-e?

Lamarthe mondta ezt és a többiek rokonszenvesen nézték Predolet.

Inas jelentette, hogy találva van.

A ház urnője a szobrász karjába kapaszkodott. Az asztalnál az ő jobbján ült és oly udvariasan, mint a hogy egy előkelő ház örökösénél neve eredete felől tudakozódott volna, azt kérdezte:

— Az ön művészetének az a nagy előnye is megvan, hogy a legrégibb, ugy-e bár?

— Én istenem, nagyságos asszonyom, felelt a szobrász nyugodtan, a bibliai pásztorok már a sipon játszottak, a zenének tehát kétségkívül még régibbnek kell lennie. Története persze csak aránylag rövid idő óta van, míg a szobrászat története igen messze időkbe nyulik vissza.

— Szereti ön a zenét?

— Én minden művészetet szeretek.

— Tulajdonképp ki találta fel az önét?

A szobrász gondolkozott. Aztán, oly gyöngéden, mintha valami megható történetről volna szó, így kezdett beszélni:

— A hellén hagyományok az athéni Dedalosnak tulajdonítják. Nekem azonban jobban tetszik az a hit, mely a sicyoni Dibutadest tartja megteremtőjének. Kore nevű leánya kedvesének árnyékát szénnel kivonalozta. Apja pedig a körvonalakat kitöltötte agyaggal és megmintázta. Ezzel az én művészetem megszületett.

— Pompás! — szólt Lamarthe és rövid szünet után így folytatta:

— Igen, igen, csak akarnia kell, Predole! Nem is hiszi, nagyságos asszonyom, hogy mily érdekes ez az ember, ha kedvencz tárgyára térhet, ha azt kellő világításban mutathatja be.

A szobrász pedig aligha czélozta azt. Hogy mellényét megvédje, az asztalkendőjét odaerősítette nyaka és gallérja közé és oly nyugodtan ette levesét, mint egy paraszt. Később egy pohár bort ivott, mely jobb és kellemesebb hangulatot keltett benne.

Időnkint meg-megfordult. Egy szoborcsoporthozat, mely mögötte, a kandallón állt és a melynek képét a tükörből látta, felkeltette figyelmét. Végül már nem birta megállani és azt kérdezte:

— Falguières csoportja, ugy-e?

Burne asszony mosolygott.

— Igen, Falguièresé. Hogy ismerte meg a tükörből?

Most a szobrászon volt a sor, hogy mosolyogjon.

— Hogy mint, nagyságos asszonyom, azt nem tudom, de egy pillantásra megkülönböztetem a művészeket, a kik csak szobrászok, azoktól, a kik festeni is tudnak és viszont. A ki csak egy szakmát ért, az másképp terem.

Lamarthe csillogtatni akarta barátját. Közelebbi felvilágosítást kért és Predole rátért.

Lassan, találó szavakkal és teljesen új, ere-

deti módon írta le és jellemezte a szobrászok festészetét és a festők szobrászatát.

Beszédközben nagy kezei úgy mozogtak, mintha javában mintáznának. Elragadóan könnyű, simulékony mozdulataikkal alkották azokat a műveket, a melyekről beszélt. Feszülten nézte mindenki az ujjait, melyek a tányérok és a poharak fölött szinte kézzelfoghatókká tették azt, a miről szája beszélt.

Ha azonban oly étellel kínálták, a mit szeretett, elhallgatott és minden figyelmét az evésre fordította.

Az ebéd befejezéséig már csak keveset beszélt — alig ügyelt a többiekre, kik a színházakról a politikára, a bálokról a házasságokra és az ujság-czikkekről a lóversenyekre tértek át. Ő étvágygyal evett és szorgalmasan ivott a borból, a mely ellen alig lehetett kifogása.

Visszamentek a szalonba. Lemarthe most is megmutatta a művésznek a remek csecsebecséket. Predole elragadtatással bámulta az üvegszekrényben álló kétségtelenül hiteles, megbecsülhetetlenül értékes ezüst tintatartót, Benvenuto Cellini művét. Kivette a kincscsel fölrő remeket, leült egy székbe és most azt beszélte el, hogy mily hatással voltak rá a művészet eme csodái, miket saját szemeivel láthatott.

Lamarthe el volt tőle ragadtatva.

— Szeretném megcsókolni, mondta neki lelkesen. Ön az egyetlen igazi művész, korunk egyetlen-

len embere, a kiből ihlettség van. Egy pohárka likőrt üríték egészségére.

A társalgás most ismét általánossá vált. De csak vontatottan haladt, mert azok a nagy gondolatok, a melyek az elébb járták be a szalont, elfojtották ezt.

Predole korán távozott. Azzal mentegetődzött, hogy mindig hajnalban szokott dolgozni.

A mint elment, Lamarthe lelkesen fordult Burne asszonyhoz:

— Nos? Milyennek találja?

A szép asszony habozott. Arczán egy kis kedvetlenség látszott és távolról sem elragadtatás.

— Elég érdekes, de nem valami tulfinom.

A regényíró mosolygott.

— Aha, gondolta magában. Oltözékedet nem bámulta meg, pedig tulajdonképp te vagy itt az egyetlen drágaság, a mely megnézésre érdemes. Még néhány udvariasságot mondott neki és aztán Malten herczegnőhöz ment, hogy neki hódoljon. Bernhaus gróf odalépett a ház asszonyához és leült egy alacsony taburetre. Úgy látszott, mintha a lábainál ülne. Mariolle, Massival, Maltry és Pradon pedig tovább beszélt a szobrászról. Rájuk nagy és mély benyomást gyakorolt.

Massival azonban csakhamar megunt a dolgot. Ő nem szeretett sokáig oly művészetről beszélni, a mely nem volt az övé és szintén oda fordult Malten herczegnőhöz. Lamarthe átengedte

neki a maga helyét és az urak társaságát kereste föl.

— Nem mennénk? kérdezte Mariollettól?

— De igen, szívesen.

Az író szívesen kísérgette haza éjjelenként egyik-másik ismerősét, hogy az utcán elbeszélgeszen vele. Az ő tüdeje, az ő lábai sohasem fáradtak el. A járás is kellemes éjjeli nyugalmat biztosított neki.

Mariolle ellenben végkép elfogyni érezte erejét. A mint a szeretett asszony ajtója bezárult mögötte, újból érezte a csalódásnak, az őt ért végtelen keserűségnek egész terhét.

Nem bírta tovább; nem is akart már semmit. Ugy akart eltávozni, hogy soha többé vissza ne térjen.

Burne asszony szívrehatóan bucsuzott el tőle.

A két férfi egyedül volt az utcán. Az idő megváltozott, a hideg megszűnt. Enyhe, meleg volt a levegő, pedig mindössze két óra mult el a tavaszi jégeső óta. Az égen csillagok ragyogtak. A járdák kövei megszáradtak, szürkék voltak, csak a kocsiuton csillogott a gázlámpák fénye a tócsákban.

Lamarthe így kezdett szólani:

— Az a szerencsés Predole! Az egész világon egyebet sem szeretett, mint művészetét. Csak ez töltötte be életét és minden gondolatát. Csak ez engesztelte és vidította föl őt, széppé és boldoggá tette életét. Igazi művész! És a mi nőinkkel, a sok

czifra, cziczomás jószággal egyáltalán nem törődik. Láttá-e, hogy mily kevésre méltatta a két szép hölgyet, a kik különben igazán bájosak voltak. Ezért hangzott a háziasszony ítélete úgy, hogy »ostoba és kiállhatatlan!« Reá nézve csak ő maga és önbecse létezik . . . mert a ruhája egy része önmagának, az a bizonyítvány, melyet szépsége számára állit ki naponta! Mily fölületes és önös egy ilyen nő!

Itt megállt és botját odaütötte a járda kövéhez. Majd így szólt tovább:

— A nők ismerik, értik és teljes ügyességgel használják föl azt, a mi nekik a legnagyobb értéket kölcsönzi. Magasztosabb, tartósabb czélokról, nagy és tiszta szellemi élvezetekről, érzékeik esztétikai használatáról fogalmuk sincs. Éleslátásuk épp olyan, mint a vadaké, mint az indiánusoké, a kik mindig csak arra gondolnak, hogy másnak hálót vessenek.

Lamarthe itt megint odaverte botját a járdához, mintha utolsó mondata után pontot akart volna tenni.

Aztán megint tovább beszélt:

— Sokat ugysem lehet tőlük kívánni! De az izlésnek és fölfogásnak ugyanaz a hiánya, a mely az ő szellemi tekintetüket elhomályosítja, a mikor magasabb rendű dolgokról van szó, velünk férfiakkal szemben is vakokká teszi őket. A férfiak elcsábításához sem szellem, sem sziv, sem okosság, sem érdem nem kell. A férfiak értékébe és bátor-

ságába ma már egyetlen nő sem szeret bele. A mi nőink komédiásnők . . . komédiásnők a szerelemben is! Chikkel tanulják be azt a szerepet, a melyet a hagyomány juttatott nekik és a melyet nem hisznek többé. Azért komédiások kellene nekik partnerekül is, — hazugok, a milyenek ők maguk. Komédiások alatt én pedig a világiakat értem.

Hallgatag mentek aztán jó ideig egymás mellett. Mariolle figyelmesen hallgatta az író. Fájdalmának teljes erejével helyeselte minden szavát. Tudta ezenkívül azt is, hogy ez idő szerint egy, kissé kalandos, Epilató nevű olasz herczeg vivási művészetével ragadtatja el egész Párist. Mindenütt róla beszéltek. Dicsérték eleganciáját, erőteljes simulékonyságát. És az az ember a kis Fremines bárónő teljes figyelmét igénybe vette most.

Miután Lamarthe még mindig hallgatott, Mariolle újra kezdte:

— A hiba bennünk van. Mi rosszul választunk. Vannak más nők is!

És a regényíró így felelt:

— Igen. Divatárus leányok és kedves, sentimentális polgárasszonyok. Itt a szegényes viszonyok, ott a boldogtalan házasságok! nem tagadom, hogy ezek a nők bizonyos ragaszkodásra képesek. Az efféle szomorú lelkeknek már magam is gyakran nyújtottam vigasztalást. De a mint mondtam, a mi gazdag köreinkben, a hol a nők semmit sem akarnak, a hol semmire sincs szükségük, csak egy

kis szórakozásra, a hol a férfiak is bizonyos általuk megállapított szabályok szerint dolgoznak és mulatnak, — e körökben szó sincs többé arról az ősrégi, természetes vonzó erőről, a melyet a nemek gyakorolnak egymásra.

— Igaza van! — dörmögött Mariolle.

Mind nagyobbra nőtt benne a vágy, hogy megszökjék, messzire ez emberektől, e báboktól, a kik időtöltésből majmolják a multak szép, forró szerelmi életét, élvezett édességéből azonban semmit sem éreznek.

— Jó éjt! — mondá. — Lefekszem!

Lakására ment, leült íróasztalához és így irt:

»Isten önnel, nagyságos asszonyom! Emlékszik még első levelemre? Abban is bucsuztam, de megmaradtam. Nem kellett volna tennem. Mikor e sorokat olvassa, már nem vagyok Párisban. Szorul-e magyarázatra, hogy miért? Az én fajtámbeli férfiaknak sohasem kellene oly nőkkel megismerkedniök, a kik önhöz hasonlítanak! Ha művész volnék és szivemen könnyíthetnék, a mikor érzelmeimet kifejezem, ön talán tette buzdította volna tehetségemet. Én azonban csak szegény bolond vagyok, a ki ön iránt érzett szerelmét sulyos, vigasztalan bánattal fizeti meg. Mikor először láttam önt, nem sejtettem abbeli képességemet, hogy így fogok szeretni és szenvedni. Más nő a szivemet diadallal töltötte volna be, életre ébresztette volna. Ön csak kinozni tudta

e szívet. Hogy nem bűnös benne, jól tudom. Nincs jogom ön irányában, még arra sem, hogy irjak önnek és kérjem: bocsásson meg! Az ön természetében rejlik, hogy másképp kell éreznie, mint a hogy én érzek, hogy nem is sejti, a mi bennem dul, a mikor küszöbét átlépek, ha hozzám szól, ha rám néz. Igaz, ön vonzalommal viseltetik irántam, zavartalan, nagy boldogságot is nyújt, úgy, hogy egész életemen át térdeimen állva kellene azért hálálkodnom. Csakhogy én ezt a boldogságot nem kívánom. Miféle szerelem, mily rettenetes, kinos szerelem az, mely folytonosan eseng a meleg szó alamizsnájáért, a gyengéd kedveskedésért és a mely mindig hiába kér! Szívem üres, oly üres, mint a koldus gyomra, a ki kezét esdve nyújtja ki és az utcán ön után fut, sokáig, messzire! Ön odadobott neki sok szépet, csak kenyeret nem. Nekem pedig a kenyér kellett: *szerelem*! Most utnak indulok, nyomorultan, szegényen, nélkülözve azt a gyöngédséget, melylyel nem ajándékozott meg és a melynek néhány morzsája megmentett volna! Nem maradt meg e földön egyebem, mint a kinzó gondolat, a mely hozzám fűződik és melyet meg kell ölnöm. Megkísértem!

Isten önnel, nagyságos asszonyom. Bocsánat! Köszönöm! Bocsánat! Még e perczben is lelkem egész hevével szeretem. Isten önnel!

Mariolle André.«

HARMADIK RÉSZ.

I.

Verőfényes reggel napsugara ömlött el a városon. Mariolle háza előtt kocsi állt. A bakján két bőrönd és egy utazó-táska. Inasa az éj folyamán mindent összeesomagolt, a mire esetleges, hosszabb távolléte alatt szüksége lehetne. Most kijött Mariolle és cziméül egyelőre Fontainebleaut hagyta, *poste restante*. Nem vitt magával senkit, sem látni, sem hallani nem akart olyasmit, a mi őt Párisra és bizonyos dolgokra emlékeztetné.

— A lyoni pályaudvarhoz! kiáltotta a kocsisnak és a kocsi elindult.

Mariollenek most egy másik bucsuzás jutott eszébe. Három hónap multán egy éve lesz, hogy a Szent-Mihály hegyre elutazott és akkor is így mosolygott a tavasz, mint ma. Tudni sem akart azonban erről az emlékről és kinézett az ablakon.

A kocsis egyet fordult és a Champs Elysées utja tünt föl, napfényben uszva. Az utóbbi napok hidege nem sokat gátolta fejlődésében a sarjadzó lombot.

Hosszunak látszott az ut. A sok szenvedés után kimerültnek érezte magát, mintha tiz éjjel virrasztott volna egy haldokló ágyánál. A mint Fontainebleauban ért, közjegyzőhöz ment, a hol az erdőcske szélén álló valami alkalmas butorozott lakás után tudakozódott.

A közjegyző, a ki máskülönben komoly uri ember volt, mosolygott. Szerelmi kalandra gondolt és azt kérdezte:

— Egyedül van, uram?

— Egyedül.

— Szolgaszemélyzete sincs?

— Az sincs! Embereim Párisban maradtak; itt majd másokat szerződtetek. Dolgoznom kell és szükségem van a legnagyobb magányra.

— No, a mostani évszakban ezt megszerezheti.

Pár percczel később nyitott kocsit vitte Mariollet és bőröndjeit Montigny felé.

Az erdő épp ébredezni kezdett. Az óriási tölgyek koronáiban zöld foltok rezegtek. Az uton buja, zöld gyepek sarjadzott. A levegőben az a bódító illat terjengett, melyet az első napsugár fakaszt mindenütt.

Mint a fogoly, a ki börtönéből szökött meg, Mariolle úgy lélegzett. Oly ember érzésével, a kiről leoldották a bilincseket, mind a két karját odatámasztotta a kocsis oldalára, kezei pedig lelógtak a kerekek felé.

Jól esett neki a szabad, tiszta levegő. És él-

vezni akarta, élvezni, a míg fájdalma lecsillapodik talán egy kicsit, a míg tüdőin át a szívéig hatol a szabadság érzete.

Marlotte falun tul az ut egy szük völgybe ereszkedett le, melyen keskeny patak kigyódzott keresztül. Mariolle elragadtatva nézte ezt. A lakást, melyet a közigyöző választott ki számára, pompásnak találta. Régi ház volt, melyet egy festő rendbehozott és öt évig lakott benne. Aztán megunta és nem akarta továbbra is bérelni. Ott állt közvetlenül a viz partján, csak egy kis kert által választva el tőle, a mely jegenyefás terraszra nyilott.

— Itt meggyógyulok! — gondolta magában Mariolle. A közigyözővel eleve megegyezett az esetre, ha a ház tetszenék neki. A kocsissal megküldte az üzenetet és most csak a berendezkedést kellett még elvégezni, a mi nem volt nehéz dolog. A községi irnok szerzett neki két cselédet. Az egyik főzött, a másik takarított és mosott.

A ház földszintjén volt egy szalon, az ebédlő, a konyha és még két kisebb szoba. Fent is volt egy nagy szoba és egy nagyobb fülke, melyet az másik előbbi bérlő műteremül használt.

A nap gyorsan telt el. Leszállt az est. Mariolle odaült a nyitott ablakhoz és élvezettel szívta magába a harmatos kert nedves, édes frissességét. A nap leszállt és mély árnyék borult a rétekre.

A vacsora készítése közben lent beszélgetett a két cseléd. Egyebekben igazi csend és nyugalom

volt itt. Mariolle reggel óta már ezerszer vetette föl magában a kérdést: »Mit gondolhatott, a mikor a levelemet megkapta? Mit fog tenni?«

És végre azt is kérdezte magában: »Mit csinál most?«

Órájára nézett — fél hét volt.

— Épp most jött haza; vendégeit fogadja.

A szép asszonyt és szalonját tisztán látta maga előtt. Ott csevegett ő Malden herczegnővel, Freimines asszonynyal, Massivallal és Bernhaus gróffal.

És Mariolle lelkében hirtelen harag támadt. Párisban szeretne lenni. Ily időtájt mindig nála szokott lenni. Nem bánat volt az, a mit érzett, hanem a testi szenvedés egy neme. Akarata törhetetlen maradt. Ugy volt ő most, mint a morfium-élvező, a kitől a rendes időben elvonják a megszokott adagot.

Nem látott már semmit a rétekből, a napból, a mely a dombok mögött eltűnt. Csak őt látta, barátai körében, a mint teljesen elfoglalták a társadalmi gondok, melyek elrabolták tőle. »Elég volt!« mondotta magában.

Fölállt, végigsétált a kerten. A vízből köd szállt fel és a hideg réteggént nehezedett a szívére. Megfordult. Az ebédlőben terítve volt az asztal. Az étkezés után, a mit gyorsan elvégzett, — azt érezte, hogy testét és lelkét újra elfogta az a kellemetlen érzés, mely röviddel ezelőtt is megszállta.

Lefeküdt. Behunyta szemeit, de nem tudott elaludni. Lelki szemeivel látta őt, lelke szenvedett miatta, gondolatait nem bírta attól az asszonytól elterelni.

Kié lehet most? Kétségkívül Bernhaus grófé! Az a legalkalmasabb ember annak a tetszeni vágyó nőnek, elegáns, általánosan ismert, közkedvelt ember. Tetszett neki is, meghódítására minden fegyvert alkalmazásba vett, bár másnak volt a kedvese.

Lelke elmerült e kinos képzeletek örvényébe. Félálmában mindig ugyanazok a képek tűntek föl előtte: az a férfi és az az asszony. De az igazi álom került és a képek ott lengtek körölte egész éjjel, daczolva vele, izgatva őt, majd végül eltűnve, hogy a szunynyadásnak engedjék át a tért. De alig merültek a feledésbe, ismét visszatértek és a féltékenység kinos fájdalmával riasztották fel újra.

Alig hajnalodott, már fölkelte. Kezében a nehéz bottal, melyet elődje ott felejtett, kiment az erdőbe. A felkelő nap sugarai a még félig száraz ágakon keresztül odaözlönlöttek az elsárgult lomboktól és friss gyeptől tarka földre. Egész valóján érthetetlen levertség vett erőt.

Nem a fáradtság volt annak oka, nagyon jól tudta ő azt. Az ok egyedül abban az asszonyban rejlett.

— Óh, mily nyomor! — rebegett magában. — Miért tartott engem ily bilincsekben, engem, a ki

az élettől sohasem kívántam egyebet, mint a mit bánat nélkül lehetett élvezni.

E szenvedéstől való félelme, melyet talán gyógyítani sem lehet, élesebbé tette és túlizgatta figyelmét. Magába szállt és lelkét kezdte átkutatni. Hogy a leirhatatlan válság okait megtalálja, önmagát pontosabban kellett ismernie.

— Máskülönben sohasem ragadtattam el magam, — így tűnődött. — Nem vagyok sem tulzó, sem szenvedélyes ember. Az ítélet legyőzi bennem az érzést, a gondolkodás a vágyat, a képzelet a kitartást. Helyesen tekintve tehát, igényes, gondolkodó és nehezen kielégíthető ember vagyok. Életemben sok mindenfélét szerettem ugyan, de igazában nem ragaszkodtam semmihez. Mint szakértő élveztem, de nem bódultam el. Sokkal élesebben láttam mindig, mintsem a fejemet vesztettem volna el. Hajlamaimat sohasem követtem vakon, mert hidegen szemléltem és pontosan tudtam megkülönböztetni. És ez nagy hibám. Gyengeségemnek egyedüli oka.

Az a nő, akaratom ellenére, teljesen uralkodott fölöttem, bár félek tőle és átlátok rajta. A tulajdona vagyok és szép sorjában kiölte lelkem minden vágyát és törekvését. Igen, azt tette! Azelőtt a természet izgatott és meghatott. Szerettem a zenét, a gondolkozást. Vágytam mindarra, a mi szép és kellemes a földön.

És életem utjába vetődött egy lény, mely

mind e hajlamaimat a maga személyében egyesítette és a szerelmet teremtette belőle. Szívemnek is tetszett ez a lény, a vele való érintkezés és jelenléte boldoggá tett, valami titokzatos, lebilincselő varázs eredt belőle és úgy megbénított, mint bizonyos virágok bódító illata.

Egyedül ő uralkodik még bennem. Kivüle nincs kívánságom, vágyam, gondom!

Ez az ujjászülető erdő máskülönben mennyire elragadott volna! Ha nem látom, nincs hozzávaló érzésem, jóformán nem is létezik reám nézve. Egyesegyedül azé a nőé vagyok, a kit nem akarok többé szeretni.

Előre! Csak egy mód marad még e képzeteim elölésére: a kimerülés. A nélkül sohasem fogok meggyógyulni.

Fölállt, lement a sziklás dombon és nagy lépésekkel kezdte meg vándorlását. A szellemi teher azonban úgy lenyomta, mintha vállain czipelné magával. Mind gyorsabb lett a lépése és a mikor a nap átszűrődött az ágakon, a mikor a fenyvesek illatát vitte feléje a szél, megkönnyebbülést érzett, jövőndő vigaszt sejtett.

Hirtelen megállt.

— Hiszen én már nem is megyek, valósággal futok! — mondta magában.

Csakugyan futott . . . önmaga elől szökött, céltalanul, oly szerelem által üldöztetve, melylyel szakított.

Végre nyugodtabb lett. Az erdő képe megváltozott: zöldebb, sötétebb lett. Itt már az igazi tavasz uralkodott, a mely egy éjen át született meg.

Mariolle behatolt a sűrűségbe. Mind magasabbra nyultak a fák és egy-két óra hosszat bolyongott. Óriási zöld lombivezet rejtette az eget. Mariolle bámult. Hol jár ő most? Erdő ez, vagy tenger, a melyben elsülyed. A fény és lombok erdeje, az oceán zölde aranytisztasága?

Jobban érezte magát. Ugy vélte, hogy balvégzete messzire maradt el tőle. Itt nyugalom honolt. Leheveredett a barna levelekből álló szőnyegre, mely akkor képződött, mikor az új hajtás kitolta helyéből a régi lombot.

Örült, a mikor a friss földet megérintette. Örült a tiszta levegőnek, a mely körülte lengett. Lelkében pedig, eleinte csak elmosódva, később mind határozottabban ébredezett a vágy, hogy társa is legyen e remek világban. »Oh, ha ő itt volna, itt, velem!« így gondolkozott.

Lelki szemei előtt hirtelen föltűnt a Szt.-Mihály-hegy. Ott egészen más volt az az asszony, mint Párisban és akkor, a mikor a tenger szele megnövesztette benne a fakadó érzelmeit és lábai a sárga homokpartot érintették, akkor talán szeretete őt egy kicsit, hacsak egy napig is, hacsak egy pár óráig.

Itt pedig, e zöld fasorban, az életnek e soha

ki nem apadó tengerében, talán ismét feltámadnának azok a röpke, édes érzések.

Mariolle sokáig feküdt. Álmai kinozták, tekintete belemélyedt a feje fölött susogó lombokba. Végre behunyta szemeit, az erdő csendje elbódította. Elaludt . . . és a mikor fölébredt, már két óra is elmúlt.

Mikor fölkelte, már nem volt oly szomorú, nem is volt oly beteg. Így indult hazafelé. A süriüségéből kikerült egy tisztásra.

»Királyliget.« Ezt az elnevezést tüntette föl az ut mentén egy tábla. És a tölgyek királyi országában igazán ez volt a főváros.

Kocsi haladt el arra. Üres volt. Mariolle elfoglalta és Marlotteba hajtatott. Éhes volt és a vendéglőben akart ott megebédelni. Montignyba aztán gyalog is visszatérhet.

Eszébe jutott, hogy tegnap, arra menet, egy ujonnan megnyílt vendéglőt látott, a Corot fogadót, középkorias stilű művésztanyát, mely a párisi fekete macska utánzata volt. Ott állíttatta meg a kocsit és a nyitott ajtón át belépett egy nagy terembe. Ósdias székek és kényelmetlen támlák látszottak ott rég elmúlt időkbeli vendégeket várni. A háttérben egy fiatal leány állt, bizonyára pinczérnő, a ki létráról erősítgetett meg a falon néhány disztányért. Időnkint fölágaskodott, egyik kezét a falnak támasztotta, a másikkal a tányért emelte magasba. Mozdulatai gyorsak és ügyesek voltak, dereka

karcsu és kecses körvonalai mozgásközben valósággal hullámszerűen látszottak. Miután Mariollehoz háttal fordult, nem vette őt észre. Ő azonban figyelmesen nézte pár perczig és akaratlanul is Predolera gondolt.

— Igen csinos! — szólt magában. Milyen hajlékony ez a leány!

Végre köhintett egyet és a leány ijedtében majd lefordult a létráról. De csakhamar visszakerült az egyensúlyba és a kötél tánccosnők könnyedségével ugrott le a földre. Mosolyogva közeledett a vendéghez és azt kérdezte tőle:

— Parancsol uraságod valamit?

— Reggelizni szeretnék, kisasszony.

— Nem inkább ebédelni? Már félnégyre jár az óra!

— Hát ha magának jobban tetszik, megebédelek! Eltévedtem az erdőben!

A leány elmondta most az étlapot és Mariolle választott. A mint leült, a leány eltávozott, hogy megrendelje az ételeket és a terítéssel jött vissza.

Mialatt terített, Mariolle figyelemmel kísérte. Igazán csinos volt. Kedves és tiszta. Derekára igazán büszke lehetett. Arcza üde volt, mint az imént kinyílt rózsa. Piros ajkai közül pedig a legszebb gyöngyfogak csillogtak.

Retket, vaját tett az asztalra és Mariolle enni kezdett, nem is ügyelve többet a leányra. Bódulni akart, azért rendelt pezsgőt és a mikor ezt meg-

itta, még kávé is ivott és két pohárka édes pálinkát. Ma reggel csak egy falat hideg hust evett, igen éhes volt tehát. A bornak is megvolt a hatása. Mariolle egyszerre szabadnak érezte magát; bánata, aggodalma elhagyta. A tiszta bor elfojtotta, megkinzott szívét egészségessé változtatta. Azt hitte most, hogy feledni is fog tudni. Lassan ballagott vissza Montigny felé. Bágyadt volt és álmos és a mikor este lefeküdt, azonnal elaludt.

Éjfél körül megint fölébredt. Lidércznyomása ismét megjött és elűzte álmát. És vele együtt eljött ő is, a szeretett asszony. Ott járt ágya körül, de nem egyedül, hanem folytonosan Bernhaus gróf társaságában.

— Megálljunk! — gondolta magában. — Ez féltékenység! De hát mire?

Igen, féltékeny volt, és mire? Csakhamar megértette. Kételyei és aggodásai közepette sohasem hitte komolyan, hogy kedvese elárulná őt. Hű volt, de odaadás és gyengédség nélkül, csakis becsületes szándékából kifolyólag. De most ő eltépte a kötelet, az asszony tehát szabad volt és mindennek vége. Nem fog semmiféle más viszonyt kötni? Egyelőre nem, az bizonyos . . . De aztán? Egyik karból a másikba nem fogja magát dobni, sokkal erősebb az erkölcsi szégyenérzete, ha mindjárt az előítélettől nem is fél. Visszariadnak az érzékei a kedvesek sorozatától, érzékei, melyek oly közömbösek voltak.

De most szabaddá tette őt és most . . . kétségkívül másé lesz és az a más Bernhaus gróf lesz. Biztosan tudta ezt és ebben a tudatban nagyon szenvedett.

Miért is szakított vele? Hű, barátságos és szeretetreméltó volt, a mikor elhagyta! Miért szakított hát vele? Mert érzéki állat volt, a ki eszményi szerelmet képzelni sem tudott.

Ez volt az oka? Igen . . . de még más valami is vegyült bele. Nem akart fájdalmat türni. Mert az az asszony nem szerette úgy, mint ő őt, mert csókjainak gyöngédsége olyannyira különbözött az ő csókjaitól, mert szive gyógyíthatatlan betegségében hitt, azért szökött el. Félt a nagy fájdalomtól, a miket hónapok és hetek óta sejtett és szenvedett s a miket éveken át nem akart viselni. Pedig hát a szenvedés nélkül való szerelem talán a lehetetlenségek közé tartozik.

Házacskája tornáczán egy függő-ágyat látott, ezt most kihuzta és két hársfa közé függesztette föl. Beléje feküdt és a közelében csörgedező folyócska vizét igyekezett futásában követni.

Édes bódulat vette körül és a testi jólét érzése hatolt be lelkébe. A mikor a reggelizés ideje elérkezett, az étkezést lehetőleg elnyújtotta. Hadd muljék gyorsan a nap. Csak egy dolog izgatta még: a levélhordó érkezése. Párisba és Fontainebleaubába azt az utasítást küldte, hogy minden postai szálitmányt ide küldjenek utána. Eddig semmit sem

kapott és a végtelen elhagyatottság érzése kezdett rajta erőt venni. Tulajdonképp miért? A kis fekete táska reá nézve semmi kellemeset, vigasztalót, vagy megnyugtatót nem tartalmazhatott. Legföljebb néhány hiábavaló meghívást és céltalan közlést.

Avagy lelke mélyében az a hiu remény rejtőzött, hogy Burne asszony irni fog neki?

— Mikor érkezik a posta? — kérdezte az egyik cselédttől.

— Délben.

Az épp most volt. Fokozódó nyugtalansággal figyelt minden kívülről jövő neszre. És hirtelen fölriadt, mert a külső ajtón kopogtattak. A levélhordó tényleg csak az ujságokat hozta, és három jelentéktelen levelet. Mariolle átfutotta a lapokat, újra a kezébe vette, unalmasaknak találta és elment hazulról.

Mihez kezdjen? Ujra elnyújtózkodott a függő ágyon és egy fél óra múlva most már ellenállhatatlanul érezte a változatosság után való vágyat. Az erdőbe menjen? Az erdőben csakugyan gyönyörű minden, csakhoggy ott még mélyebb volt a csend, mint itt a házban, a hová legalább néhány hangja jutott el az életnek. A fák és a lombok néma magányában elfogta a búskomorság és a bánat.

Gondolataiba elmerülve kezdte ma újra a tegnapi sétát és a mint a Corol fogadóba, a kicsi jókedvű pinczérnőhöz ért, gyorsan határozott:

— Odamegyek és ebédelni fogok.

Ez a gondolat tetszett neki. Ezzel legalább néhány órát eltölthet. Mariolle minden habozás nélkül utnak indult.

A hosszú falusi ut a völgyet egyenes vonalban metszette körül. Két fehér ház sor szegélyezte és az alacsony tetők fölött a hársfák lombjai érték össze. Az ajtókhöz falépcsők és kiszögellő karzatok vezettek. A falusi emberek kényelmesen dolgozgattak házaik előtt. Egy öreg, törődött asszony haladt el mellette. Haja sárga és szürkés volt, mint a parasztnál rendszeren, a kik ugyszólván soha sem őszülnek meg teljesen. Mereven nézett magára, oly szemekkel, melyek az életben sohasem láttak egyebet, mint a szegénység mindennapi szükségleteit.

Aztán egy fiatalabb nő jött, a ki ruhákat rakott ki szárításra. Alaktalan volt a teste, szinte kellemetlen volt ránézni.

— Nők! — gondolta magában Mariolle, — ezek is nők!

Burne asszony körvonalai tűntek föl lelki szemei előtt. Ott állt előtte, teljes szépségében és előkelőségével. Bámulatos egy lény, a férfiak kedvére teremtvé. E visszahozhatatlan veszteségen kesergett most.

Gyorsabban ment, hogy érzését és gondolatait lecsillapítsa.

A mikor belépett a marlottei fogadóba, a kis

pinczérnő azonnal megismerte. Szinte bizalmasan köszöntötte.

— Jó napot, uram!

— Jó napot, kisasszony!

— Iszik valamit?

— Igen, bevezetésnek. Aztán ebédelni szeretnék.

Megbeszélték, hogy most mit igyék és hogy mit egyék. Tanácsot kért a leánytól, hogy beszélni hallja, mert ügyes kifejezései és párisias kiejtése tetszett neki. Beszédében épp oly ügyes volt, mint mozdulataiban.

— Csinos leány! — gondolta magában, mi-
alatt őt hallgatta.

— On párisi? — kérdezte tőle.

— Igen, uram.

— És már régen van itt?

— Két hete.

— Jól érzi itt magát?

— Egyelőre nem igen. Várni kell még. A párisi levegő nem jót tett nekem. Azért is jöttem ide. Behozzam az ürmöst?

— Igen, kisasszony, a szakácsnak pedig a lelkére kösse az ebédemet.

— Teljesen nyugodt lehet.

Azzal elment és magára hagyta Mariollet.

Ő pedig lement a kertbe és leült egy lugasba, a hová az ürmöst is kivitette magának. Estig maradt ott. A rigót hallgata, mely egy kalitban fü-

työrészett és a kis pinczérnőt nézte, a ki jött, ment, mert észrevette, hogy tetszik a vendégnek.

Mariolle, mint tegnap, ma is ivott egy üveg pezsgőt, mielőtt elment. A sötét uton és a friss éjben azonban csakhamar elmúlt a mámore és legyőzhetetlen szomorúsága ismét a lelkére nehezedett. Mit tegyen? Itt maradjon? Meddig kell majd ezt a magányos életet folytatnia?

Igen késő volt, a mikor elaludt.

Másnap reggel Mariolle ismét függő-ágyában himbálta magát. Aztán három óra hosszat horgászott és sikerült négy apró halat fognia.

Étkezés után Marlottebe ment. Miért? Hogy idejét eltöltse.

A kis pinczérnő mosolygott, a mikor meglátta őt. És ő szintén mosolygott. Mulatni kezdett vele és bizalmaskodni. Ledru Erzsébetnek hívták. Anyja, a ki varrónő volt, egy évvel ezelőtt meghalt, a férje pedig, egy örökké részeg, állás nélküli pénzügyi hivatalnok, a felesége és leánya által tartatta ki magát, azóta eltűnt; mert a leány, a ki most egyedül varrt a padlásszobácskában, nem gondoskodhatott két embernek a szükségletéről. Végre megunta a magányt és pinczérnőnek ment egy vendéglőbe. Ott volt közel egy évig, aztán a marlottai Corot-fogadó alapítója szerződtette, a kit mint vendéget szolgált ki. Nyárára még két másik leánynak is kell érkeznie. A fogadós olyan ember, a ki igen jól ért az üzlethez.

Mariolle érdeklődéssel hallgatta ezt a történetet. A kicsikével úgy bánt el, mint egy kisaszszonynyal, és a szegény, vigasztalan, a korhely apa által földult családi élet egyes részletei után tudakozódott. Az elhagyatott, fiatal teremtés mindezek daczára megőrizte ifju jókedvét. Érezte, hogy az idegen ur részvéte szivből ered; élénk érdeklődése bizalmassá tette őt és oly közlékenynyé tette, hogy nyelve úgy mozgott, mint karjai.

Mariolle végül azt kérdezte:

— Örökre pinczérnő akar maradni?

— Nem tudom, uram. Én máról holnapra élek és a jövőt nem ismerem.

— Pedig gondolni kell rá.

A leány arczán merengő kifejezés vonult el.

— A mi jön, az jó és el kell fogadni; volt a válasza.

Mint jó barátok váltak el egymástól.

Pár nap multán Mariolle újra eljött, röviddel azután újra, majd gyakrabban. A kis elhagyatottnak naiv csevegése önkéntelenül vonzotta őt és egy kicsit elüzte bánatát. Csak a mikor esténként gyalog ment vissza, Montignyba, Burne asszony képe ismét feltűnt előtte és ez ismét a régi borzasztó kétségbeesésbe sodorta. Nem tudott semmi biztosat, a sötét uton ballagva, mégis elképzelte, hogy Bernhaus gróf mennyire haladhatott már a szép asszony kegyeiben. Rögeszméje volt ez, mely nap-nap után nagyobb hatalmat nyert felette.

— Az az ember az lesz neki, a mit ő akar, — gondolta magában; előkelő, — buzgó imádó, a kinek nincsenek igényei, hanem a kinek hizeleg ez a viszony és megelégszik azzal, hogy előnyben részesített kedvese lehet e pompás, csábító asszonynak.

Összehasonlította őt önmagával. Arra a meggyőződésre jutott, hogy az a másik sem égi vágyat, sem gyöngéd viszontszerelmet nem képes érezni, Mint simulékony, iskolázott és jól nevelt világfi bizonyára kevéssel fogja beérni. Valami szenvedélyes jellem semmiképp sem lehet.

Mikor Mariolle egy napon Marlottebe jött, a lugosban két fiatal, szakállas férfit látott ülni, kik lapos sapkákat viseltek és pipát szívtak.

A vendéglős, egy széles arczu nagy ember, a ki Mariolle üdvözlésére eléje sietett — az állandó déli vendéget ő is megkedvelte — nyomban jelentette:

— Tegnap óta két új vendégem van. Festők.

— Azok az urak ott?

— Igen . . . és hiresek is. A kisebbik a mult évben az aranyérmet nyerte meg.

Elmondott mindent, a mit a két csillagról tudott és végül azt kérdezte:

— Ma mit parancsol, Mariolle ur?

— Ürmöst, mint rendesen.

Erzsi behozta a palaczkot, poharat.

— No, kicsike, haragszik még? — kérdezték a festők a lugasból.

A leány nem felelt. De a mikor közelebb jött Mariollehez, ez nyomban meglátta sirástól piros szemeit.

— Maga sirt?

— Igen, egy kicsit, felelt a leány egyszerűen.

— Mi történt?

— Az a két ur szemtelenkedett velem.

— Mit tettek?

— Ugy bántak velem, mint valami rossz leánynyal.

— A gazdájánál nem panaszolta be őket?

A leány fölvolta vállait.

— A gazda . . . az én uram! Azt most már jól ismerem!

Mariolle résztvevőleg és felháborodva kérte a leányt:

— Mondjon el nekem mindent!

A leány elmondta. A festékmázolók, kik csak tegnap érkeztek, a legdurvább módon közeledtek hozzá. Az erre való pusztá emlékezésnél is meg-eredtek a könnyei. Mit tegyen most itt, idegen emberek között, a hol senki sem védi és segíti?

Mariolle erre ajánlatot tett neki:

— Nem állna az én szolgálatomba? Jó bánásmódban lesz része és ha visszatérek Párisba, a maga ura lesz és azt tehet, a mit akar.

A leány nagy, fürkésző szemekkel nézett rá. Aztán röviden határozott:

— Elfogadom, uram.

— Mennyit kap itt?

— Hatvan frankot egy hónapra. De, szólt kissé félénken, némi borraivaló is járul hozzá. Összesen rámegy vagy hetven frankra.

— Én százat adok.

— Száz frankot egy hónapra? — ismételte a leány meglepetve.

— Igen. Elég?

— Már hogyne volna elég!

— Csak a kiszolgálással lesz egy kis dolga; a ruhámat és fehérneműmet fogja rendben tartani és a szobámat fogja tisztogatni.

— Elfogadom, uram.

— Mikor akar belépni?

— Holnap, ha úgy tetszik. A történtek után innen mindenesetre elmegyek és a legrosszabb esetben az előljáróságához fordulok.

Mariolle két aranyat vett ki a zsebéből.

— Ez a foglaló!

A leány arca fölragyogott az örömtől és elszánt hangon szólt:

— Holnap délelőtt önnél leszek, uram!

II.

Másnap reggel Erzsi megérkezett Montignybe. Egy paraszt targonczán hozta a ládáját. Mariolle, két öreg cselédjének egyikét, miután busásan kár-

pótolta őt, elbocsátotta. Az új leány a második emeleten, a szakácsné mellett, foglalta el az üres szobácskát. A mikor bemutatkozott kenyéradójának, ez alig ismert rá, úgy megváltozott. A marlottei lugasban bizalmasan csevegett vele, mint egy meghitt barátnője. Most mint alázatos cseléd jelentkezett. Mialatt Mariolle megmagyarázta neki, hogy mik lesznek az ő teendői, ő igen figyelmesen hallgatott, elrendezkedett szobájában és megkezdte szolgálatát.

Egy hét múlt el. Mariolle kedélyhangulatában nem történt semmi nevezetesebb változás. Csak az volt a különbség, hogy most gyakrabban maradt otthon, mert marlottei útjára nem volt többé ürügye, — aztán pedig otthonát is barátságosabbnak kezdte találni, mint az első napokban. Mint az életben minden, úgy az ő bánatának vad hevessege is csökkent. Helyébe azonban legyőzhetetlen szomorúság lépett, mely mély volt és nehéz, mint egyike azoknak a krónikus betegségeknek, a melyek elég gyakran halállal végződnek. Az akaraterő, tudományszomj, érdeklődése a dolgok iránt, melyek ezelőtt foglalkoztatták és örömet szereztek neki, kihaltak belőle. Ündor, közömbösség töltötte be egész valóját. Most már alig ment el hazulról. Egész útja abból állott, hogy a szalonból a függőágyig, onnan ismét a szalonba ment. Némán nézte, mint folyik tova a Loing és hogy a halász mint veti ki a hálóját; ez volt az egyetlen szórakozása.

Az első napokban Erzsi egy kicsit félénk volt, szerényen félrehuzódott, később aztán inkább nekibátorodott. A nő igaz ösztönével észrevette ura lehangoltságát. És a mikor egy alkalommal a másik cseléd távol volt hazulról, azt kérdezte:

- A nagyságos ur igen unatkozik?
- Nagyon! — volt a válasz.
- Sétálni kellene a nagyságos urnak!
- Az sem szórakoztatna valami nagyon.

Erzsi ezentul nagy, gyengéd figyelmet tanúsított ura iránt. Reggelenként, a mikor Mariolle belépett a szalonba, virágokkal volt az tele és ugy illatozott, mint egy üvegház. Alighanem mozgósította a falu összes gyermekeit és valamennyitől összeszedte az erdő minden ibolyáját, májusi gyöngyvirágját. És a kicsiny, falusi kerteknek is oda kellett adniok diszüket.

Az ura pedig, a maga magányában, bánatában és érzéketlenségében hálás volt érte. A leány találékonysága, állandó gondossága, hogy valami kellemeset szerezzen, meghatotta őt.

Mintha csinosabb is volna most az a leány és gondosabban öltözött. Mintha az arcza halványabb és finomabb volna most. Egy reggel, mikor a teát töltötte be, még a kezeit is szebbeknek, formásabbnak, urasabbnak találta. Kifogástalan tiszta nyakkal, jól ápolt körmökkel, előkelő urhölgy kezeihez hasonlítottak. Más alkalommal meg azt vette észre, hogy igen elegáns czipóket visel. Egy dél-

után igen kedves, egyszerű, de pompásan szabott szürke ruhában jelent meg.

— Magából egész kaczer lány lesz, Erzsi! szólt Mariolle, a mikor meglátta őt.

A leány elpirult és így felelt:

— Én? Dehogy! Csak egy kicsit több most a pénzem és jobban öltözködhetem.

— Honnan szerezte ezt a ruhát?

— Magam csináltam!

— Maga? És mikor? Hiszen egész nap dolga van a háznál!

— Csak este, nagyságos ur!

— De hát a szövet honnan való? És ki szabta ki?

A montignyi boltos, mint azt most Erzsi elbeszélte, mintákat hozatott Fontainebleauból. Ő pedig azt, a mit kiválasztott, a kapot foglalóból fizette meg. A szabás és a ruhaminta nem sok fejtörésbe került. Hisz anyjával együtt négy álló esztendeig dolgozott egy divatkereskedés számára.

— Igen jól illik magára, nagyon kedves benne! — szólt Mariolle.

És a leány megint elpirult.

Mikor elment, Mariolle így szólt magában:

— Csak nem szeretett belém?

Ez a gondolat foglalkoztatta őt és miután sokáig kétségbe vonta, végre is odajutott, hogy nem épp lehetetlen. Hiszen barátságos, résztvevő, szíves volt iránta! Miért ne szeretne bele egy leány oly

urba, a ki oly sokat tett érte? Végre már nem is volt neki nagyon kellemetlen a gondolat. Az a kis jószág egy cseppet sem olyan, mint a cselédek szoktak lenni.

Egy nő az ő férfi hiuságát megbántotta, halálosan megsértette. Egy másik nő most vigasztalja és hizeleg neki. A kárpótlás ugyan nem egészen megfelelő, de mindenesetre kárpótlás. Mert a szerelem, eredjen ez bárhonnan, mégis csak azt bizonyítja, hogy fölkelteni voltunk képesek.

Mariolle öntudatlan önössége is meglepődést érzett. Annak a láttára, hogy az a kis szív mint melegszik föl iránta és mint dobog érte, időtöltés volt neki és jól esett. Hogy a gyermek az ő jelenlétében veszélynek van kitéve és hogy tulajdonképp kegyetlenség, ha ugyanolyan kinoknak teszi ki, a milyeneket neki magának kellett elszenvednie, az eszébe sem jutott. Nem érzett iránta részvétet, mint a hogy ő iránta sem éreztek, mert a szerelem diadalánál a részvét sohasem érvényesülhet.

Igy hát megfigyelte őt és csakhamar tudta, hogy nem tévedett. Ezerféle apróság bizonyította ezt naponta. A mikor egy napon a leány terített, észrevette, hogy ruhájából valami illat terjeng, a mely meg nem tagadhatta a szatócstól, vagy a gyógyszerhárból való eredetét. Megajándékozta tehát egy üvegecske ciprusi vízzel, melyet ő használt a mosakodásnál és a melyből mindig bizonyos készlete volt. Később szappanjára, szájvizére, rizsporára

került a sor. Ilyképp gondosan működött közre oly változáson, mely a leányt napról-napra észrevehetőbben átalakította.

Erzsi pedig vele szemben továbbra is a hű, szerény cselédleány maradt, egyúttal azonban érző, szerető nővé lett. A nélkül, hogy maga is tudta volna, a nőkben közös kaczérság benne is kifejlődött.

Lassankint Mariolleban is bizonyos vonzalom támadt. A leány mulattatta, meghatotta őt, hálás volt neki azért. Mint a hogy a szomorkodó ember mindennel eljátszik, a mi gondolatait bánata tárgyától elterelheti, úgy játszott ő e leány növekedő gyöngédségével. Azon a vonzó erőn kívül, a melyet minden kedves női lény gyakorol, akár csinos cseléd, akár paraszttrokyás Venus legyen is, nem érzett semmit iránta. A földolog az volt, hogy a nő ébredését figyelte meg benne. Nőre pedig most szüksége volt. Az a másik, a kit szeretett, a természet hatalmas erejét keltette föl benne. Ellenállhatatlan vágya támadt tehát most, hogy a nő érintkezését, szellemi és lelki körét keresse. Mert varázserő van minden női lényben, a nép gyermekében épp úgy, mint a nagyvilági hölgyben. A Kelet feketeszemű gyermeke és az Észak szőke leánya egyaránt vonzza a férfiut, a kiben még él a nő után való ősi vágy.

Erzsi gyöngéd figyelmissége puha kötélék gyanánt hatott az ő sebeire. Rohamainak heve ssége megszűnt. De azért még visszatértek és úgy röp-

ködtek körülte, mint a legyek egy nyitott seb körül. Csak egy szálljon is le reá, kinjai újra megkezdődnek.

Miután úgy intézkedett, hogy egyetlen ismerőse se tudja meg a czimét, szökését mindenki kellő tiszteletben tartotta és nem kapott hirt sehonnan. Ez bántotta őt. Az ujságban gyakran olvasta Lamarthe és Massival neveit a személyiségek sorában, a kik valamely nagy ebéden, vagy ünnepélyen vettek részt. És egy napon Burne asszony nevét is olvasta, mint a ki legelegánsabb, legcsinosabb és legszebben öltözött hölgy volt az osztrák nagykövetség bálján.

Valami borzongás futott rajta végig tetőtől talpig. Pár sorral lejjebb Bernhaus gróf neve állott. Mariollet estig újabb féltékenység kinozta. Kettőjük szerelmi viszonya, a melyet eddig csak sejtett, most már bizonyossá lett.

A mostani állapotot nem bírta tovább tűrni és irt Lamarthenek. Az író ismerte őt és talán megsejti, hogy miféle lelki állapotban van. Tőle külön kérdés nélkül is kaphat választ.

Egy este, a lámpa fényénél, szomorú, bánatos, de ügyes levelet irt, jól rejtegetett kérdésekkel telve és elvegyítve azt a falusi tavasz magasztalásával.

Mikor négy nappal később megérkezett a posta, első pillantásra észrevette a regényíró egyenes, határozott kézírását.

Lamarthe válasza nem volt ugyan vigasztaló

és újból fölriasztotta Mariolle aggodalmát. Burne asszonyt és Bernhaus grófot nem emelte ki valami nagyon, épp ellenkezőleg; az író azonban aláhuzta a neveiket és ügyesen jutott el most is ahhoz a ponthoz, a hová Mariolle figyelmét terelni akarta.

A levél eredménye az lett, hogy Mariolle legalább is alaposnak vélte gyanuját.

Hajdani kedvesének élete most is a nagyvilág zajában és fényében telik el. Róla, eltűnése után, egy kis ideig még beszéltek némi érdeklődéssel. Ugy vélekedtek, hogy jóllakott Páriszal és most szerteszét barangol.

A levél elolvasása után késő estig maradt hintaágyában. Előbb enni nem tudott, később az álom kerülte, egész éjjel lázas volt. Reggel fáradtnak, csüggedtnek érezte magát. Megutálta életét, a mély, csöndes, sötét erdőket és a kis folyót, mely oly kedvesen locsogott ablakai alatt. Nem birt ágyából fölkelni.

Mikor Erzsi az első csengetésre bejött, meglepetve állt meg a nyitott ajtóban és elhalványodva kérdezte:

- Beteg az ur?
- Igen, egy kicsit.
- Elhívjam az orvost?
- Nem. A régi bajom.
- De valamit mégis csak kell tennünk.

Mariolle megrendelte a napi rendes fürdőt, reggelire egy pár tojást, a nap többi részére csak

teát. Déli egy óra felé azonban oly nyugtalanság fogta el, hogy föl akart kelni. Erzsi szomorkodva észlelte, hogy ura mily rossz kedvű és ideges. Mily szívesen segített volna rajta. Mily szívesen ápolta és gyógyította volna! A nagy merészségtől egészen kipirulva, kérdezte tőle, ne olvasson-e neki.

— Tud jól olvasni? — kérdezte Mariolle.

— Igen. Az iskolában mindig kaptam jutalmat az olvasásért és az anyámnak oly sok regényt olvastam fel, hogy már a czimöket sem tudom.

Mariolle kíváncsi lett. A leányt beküldte a szobába, a hol könyvei voltak, miket Párisból küldtek neki. Hozza ki kedvencz könyvét, Manon Lescaut-ot.

Erzsi aztán fölegyenesítette őt az ágyban, két párnával alátámasztotta a hátát, magának széket vett és olvasni kezdett. Igen jól, talán nagyon is jól olvasott. Helyesen hangsúlyozott, kellőkép ejtett ki minden szót. A történet elejétől fogva érdekelte őt és menetét oly figyelemmel kísérte, hogy Mariolle gyakran félbeszakította őt, kérdéseket intézett hozzá és csevegett vele.

A nyitott ablakon beözönlött a langyos levegő, lombillatával, madárdalával. A fák sűrűjében a fülemilék csattogtak; a szerelem korszaka ismét visszatért. André a megindult ifju leányt nézte, ki ragyogó szemekkel leste a cselekmény fejlődését. A hozzá intézett kérdésekre adott válaszai arról

tanuskodtak, hogy a szerelem és szenvedély alapja meg van benne. Csak tudatlansága a mi a népből való származásával együtt járt, tette kissé bizonytalanná és ingataggá.

— Mily okos és finom nő lehetne belőle, ha valamivel többet tanulna! — gondolta magában.

A női báj, mely belőle áradt, e nyugodt, forró délután jól esett neki, csodálatosan vegyült ez el azzal a titokzatos és különös bájjal, mely Manonból áradt, abból az ígéző nőből, a ki a legtökéletesebb volt az emberi művészet által megalkotottak közt.

A fölolvasonő hangjától elandalítva, elragadtatva a regénynek jól ismert, de azért még mindig új meséjétől, Mariolle ábrándos gondolatokba merült. Mint *des Grieux*, ő is oly kedves után vágyott, a ki csapodár és elragadó, hűtelen és állhatatos volna, oly kedves után, a ki emberi volta mellett csábítani és legnagyobb hibái mellett is arra volna hivatva, hogy életre ébreszsen mindent, a mi a férfiuban a gyengédségből és haragból, a szerelemből és vad gyűlölségből szunyad.

E munkátlan nap estéjén Mariolle oly ábrándozásba merült, melyben a különféle női alakok egybeolvadtak és elmosódtak. Fáradt nem volt és így oly szendergésbe merült, a melyből a legkisebb nesz is mulhatatlanul fölriasztja.

Más éjeleken, a földszintről, már egyszer-kétszer hallott halk lépéseket és hangokat. Nem az

alatta levő szobából eredt az, hanem a konyha mellett levő két kis szoba egyikéből. Akkor nem is ügyelt rá tovább.

Ma azonban, a mikor sem feküdni nem tudott, sem egyhamar el nem aludhatott, élesen neszelt és csakhamar valami sistergést, locsogást hallott, melynek eredetét nem bírta kimagyarázni. Így hát elhatározta, hogy felkel. Gyertyát gyújtott és megnézte az órát. Alig mult el tíz. Felöltözött, revolvert rejtett a zsebébe és óvatosan lefelé indult.

A mint belépett a konyhába, meglepetve látta, hogy a takaréktüzhelyben ég a tűz. Eleinte semmit sem hallott, később úgy vélte, hogy a fürdőszobából hallatszik valami. Gyorsan és óvatosan megnyomta a kilincset, benyitotta az ajtót és a vízben elnyulva, karjait és keblét áztatva, a legszebb női testet látta, mely életében valaha szemei elé került.

Sikoltás hangzott fel. A nő nem menekülhetett. Mariolle pedig a következő pillanatban térdein feküdt a fürdőkád előtt; forró tekintetével majd elnyelte az ifju teremtest és ajkai az ő ajkait keresték. Erzsi megértette. Hirtelen föltárta karjait, melyekről ezüst cseppekben hullt le a víz és ura nyaka köré fonta.

III.

Mikor másnap reggel behozta a teát, tekinteteik találkoztak és a leány kezei úgy reszkettek, hogy a csésze és a czukortartó majd lehullt.

Mariolle eléje ment, kezeiből kivette a tálczát és odatette az asztalra. A leány lesütötte szemeit és Mariolle így szólt:

— Nézz rám, kicsikém!

A leány könytelt szemekkel engedelmeskedett és Mariolle így szólt tovább:

— Nem akarom, hogy sirj.

Magához ölelte őt és érezte, hogy tetőtől talpig összerezzent.

— Ó istenem! — rebegett a leány.

Ez nem a fájdalom, a sajnálkozás, vagy a bánat fölkiáltása volt. Boldogság volt az, igazi boldogság, a mi e két szóban megnyilatkozott. Mariollenek pedig különös, inkább fizikai, mint erkölcsi élvezetet szerzett, a mikor ezt a kis nőcskét, a ki őt végre igazán szerette, szívéhez ölelve tartotta. E szerelmét köszönte meg neki, mint egy sebesült az utszélen, a kinek egy arrafelé elhaladó nő segítségére jön. És a hála kitört szétszaggatott, elárvult szívéből, melyet egy másik nő közönye elapasztott.

Alapjában véve sajnálta Erzsit. És a mint a

leány sápadtan, szomorúan állt előtte, oly tekintettel, melyben a szerelem égett, hirtelen föltámadt benne a gondolat:

— Mily szép lett egyszerre! Mily gyorsan megváltozik egy nő. Mily hamar lesz azzá, a mivé lennie kell, ha enged szive vágyainak és élete követelményeinek!

— Ül le! — mondotta neki.

A leány leült. Mariolle kezébe fogta a leány kezeit, a munkásnő kezeit, a melyek az ő kedvéért fehérek, finomak lettek. Ügyesen, gyöngéden beszélt vele arról, hogy mily állása lesz jövőre; csak látszólag lesz szolganő, hogy a falu szájába ne kerüljön. Mint társalkodónő lesz mellette ezentul és a gyakori fölolvadás lesz az ürügy. Később, ha majd e szerepbe teljesen belegyakorolta magát, vele együtt közös asztalnál fog étkezni is.

A mint befejezte beszédét, a leány egyszerűen így felelt:

— Nem, uram! Én cselédje vagyok önnek és az is maradok. Az emberek ne pletykáljanak és ne sejtsek, hogy mi történt.

Egy pillanatig sem ingadozott, bármennyire kérte is Mariolle. Mikor megitta teáját, a leány kivitte a csészét és ő megindultan nézett utána.

»Ez is nő! gondolta magában, a mikor a leány eltávozott. Minden nő egyforma, ha tetszenek nekünk. Cselédemet kedvesemmé tettem. Csinos már ma is, később talán bájos is lesz. Erénye, üdesége

mindenesetre több van, mint a nagyvilági hölgyeknek. Nincs is abban semmi. Akárhány házmesterekisasszonyból kiváló színésznő lett már és fejedelmi személyek úgy érintkeztek velük, mint uralkodó fejedelmi hölgyekkel. Nagyon is kétes értékű tehetségükért talán? Vagy talán szépségükért, a mely szintén vitás lehet? Nem! Egyesegyedül csak azért, mert a nők mindig azt az állást foglalják el, melyet képzeletünkben betöltenek.«

Mariolle e napon nagyobb sétát tett. Szíve mélyében ott rágódott még a régi bánat és lábai oly nehezek voltak, mintha a szenvedése megfosztotta volna testi ellentállási képességétől is. De csergett benne valami, mint egy kis madár dala. Kevésbé egyedül, kevésbé elhagyatottnak, kevésbé elveszettnek érezte magát. Az erdőt már nem találta oly magányosnak, oly hallgatagnak és üresnek. Ha majd hazaérkezik, Erzsí fogadja mosolyogva, gyengéd pillantásokkal és ő már eleve örült ennek.

Egy hónappal később a kis folyó partján valóságos idill fejlődött. Mariollet korlátlanul, ösztönszerű erővel szerették, mint a gyermekeket az anyja, a vadászt a kutyája.

Erzsinek ő volt a mindene, világa és mennyország, öröme és boldogsága. *Mariolleben* találta meg azt, a mit mint nő forrón és öntudatlanul óhajtott. Az ő csókja a legnagyobb élvezetet szerezte neki, a mit érezhetett. Szemeiben, lelkében, szívében, érzékeiben nem volt más, csak ő. Mámo-

ros volt, mint az ifju, ki először iszik bort. Az ő karjaiban aludt el Mariolle, az ő enyelgése mellett ébredt föl és a leány végtelen bensőséggel ragaszkodott hozzá. És Mariolle bámulva, boldogan élvezte ezt a határtalan odaadást. Ugy érezte, mintha a szerelmet magánál a forrásnál inná, magának a természetnek ajkairól.

Komor, nyomott hangulata azért most sem szűnt. Kis kedvese tetszett neki, de egy másiknak a hiányát még mindig érezte. A mikor a mezőkön, a Loing partjain ballagott, azt kérdezte magában: »Miért nem szünik ez a vágy?« És a mint Párisra emlékezett vissza, úgy elcsüggedett, hogy nyomban hazament, nehogy egyedül kelljen lennie.

Akkor aztán függőágyában himbálta magát. Erzsi pedig, könyvvvel a kezében, mellette ült egy zsámolyon.

Mialatt őt nézte és hallgatta, eszébe jutottak azok az órák, a miket hosszú estéken át egyedül töltött el barátnéjával. Szemei könnyekkel teltek meg ez emlékeknél, alig bírta azokat visszatartani. Oly égető fájdalom dulta szívét, hogy legszivesebben fölugrott és Párisba sietett volna, vagy eltévelygett volna a nagy világban.

Erzsi nagyon is észrevette ezt a sötét és buskomor lényét.

— Beteg? Hiszen könyvesek a szemei! — szólt a leány.

És Mariolle így felelt:

— Csókolj meg, kicsikém! Ugy sem értenéd meg a bajomat!

És a leány megcsókolta, nyugtalanul, valami drámát sejtve, melyet nem ismert. Mariolle e kedveskedések közt egy kicsit elfelejtette bánatát.

— Oh, ha volna oly nő, a kiben az egyiknek szeretete és a másiknak bája egyesülne! Miért is nem teljesülnek sohasem álmaink? Miért nem találjuk sehol sem a tökéletességet? gondolta magában.

A fölolvadó hang egyenletessége félig elaltatta és gondolatai ismét visszatértek az elhagyott kedveshez, mindahhoz, a mi nála elragadta, legyőzte és meghódította őt. Mint a szellemidéző valamely kisérteties jelenség hatalmában, úgy állt ő emlékeinek és az álmodott jelennek varázsa alatt.

— Elátkozott vagyok, ki sohasem szabadulhatok tőle? kérdezte magában.

Ismét hosszú sétákat tett az erdőben és a sűrűben bolyongott. Az a remény vezette lépéseit, hogy a hozzáfűződő gondolatai valahol mégis csak elmaradnak tőle. Olyan volt, mint az az ember, a ki egy hű állattól akar szabadulni és valahol, a távolban, cserben akarná hagyni, mert megölni nem bírja.

Egy napon a tölgyligetbe került. Az erdő sötét volt itt is, majdnem fekete. Lombjain át nem hatolt a napsugár. Ez óriási, nedves, mély boltozat alatt járt és szinte visszavágyott a tisztás világos-

sága után. A mint egy keskeny gyalogösvényre tért, meglepetve állt meg két egybefonódott fa előtt.

Szerelmének semmiféle képletes kifejezése nem érhetne volna tekintetét és érzékeit nagyobb hatással, mint ez a hatalmas bükk, a mely körülfonta a tölgy karcsu törzsét. Mint valami kétségbeesett szerelmes, a bükk úgy nyújtotta magasba hatalmas megkínzott testét és ágaival, mint két ölelő karral fogta körül a tölgy testét.

Mariolle leült, hogy hosszasabban nézze ezt a csoportot. Lelkében borzasztó, fenséges szimbolummá lett ez a két mozdulatlan harczos, melyek minden arramenőnek szerelmük örök történetét mondták el.

Végre tovább indult, hangulata még szomorúbb lett. Földre szegzett szemei most egy régi, a pizsoktól és esőtől elmosódott táviratot pillantottak meg, melyet valamely arramenő vesztett, vagy dobott el. Mariolle megállt. Mily szomorú, vagy örvendetes hirt vihetett az a kék papiros, mely most lábainál feküdt.

Meg nem állhatta, hogy föl ne emelje és aztán kíváncsian bontotta föl.

»Jer . . . hoz . . . négy óraker!» Ennyit még ki lehetett betűzni. A neveket elmosta a talaj nedvessége.

Benne pedig hirtelen föltámadtak mindazok a kegyetlen és édes emlékek, melyek Burne asszony távirataihoz fűződtek, a táviratokhoz, melyek azért

érkeztek, hogy az asszony jövetelének óráját, vagy elmaradását jelezzék. Mennyire izgatták őt e táviratok, mennyit reszketett miattuk! Szegény szíve néha elállt, aztán újra vadul dobogott, a mint azokat a boldogító, vagy csalódást szerző hirsorokat látta. Szinte megbénította a vigasztalan gondolat, hogy ilyen papirdarabka neki soha sem fog többé hirt hozni.

Ujból azon tünődött, hogy mi történhetett azzal az asszonynyal, a mióta elhagyta? Bánkódott-e, sajnálta-e barátját, a kit közönyével elüzött, vagy talán örült a válásnak, mely legfeljebb hiúságát sértette?

Az a kívánság, hogy valamit megtudjon, oly heves és kinzó volt, hogy egy bizonytalan, de igen merész, különös terv kezdett benne megérlelődni. Elindult Fontainebleau felé. A mint odaért, a táviróhivatalba ment. Kétely és lázas türelmetlenség kinozta. Valami idegen hatalom látszott őt előre üzni, valami ellenállhatatlan hatalom, mely az ő szívéből eredt.

Reszkető kézzel vett elő egy ürlapot és Burne asszony neve és lakása alá a következőket írta:

»Tudni szeretném, mit gondol felőlem. Én nem bírok feledni semmit.

Montigny.

Mariolle André.«

Aztán gyorsan elment, kocsiba szállt és visszahajtatott Montignybe. Az, a mit tett, nyugta-

lanította és kinozta őt. Már meg is bánta. Számítása szerint a válaszlevélnek, ha ugyan egyáltalán válaszolnak reá, két nap multán meg kell érkeznie. De már másnap délelőtt sem távozott a villából; félt is, de remélte is, hogy táviratot kap.

Délutáni három óra volt. Hintaágyában feküdt, mikor Erzsi odajött és egy hölgyet jelentett be.

A meglepetés hirtelen elállította szivverését, inogva ment be a házba. Azt remélni sem merte, hogy Burne asszonyt találja ott.

A mikor benyitott az ajtón, mégis ő állt föl a szofáról a szalonban. Mosolygott, de mosolygása idegen volt, arcza és tartása pedig oly kelletlen érzést fejezett ki. Mialatt kezét nyujtotta Mariollenek, így szólt:

— Eljöttem, hogy lássam, mint érzi magát. A távirat nem volt elég világos.

Mikor látta, hogy Mariolle sápadtan áll előtte, az ő szemeiben öröm villant föl. Mariolle pedig oly elfogult volt, hogy nem birt beszélni, hanem ajkaihoz rántotta a kezét, melyet a szép asszony nyujtott neki.

— Mily jó ön! — szólt aztán végre.

— Nem vagyok az! Csak nem szokásom, hogy barátaimat elfelejtsen és nyugtalankodom is miattuk.

Egyenesen és élesen nézett az arczába. Első pillantásával akarta őt kifürkészni, gondolatainak

legmélyébe akart behatolni. A mit talált, az kielégítette, mert mosolygott.

— Az ön remetelaka igen kedves, szólt aztán. Jól is érzi magát benne?

— Nem, nagyságos asszonyom.

— Lehetetlen! E szép vidéken, e gyönyörű erdőben, e remek víz partján? No, de idővel majd jól fogja itt magát érezni és megelégedett lesz.

— Nem, nagyságos asszonyom!

— És miért nem?

— Mert itt nem lehet feledni!

— Hát okvetlenül felednie kell valamit, hogy boldog lehessen?

— Igen, nagyságos asszonyom!

— Szabad kérdezni, hogy mit?

— Hiszen ön tudja.

— Nos . . . és?

— Végtelenül boldogtalan vagyok.

— Azt a táviratából is kiolvastam — felelt Burne asszony kissé negélyezett részvétellel. — És azért jöttem is el. Elhatároztam, hogy a mennyiben tévedtem, azonnal visszafordulok.

Egy pillanatra elhallgatott, aztán így szólt tovább:

— Miután nem megyek el azonnal, megnézhetném talán egy kicsit a birtokát? Az a hársfasor ott lent igazán gyönyörű. Ott frissebb is lesz a levegő, mint itt a szalonban.

Kimentek.

Burne asszony sötét-lila ruhát viselt, mely oly teljesen összehangzott a fák zöldjével és az ég kék színével, hogy Mariolle úgy nézte őt, mint a báj és szépség hallatlan, páratlan egyesülését. Karcsu, finom termete, üde, friss arcza, szőke, göndör hajfürtei, a melyek strucztoallas, nagy, lila-kalapja alól kikandikáltak, karcsu karjai, kezei, melyekben napernyőjét tartotta maga előtt, — egyenes, büszke, parancsoló magatartása . . . mindez ebben a kicsiny parasztkertben oly szokatlan, váratlan, exotikus volt, hogy különös, csodálatos mese-szerű jelenségnek, álomképnek, Watteau-féle mesterműnek látszott, melyet a festő, vagy költő képzelete ide helyezett a falura, hogy még inkább fel-tüntesse, hogy milyen szép.

Mariolle csak nézte és reszketett a benne újra éledt szenvedélytől. Akaratlanul is eszébe jutott a két nő, a kiket akkor az országuton látott.

— Ki az a kicsike, a ki nekem ajtót nyitott?
— kérdezte Burne asszony.

— A cselédem.

— Nem annak látszik.

— Pedig az. De igazán csinos.

— Hol szerezte?

— A közelből, egy művésztanyáról, a hol a vendégek az erényét fenyegették.

— Melyet ön megmentett?

Mariolle elpirult és így felelt:

— A melyet én megmentettem!

— Persze a saját hasznára?

— Mindenesetre, miután környezetemben inkább látok szép, mint rut arcokat.

— És egyéb érzelmeket nem kelt önben?

— Igen, fölkelte bennem az ellenállhatatlan vágyat, hogy önt viszontlássam. Mert minden nő, ha szemeimet egy pillanatra leköti is, gondolataimat csak önhöz tereli vissza.

— Mily szépen mondja ön ezt! Az a leány szereti a megmentőjét?

Mariolle még mélyebben elpirult. Villámgyorsasággal támadt föl benne a gondolat, hogy minden féltékenység föltüzi a nő szívét. Elhatározta tehát, hogy az igazságot csak félig fogja rejtegetni.

Kissé bizonytalanul felelt:

— Azt nem tudom! De nem lehetetlen. Nagyon figyelmes és gondos ez a leány irántam.

— És ön? kérdezte Burne asszony kissé kedvetlenül.

Mariollenek szerelemtől ragyogó szemei a szép asszonyra szegződtek.

— Engem semmi sem terelhet el öntől.

Ez ismét igen ügyes fordulat volt, de az asszony ezt már nem vette észre. A mit Mariolle mondott, kifejezése volt egy tagadhatatlan ténynek, a melyben oly nő, mint ő, nem kételkedhetett. És ő nem is kételkedett, teljesen megelégedett volt és nem törődött tovább Erzsivel.

A hársak árnyékában, a folyócska partján két tábori székre ültek le.

— Mit gondolt ön felőlem? kérdezte Mariolle.

— Hogy ön igen boldogtalan.

— Önhibámból, vagy az önéből?

— Közös hibánkból.

— És aztán?

— Akkor aztán úgy vélekedtem, hogy ön igen izgatott, ideges lehet, hogy legjobb lesz, ha egy kis ideig magára hagyom, míg lecsillapodik. És vártam.

— Mire?

— Üzenetére. Megkaptam és itt vagyok! Most pedig beszéljünk úgy, mint komoly emberekhez illik. Ön még mindig szeret engem . . . ezt nem mint kaczer nő kérdezem, hanem mint barátnéja.

— Még mindig szeretem.

— És mit kíván tőlem?

— Hát tudom én? Sorsom a kezében van.

— Nos, az én tervem igen határozott. De nem mondom el, a míg az önét nem ismerem. Beszéljen tehát önmagáról, mindenekelőtt pedig arról, a mi a szívében dult és az agyában járt, menekülése napjától fogva.

— Nem tettem egyebet, csak önre gondoltam.

— De hogyan? Mily értelemben? És miféle eredménnyel?

És most elmondta, mennyire igyekezett belőle kiábrándulni és hogy az erdőben mégis csak vele

találkozott. Nappal az emlékek üldözték, éjjel a féltékenység emésztette. Teljes bizalommal leplezett le mindent, csak Erzsi szerelmét nem. Még a nevét sem említette többet.

Burne asszony hallgatta. Hogy nem hazudott, arról meg volt győződve, zavartalan uralmának érzete azonban még boldogabbá tette, mint Mariolle őszintesége. Ő győzött, Mariolle újból az övé és ő örült annak, mert szerette őt mindennek és mindenkinek daczára.

Ez eredménytelen helyzetben Mariolle kedélye újra elborult. Szenvedélyesen ismételte előtte újra szenvedéseit és gondolatait, ám harag nélkül, keserűség nélkül, megkínózva, de egyuttal összezuzva a szép asszony végzetétől, mely őt a szerelemre képtelenné tette.

— Másoknak nem adatott, hogy tessenek, ön pedig nem tud szeretni! — ismételte folytonosan.

Burne asszony nyomban félbeszakította. Ezer okkal és érvel állott elő.

— De legalább megadatott nekem az, hogy hű legyek. Vagy talán kevésbé boldogtalan volna, ha tiz hónapig imádtam volna és ma másba lennék szerelmes?

— Hát arra a nő nem képes, hogy csak egyetlen férfit szeressen? — kiáltott Mariolle.

És Burne asszony élénken felelt rá:

— Szeretni nem lehet mindig, de hívek lehetünk. Hiszi-e maga is, hogy a tulhevített érzé-

kek lázas állapota évekig eltarthatna? Nem, nem! Minden szenvedélyes nő, a kinek hosszabb-rövidebb ideig tartó szeszélye van, életét egyszerű regénynyé változtatja át. A hősök különfélék, a körülmények a kifejlettel együtt változnak és előre meg nem állapíthatók. Ez mulattatja és szórakoztatja a nőt, bevallom őszintén, mert az izgalom, a regény elején, közepén és végén mindig újra visszatér. Ha azonban egyszer vége a mesének, hát vége . . . legalább a férfira nézve! Megértett?

— Igen, sok igazság van ebben. Csak azt nem tudom, hová céloz ezzel?

— Oda, hogy egyetlen szenvedély sem tart sokáig, — különösen az olyan izzó, kinos szenvedély, a milyent ön még most érez. Fájdalmas, szerfelett fájdalmas krizist szereztem önnek, azt tudom és érzem . . . megszereztem pedig gyöngédségem hidegségével és közlékenységem gyöngeségével. A válság azonban el fog mulni, nem tarthat örökké.

Burne asszony elhallgatott és Mariolle aggodva kérdezte:

— És aztán?

— Aztán meg úgy gondolom, hogy egy nyugodt, okos asszonynak, a milyen én vagyok, ön igen kellemes kedvese lehet; mert önben igen sok a tapintat. Mint férj persze kiállhatatlan, türhetetlen volna. Jó férjek azonban sehol sincsenek, nem is lehetnek.

Mariolle meglepetve és kissé sértődve kérdezte:

— De hát minek megtartani azt a kedvest, a kit nem, vagy legalább többé nem szeretünk?

— Én a magam módja szerint szeretek, kedves barátom! — felelt Burne asszony élénken. Hídegen, fagyosan szeretek, de szeretek!

— És daczára ennek, érzi a szükségét, hogy szeressék és hogy ezt ki is mutassák önnek; felelt Mariolle lemondással.

— Igaz. Ez nekem örömet okoz. Ámde szívemnek is szüksége van egy titkos baráttra. A nyílt hódolatokban való kedvtelés nem gátol meg abban, hogy hű és odaadó legyek. Valamit legalább mégis adhatok egy férfinak, a mit nem oszt meg senkivel: becsületes vonzalmamat, hű ragaszkodásomat és lelkemnek teljes, titkos vonzalmát. A mit viszonzásul fogadok el érte, az kedvesemnek teljes gyöngédsége mellett az a gyöngéd és nagybecsü érzés, hogy nem vagyok egyedül. Ez persze nem szerelem az ön fölfogása szerint, de valamit mégis ér!

Mariolle a nagy megindulástól reszketve, meghajtotta magát előtte és így hebegett:

— Lehetek én az a férfiú?

— Igen, de csak valamivel később, ha majd jobban fogja magát érezni. Mig erre előkészül, néhányszor persze még szenvedni fog egy kicsit általam. De ez majd elmúlik! Ha azonban mindenképp szenvednie kell, mégis csak könnyebb lesz az a közelemben, mint távol tőlem, ugy-e bár?

Mosolygásával látszott feléje kiáltani:

— Bizzál hát egy kicsit!

És mikor látta, hogy Mariolle a nagy szenvedélytől megremeg, a szép asszony egész testében kellemes jólétet érzett, megelégedést, melyben a maga módja szerint boldog volt, mint a milyen boldog a sólyom, a mikor bizton zsákmányra csaphat le.

— Mikor tér vissza? — kérdezte most.

— Mindjárt . . . holnap! — felelt Mariolle.

— Holnap, jól, van! És nálam ebédel?

— Igen nagyságos asszonyom.

— És most már indulnom is kell, szólt Burne asszony, egy pillantást vetve a napernyő nyelén alkalmazott órácskájára.

— Már?

— Az ötórai vonattal megyek. Több vendégem lesz ebédre: Malten hercegnő, Bernhaus, Lamarthe, Massival, Maltry és egy új nagyság, Charlainé ur, a természetbuvár, a ki Kambodzából érkezett haza és remek utazást tett. Párisban most kizárólag róla beszélnek.

Mariolle érezte, hogy a szíve egy pillanatra elszorul. E nevek úgy fájtak neki, mint a darázscsípések. Méreg volt bennük.

— Ha már csakugyan menni akar, az erdőt át még elkísérem egy darabon.

— Igen örülök. Előbb azonban egy csésze teát és egy darabka piritott kenyeret adjon.

Mikor a teát be kellett volna adni, Erzsit sehol sem lehetett találni.

— Elment valahová, — szólta a szakácsné.

Burne asszony ezen nem csodálkozott. Mily aggodalmat is szerezhett volna neki most a szobalány?

Aztán fölszálltak a hintóra, mely az ajtó előtt várt és Mariolle meghagyta a kocsisnak, hogy az erdőn keresztül hajtson. Az ut így kisebb volt egy kicsit, de a Farkasvölgy mellett vezetett el.

A magas lombok alatt csöndes árnyék terjengett, a levegő üdítő volt és a csalogányok dalától rezgett. A természetnek mindenható, titokzatos szépsége, a mely a testet is élénkíti, hatással volt Burne asszonyra is, ki mélyen megindulva, így kiáltott föl:

— O istenem, mily jó itt! Mily szép itt minden!

Mélyen lélegzett, átüdvözült és meghatott volt, mint a bűnbánó, ki az urvacsorához megy. Elfogta a gyöngédség, kezét odaillesztette André kezére.

Ő pedig így gondolkozott: »Persze, igen . . . a természet . . . ez megint olyan szentmihály-hegyi hangulat!« És lelki szemei előtt föltűnt a vasuti vonat, mely Páris felé száguldott tova.

Mariolle elkísérte a pályaházig.

Váláskor az asszony így szólta:

— Holnap tehát, nyolcz órakor!

— Holnap nyolcz órakor, nagyságos asszonyom.

És Burne asszony ragyogó arczczal utazott el, míg Mariolle a hintón tért vissza nyári otthonába. Boldognak, megelégedettnek érezte magát, de azért még mindig kinozta a tudat, hogy a befejezést nem találhatta meg.

Ám minek harczolna tovább? Ereje ugyanis kimerült! Az a varázs, melyet Burne asszony gyakorolt reá és a melyet ő nem birt megérteni, hatalmasabb volt mindennél. A szökés nem váltotta meg, nem szabadította meg tőle, csak jelenlétét vonta el. De ha egy kicsit mérsékeli igényeit, úgy legalább elnyeri mindazt, a mit ígértek neki, mert az az asszony nem szokott hazudni.

A lovak ott ügettek tovább a fák alatt és Mariollenak eszébe jutott most, hogy Burne asszony, együttlétük egész ideje alatt, ajkait egyetlenegyszer sem nyújtotta neki csókra. Nem tagadta meg magát! Benne nem történt semmi változás és szenvedni fog általa tovább is. Az elmúlt kellemetlen órák emlékei újra kezdték kinozni. Az a fájdalmas, de biztos tudat, hogy azt az asszonyt lehetetlen csak egyszer is igazán lángra gyujtani, összeszorította a szívét. Sejtette a harczokat és azt a bánatot, melyet a jövő hoz neki és már eleve félt. Mégis elhatározta, hogy inkább szenvedni fog, mintsem még egyszer elveszítse őt. Az utána való örökös vágy csillapíthatlan éhséggé vált. Ez keríngett éreiben, ez emésztette, ez égette a husát. És megadással türe.

A mi Auteuilben oly gyakran haragra lobbantotta, ismét felelevenedett benne és reszketett. Mialatt a hintó a hűvös erdőben robogott tova, hirtelen Erzsi jutott eszébe. Ő is fiatal volt és friss, szive szerelemmel tele, ajkairól folynak a csókok. És ez a gondolat lecsillapította. Nemsokára karjaiban fogja tartani és behunyva szemeit, ámítani fogja önmagát, mint a hogy másokat szokás ámítani. Az érzékek mámorában a szerető leányt a szeretett asszonynyal fogja elcserélni és így birni fogja mindakettőt.

Hiszen még e pillanatban is érezte e leány iránt azt a hálás ragaszkodást, melylyel az emberben rejlő állat a gyöngéd érzelmeket és a szerelem mámorát jutalmazni szokta! Az ő epedő, szomjan haló szerelmének az a gyermekleány, ki őt szerette, az esti pihenés kis forrása volt, a friss víz reménye, a melylyel a sivatagban vándorló erejét tartja fenn.

Mikor Mariolle belépett a házba, a leány még mindig nem tért vissza. Aggódni, bánkódni kezdett érte és megkérdezte a másik leánytól:

— Biztosan tudja, hogy elment?

— Igen, uram!

Igy hát ő is elment, abban a reményben, hogy találkozni fog vele.

Alig haladt néhány lépésre és épp a hosszú völgy-utczába akart térni, az alacsony tornyu, lapos

fedelű falusi templom ötlött szemeibe, mely kotlós tyukhoz hasonlóan ült a falusi házikókon.

Valami gyanus /sejtés üzte őt előre. Lehet-e tudni, hogy a nők szívében mily elhatározások érlelődnek meg? És hová menekülhetett Erzsi, ha szemei előtt az igazságnak egy futó árnyéka simult is el? Csak oda be!

Homály terjengett bent, mert kint is leszállt már az est. Csak az ingó zsinóron himbázó örök mécses tanusította, hogy az isteni Vigasztalás szelleme jelen van e szent helyen. Mariolle halkan haladt el a padsorok mellett: a mikor az oltár elé ért, egy nőt látott ott térdelni, a ki kezeibe rejtette arcát. Fölismerte és megérintette vállát. Egyedül voltak. Erzsi sirt.

Mikor megfordult, teste megremegett a zokogástól.

— Mi bajod? kérdezte Mariolle.

És ő halkan felelt:

— Mindent tudok! Az a nő bánatot okozott önnek és ön azért van Montignyban. Most pedig eljön, hogy elvigye önt!

Mariollenak fájdalmas volt, hogy most is bánatot kellett okoznia és így felelt:

— Tévedsz, kicsikém! Igaz, hogy visszamegyek Párisba, de téged magammal viszlek!

— Nem igaz, nem igaz! — ismételte a leány hitetlenül.

— Esküszöm!

— Mikor?

— Holnap!

A leány zokogott és újra fölsóhajtott:

— O istenem, istenem!

Erre körülölelte őt, fölemelte és elhuzta magával. Az éj sűrű sötétségben vezette le a domb-ról. A kis folyó partján letette a fübe és leült melléje. Szíve hallhatóan dobogott, keble lihegett és lelkiismerete által ösztönöztetve, karjaiba szorította és fülébe oly édes szokat sugott, mint még eddig soha. A részvéttől meghatva és izzó vágyaktól emésztetve, alig hazudott most és nem ámította a leányt. Érzelmei és kifejezései meglepték őt magát is. Azon tűnődött, mint reszkethet valaki az izgatottságtól és vágytól, mialatt e szerelmi fájdalmat vigasztalta és még egészen elfogult volt egy másik nőtől, a ki-nek örökre rabja lesz.

Megigérte a leánykának, hogy *nagyon* fogja szeretni — nem csak »szeretni« — hogy közvetlen közelében csinos kis lakást fog számára bérelni, szép butorokkal fogja berendezni és kiszolgálására is rendel melléje valakit.

A leány hallgatta őt és nyugodtabb lett. Mariolle nem ámíthatta őt, hangjából érezte ki, hogy őszinte volt a beszéde. Most hát ő is *hölgy* lesz; a szegény leány álmai megvalósulnak. A pinczérleányból ily gazdag és jó ur *barátnéja* lesz. A vágy, hála és büszkeség mámora töltötte be, elvegyülvén Andre iránt érzett szerelmével.

Körülölelte őt és csókjaival borította arcát.

— Oly nagyon szeretem önt! Másra gondolni sem tudok, csak önre!

Mariolle meghatottan viszonzta az enyelgést és így suttogott:

— Édes, édes kicsikém!

Erzsi már teljesen megfeledkezett az idegen nőről, a ki csak az imént oly mély bánatot okozott neki. Most újra feltámadt lelkében a kétely és hizelegve kérdezte:

— Igazán úgy fog engem szeretni, mint itt?

És Mariolle határozott hangon felelt:

— Épp úgy foglak szeretni, mint itt!

(Vége.)

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

5105

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

087